

การจัดการการเลี้ยงโคนเนื้อผู้การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน
ผู้เลี้ยงโคนเนื้อ อำเภอสิชต จังหวัดนครศรีธรรมราช

นางสาวสุภาวรรณ ชุมพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2565

**Management of Raising Beef Cattle to Produce Quality Fattening Cattle of
the Beef Cattle Raising Community Enterprise, Sichon District,
Nakhon Si Thammarat Province**

Miss Suparwan Chumpong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Resource Management

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2022

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยง
โคเนื้อ อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อและนามสกุล นางสาวสุภาววรรณ ชุมพงศ์

วิชาเอก การจัดการทรัพยากรเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิชา พุทชาคำ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2566

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. วุฒิพงษ์ อินทรธรรม)

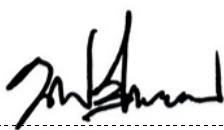
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิชา พุทชาคำ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศีร์ราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัย นางสาวสุภาวรรณ ชุมพงค์ รหัสนักศึกษา 2629001997

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา พุฒาคำ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร

ปีการศึกษา 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร 2) สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร 3) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร 4) ปัญหาในการจัดการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร และ 5) ข้อเสนอแนะในการจัดการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพสำหรับเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้ออำเภอลี้ชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนกับปศุสัตว์ พ.ศ. 2563 จำนวน 178 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาน ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 ราย สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนในแต่ละวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.33 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.28 คน อาชีพหลักคือปลูกพืช อาชีพเสริมคือเลี้ยงสัตว์ 2) เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมเพศเมีย มีการผลิตลูกโคเองภายในฟาร์ม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 15.06 ปี มีการให้อาหารข้นและปล่อยโคแทะเล็มหญ้าในแปลงหญ้า มีการทำวัคซีนและถ่ายพยาธิ มีการจำหน่ายโคเนื้อทั้งเพศผู้และเพศเมียให้กับเกษตรกรรายอื่น โดยจำหน่ายเป็นรายตัว 3) เกษตรกรมีความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพในประเด็นอาหารโคขุน และมีความรู้น้อยที่สุดในด้านตลาดโคขุนคุณภาพ 4) เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพในประเด็นตลาดโคขุนคุณภาพ และมีปัญหาน้อยที่สุดในด้านการควบคุมป้องกันโรค 5) ข้อเสนอแนะในการจัดการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพ สำหรับเกษตรกร ได้แก่ การอบรมให้ความรู้และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายในด้านตลาดด้านพันธุ์โคขุน และด้านอาหารโคขุน สำหรับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ได้แก่ การสนับสนุนด้านน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์โคเนื้อ การให้ความรู้ในการผสมอาหารข้นและการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับโคขุน การจัดหาตลาดโคขุนคุณภาพ และการสร้างเครือข่ายในการจำหน่ายโคขุนคุณภาพ

คำสำคัญ วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงโคเนื้อ โคขุนคุณภาพ

Thesis title: Management of Raising Beef Cattle to Produce Quality Fattening Cattle of the Beef Cattle Raising Community Enterprise, Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province

Researcher: Miss Suparwan Chumpong; **ID:** 2629001997;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resource Management);

Thesis advisors: (1) Dr.Monticha Putsakum, Associate Professor; (2) Dr.Nareerut Seerasarn, Assistant Professor; **Academic year:** 2022

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic information about farmers; 2) beef cattle production management of farmers; 3) farmers' knowledge about quality fattening cattle production; 4) problems in quality fattening cattle production by the beef cattle raising community enterprise farmers; and 5) suggestions for managing beef cattle raising to produce quality fattening cattle for the beef cattle raising community enterprise farmers in Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province.

This research was a survey research. The study population was 178 beef cattle raising community enterprise farmers in Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province, who were registered with the Livestock Department in 2020. The sample size of 123 farmers was determined using the Taro Yamane formula with an error value of 0.05. A simple random sampling technique was used based on the proportions of each community enterprise. Data were collected through an interview form and analyzed using descriptive statistics, including frequency distribution, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, and ranking.

The investigation showed that most farmers were men, with an average age of 49.33 years, married, and had obtained a high school/vocational certificate. The average workforce was 2.28. Their main occupation was plant cultivation, and their additional occupation was raising animals. 2) Most farmers raised female hybrid beef cattle and produced calves on their farms. Farmers had an average experience of 15.06 years in raising beef cattle. They fed their beef cattle with concentrated feed and let them graze on pasture forage. Vaccination and deworming were performed by the livestock officers. The beef cattle, both male and female, were sold as whole cows to other farmers. 3) Farmers had the highest level of knowledge about producing quality fattening cattle in terms of cattle feed, while they had the lowest level of knowledge about the quality fattening cattle market. 4) Farmers faced the most serious problem with market, while disease control was their least difficult problem. 5) Suggestions for managing beef cattle raising to produce quality fattening cattle for farmers include training, and organizing groups to build networks regarding the quality fattening cattle market, obtaining good cattle breeds, and cattle feed. For livestock officers, this includes providing good sources of cattle semen for artificial insemination, providing knowledge on mixing concentrated feed and growing forage crops for cattle, providing a market for selling quality fattening cattle, and creating a network for selling the quality fattening cattle.

Keywords: Beef cattle raising community enterprise, Beef cattle raising, Quality fattening cattle

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณา อนุเคราะห์ดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดการทำการทำการวิจัยนี้ จาก รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิชา พุทษาคำ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวิรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ อาจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ อินทรธรรม ประธานกรรมการสอบ ที่ได้กรุณาติดตามให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยและตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ จนเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ มารดาและครอบครัว ที่คอยห่วงใย เป็นกำลังใจ และสนับสนุนในการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รุ่นที่ 11 หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันตลอดการทำวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบคุณหัวหน้าปศุสัตว์อำเภอเสาชิงช้า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอเสาชิงช้า นายนรินทร์ ฦ นคร และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอเสาชิงช้า จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกตลอดการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และเขียนวิทยานิพนธ์นี้ รวมทั้งขอบคุณตัวผู้วิจัยเองที่อดทน มุ่งมั่น ตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ เกิดสติ ปัญญาในการศึกษาหาความรู้ จนนำพาผู้วิจัยมาสู่ความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้คุณประโยชน์ และความดีที่บังเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

สุภาวรรณ ชุมพงค์

ตุลาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช	5
พันธู์โคเนื้อที่เลี้ยงในประเทศไทย	7
รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ	16
การจัดการในการเลี้ยงโคเนื้อ	24
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในวิสาหกิจชุมชน	43
ตอนที่ 2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในวิสาหกิจชุมชน ..	46
ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร ผู้เลี้ยงโคนมในวิสาหกิจชุมชน	58
ตอนที่ 4 ปัญหาในการจัดการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน	70
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการการเลี้ยงโคนมผู้ผลิตโคขุนคุณภาพ.....	79
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
สรุปการวิจัย	82
อภิปรายผล	86
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	100
ประวัติผู้วิจัย	114

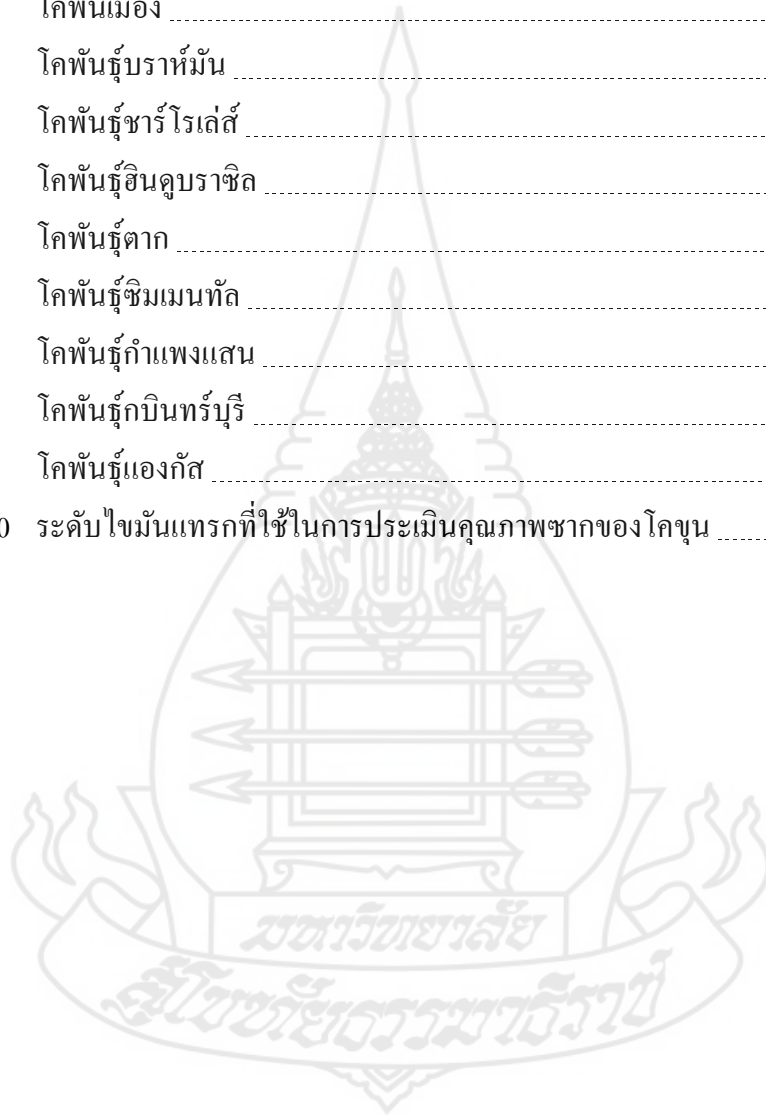
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มประชากร	35
ตารางที่ 3.2 จำนวนตัวอย่างที่ศึกษาในแต่ละวิสาหกิจชุมชน	37
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร	43
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	46
ตารางที่ 4.3 ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน	59
ตารางที่ 4.4 ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน	71

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 โคมพื้นเมือง	8
ภาพที่ 2.2 โคมพื้นฐั้บราห്മัน	9
ภาพที่ 2.3 โคมพื้นฐั้ชารโรเล่ส์	10
ภาพที่ 2.4 โคมพื้นฐั้อินดูบราชิล	11
ภาพที่ 2.5 โคมพื้นฐั้ตาค	12
ภาพที่ 2.6 โคมพื้นฐั้ชิมเมนทล	13
ภาพที่ 2.7 โคมพื้นฐั้กำแพงแสน	13
ภาพที่ 2.8 โคมพื้นฐั้กบิณฑร์บุรี	14
ภาพที่ 2.9 โคมพื้นฐั้แองกั๊ส	15
ภาพที่ 2.10 ระดับไขมันแตรกที่ใ้ใช้ในการประเมินคุณภาพซากของโคขุน	21

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงโคเนื้อในปัจจุบันมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น เพราะความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยเฉพาะตลาดโคขุนและลูกโคหย่านม ซึ่งเกษตรกรเริ่มสนใจในการเลี้ยงโคเนื้อมากขึ้น เนื่องจากการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นจำนวนมาก โคเนื้อจัดเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ที่นิยมเลี้ยงกันทั่วไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ตามสถิติของศูนย์สารสนเทศกรมปศุสัตว์ปี 2565 ปศุสัตว์เขต 8 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 41,852 ราย มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง 222,794 ตัว โดยเป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงโคเนื้อเป็นจำนวนมาก จัดอยู่ในลำดับที่ 10 ของประเทศ และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการฟาร์ม มีการอบรมเกษตรกรเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย 10 อำเภอ คือ อำเภอสิชล อำเภอถ้ำพรรณรา อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งสง อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอพิปูน อำเภอช้างกลาง อำเภอหัวไทร และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีระบบการเลี้ยงโคเนื้อ แบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ การเลี้ยงแบบผูกถ้ำ การเลี้ยงแบบปล่อยฝูง และการเลี้ยงแบบขุนในคอก

อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอำเภอหนึ่งที่มีการเลี้ยงโคเนื้อจำนวนมาก โดยในปี 2566 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1,718 ราย มีจำนวนโคเนื้อทั้งหมด 6,916 ตัว แยกเป็นโคพื้นเมือง 2,203 ตัว โคพันธุ์แท้ 221 ตัว โคลูกผสม 4,270 ตัว และโคขุน 222 ตัว (ปศุสัตว์อำเภอสิชล, 2566) อีกทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอสิชลยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานปศุสัตว์ในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการช่วยให้เกษตรกรที่ยากจนทั่วประเทศได้มีโค-กระบือไว้ใช้งาน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ และโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพระยะ 2 ที่เป็นโครงการเพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อให้กับเกษตรกรให้มีรายได้อย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มผลผลิตโคเนื้อและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ

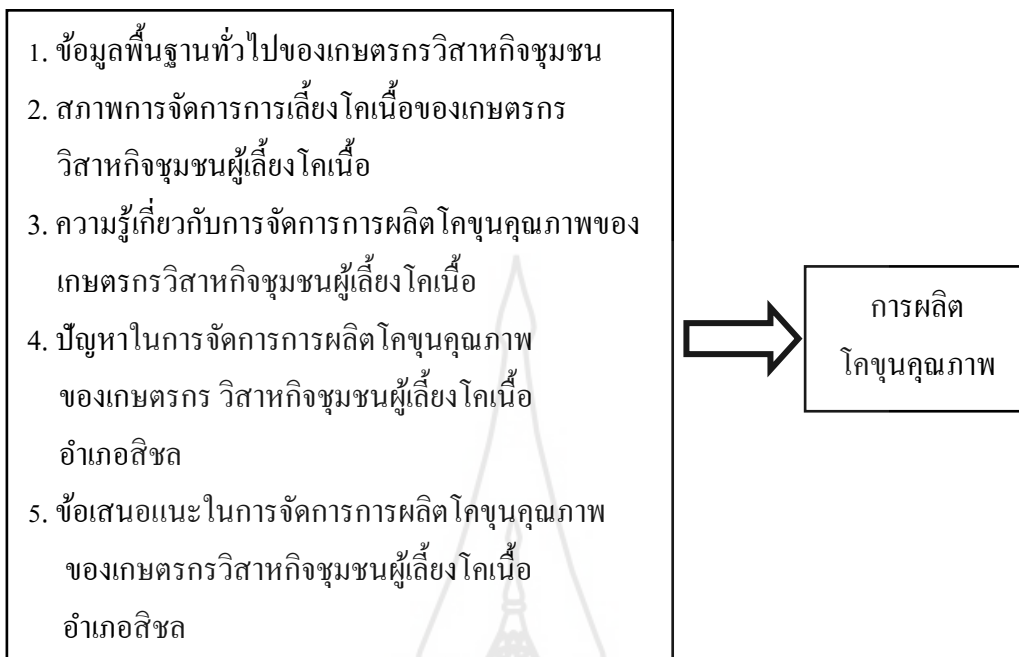
เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอสิชลส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อย ที่มีการเลี้ยงในรูปแบบการปล่อยแปลงหรือทุ่งหญ้าธรรมชาติเป็นหลัก ผลผลิตเนื้อโคที่ได้จึงมีคุณภาพไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการเนื้อโคคุณภาพสูง มีไขมันแทรก ซึ่งได้จากโคที่เลี้ยงแบบขุนในคอก ซึ่งการเลี้ยงโคขุนรูปแบบนี้เกษตรกรจำเป็นต้องมีการจัดการการเลี้ยงโคขุนที่ดี ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์โค การจัดการด้านอาหาร การเลี้ยงดู การจัดการสุขภาพและตลาดโคขุน เพื่อให้ได้โคขุนคุณภาพดังกล่าว ดังนั้นการศึกษาสภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ความรู้และปัญหาในการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร จะทำให้ได้แนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดการเลี้ยงโคขุนคุณภาพแก่เกษตรกรผู้สนใจ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปวางแผนในการอบรมหรือส่งเสริมเกษตรกรในการเลี้ยงโคขุนคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
- 2.5 เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพแก่เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ ปีการผลิต 2563

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ

4.3 ขอบเขตด้านเวลา การเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน โดยการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2566 ถึงเดือนเมษายน 2566

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อผู้ผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

5.1 **วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กิจการของชุมชนที่มีการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ซึ่งดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชน

5.2 **โคเนื้อ** หมายถึง โคพันธุ์ที่เน้นการผลิตเนื้อ

5.3 **โคขุน** หมายถึง โคที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วโดยได้รับอาหารที่มีคุณภาพดีอย่างเต็มที่ ในช่วงระยะหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะให้โคกินอาหารหยาบ (หญ้าหรือฟาง) แล้วยังต้องมีการให้อาหารข้นเพิ่มเติมอีกด้วยทำให้โคเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วได้เนื้อที่มีคุณภาพดี (กรมปศุสัตว์, 2546)

5.4 **โคขุนคุณภาพ** หมายถึง การขุนที่มุ่งเน้นคุณภาพเนื้อที่มีไขมันแทรกในกล้ามเนื้อ โดยจะเริ่มขุนเมื่อโคมีอายุน้อยประมาณ 1½ ปี หรือมีน้ำหนักประมาณ 200-250 กิโลกรัม ใช้ระยะเวลาขุน ประมาณ 8-12 เดือน (เมื่อสิ้นสุดการขุนอายุโคไม่ควรเกิน 3-4 ปี) ซึ่งโคจะมีน้ำหนัก 700 กิโลกรัมขึ้นไป แล้วส่งโรงฆ่าที่ได้มาตรฐานผ่านกระบวนการชำแหละที่ถูกต้องเพื่อคุณภาพของการขุนรูปแบบนี้ส่วนใหญ่นิยมใช้โคเนื้อลูกผสมพันธุ์ยุโรปที่มีการเจริญเติบโตดี ลักษณะโครงสร้างดี มีการจัดการด้านอาหารดีและทำให้มีการลงทุนค่อนข้างสูง แต่ราคาขายก็ได้ราคาดีมีตลาดแน่นอน เพราะเกษตรกรต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มผลิตเนื้อโคขุน คุณภาพเนื้อที่ได้จะดีกว่าการขุนในรูปแบบอื่นมากเรียกว่า premium grade quality เพื่อส่งตลาดบนและมีบ้างที่ส่งตลาดกลาง (ภัทรภร ทศพงษ์, 2556)

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกรผู้สนใจได้รับข้อมูลด้านการจัดการเลี้ยงโคเพื่อนำไปผลิตโคขุนคุณภาพ และเป็นแนวทางในการจัดการเลี้ยงโคขุนคุณภาพ

6.2 เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงโคขุนคุณภาพ และการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อผู้ผลิตโคขุนคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

6.3 หน่วยงานภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า ทบทวน วรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี เอกสารวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายละเอียด ตามลำดับต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยงในประเทศไทย
3. รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ
4. การจัดการในการเลี้ยงโคเนื้อ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 9,942.502 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,214,064 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.98 ของพื้นที่ทั้งประเทศ นครศรีธรรมราชมีพื้นที่มาก เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถยนต์ ประมาณ 780 กิโลเมตร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ จด จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ จด จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรัง

ทิศตะวันออก จด กับทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก จด จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่

เศรษฐกิจ เศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรและการค้า ประชากร มีอาชีพหลัก ทำสวนยางพารา ปลูกปาล์ม น้ำมัน ทำไร่ การปลูกผลไม้ ทำสวนมะพร้าว การประมงและการเลี้ยงสัตว์ จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2558 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี เท่ากับ 91,643 บาท และจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม

ของครัวเรือน พ.ศ. 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราชมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 19,829 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ 25,124 บาทต่อครัวเรือน

ด้านปศุสัตว์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์จำนวน 113,188 ราย และสัตว์เลี้ยง จำนวน 5,301,842 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ โคพื้นบ้าน และเป็ด และตามสถิติของศูนย์สารสนเทศกรมปศุสัตว์ปี 2564 ปศุสัตว์เขต 8 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 41,282 ราย มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง 220,524 ตัว โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีการเลี้ยงโคเนื้อเป็นจำนวนมาก จัดอยู่ในลำดับที่ 13 ของประเทศ และจัดอยู่ในลำดับที่ 1 ของภาคใต้ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, ข้อมูล ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2564) ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการฟาร์มในทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้พื้นที่ของเกษตรกรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งภาครัฐยังส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพหลัก มีการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อที่ดี ทำให้อัตราการเกิดในรอบปีดีขึ้นอีกด้วย ขณะที่จังหวัดนครศรีธรรมราชผลิตโคเนื้อได้มากที่สุดในภาคใต้ โดยมีปริมาณ 38,768 ตัว รองลงมาคือ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง ผลิตได้ 20,911 และ 15,479 ตัว มีการดำเนินงานในลักษณะแปลงใหญ่ โคเนื้อ จำนวน 2 แปลง คือ แปลงใหญ่โคเนื้อ ตำบลทุ่งไเส อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช แปลงใหญ่ ปี 2559 เกษตรกร 321 ราย จำนวนโค 1,858 ตัว พื้นที่ 1,324.5 ไร่ และแปลงใหญ่โคเนื้อ ตำบลควนพัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช แปลงใหญ่ ปี 2560 เกษตรกร 52 ราย จำนวนโค 950 ตัว พื้นที่ 1,020 ไร่ ดังนั้น ถือได้ว่าการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอีกหนึ่งอาชีพทางการเกษตรที่สำคัญของเกษตรกรใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์จำนวน 6,913 คน โดยมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 252,759 ไร่ และครอบครัวที่ทำการเกษตร 18,884 ครอบครัว ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งที่มีการเลี้ยงโคเนื้อจำนวนมาก โดยในปี 2566 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1,718 ราย มีจำนวนโคเนื้อทั้งหมด 6,916 ตัว แยกเป็นโคพื้นเมือง 2,203 ตัว โคพันธุ์แท้ 221 ตัว โกลูกผสม 4,270 ตัว และโคขุน 222 ตัว (ปศุสัตว์อำเภอสิชล, 2566) อีกทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอสิชล ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานปศุสัตว์ในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการช่วยให้เกษตรกรที่ยากจนทั่วประเทศได้มีโค-กระบือไว้ใช้งาน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ และโครงการฟาร์มโคเนื้อสร้างอาชีพ ระยะ 2 ที่เป็นโครงการเพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อให้กับเกษตรกรให้มีรายได้อย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มผลผลิตโคเนื้อและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ ซึ่งเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ เลี้ยงไว้เป็นอาหารในครอบครัว จำหน่ายเป็นรายได้ สภาพการเลี้ยงการผลิตทั่วไปส่วนใหญ่เป็นอาชีพรองอาชีพเสริม การพัฒนาอาชีพด้านปศุสัตว์ให้แก่เกษตรกรนับว่ามีความจำเป็นมาก

โดยการจัดการหรือการเลี้ยงนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ อัตราการตายสูง ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นไปตามต้องการ การเลี้ยงแม่โคเนื้อที่จะให้ผู้เลี้ยงได้กำไรตอบแทนมาก จะต้องเริ่มตั้งแต่การเลือกพันธุ์โคที่จะเลี้ยงให้เหมาะสม กับระบบการเลี้ยงและวัตถุประสงค์ที่จะเลี้ยง เช่น ลูกโคที่ผลิตได้จะสนองความต้องการของตลาดประเภทใด สำหรับผู้ที่เพิ่งจะเริ่มเลี้ยงโค ปัญหาสำคัญคือจะเลี้ยงโคพันธุ์อะไร ดังนั้น จะต้องทราบว่าโคพันธุ์ต่างๆ มีคุณสมบัติอย่างไร เหมาะสมกับวิธีการเลี้ยงที่เราจะเลี้ยงหรือไม่ควรซื้อโคที่มีลักษณะอย่างไร (กรมปศุสัตว์, 2546)

2. พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยงในประเทศไทย

พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยงในประเทศไทย จะเป็นโคพันธุ์ดั้งเดิมของไทย และโคพันธุ์เนื้อที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยนำพ่อพันธุ์เข้ามาในรูปแบบน้ำเชื้อ เพื่อเป็นการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยส่วนใหญ่จะพบเห็นในพื้นที่ทั่วไปของประเทศไทย ดังต่อไปนี้ (แควดวงโคบาลไทย, 2562)

2.1 โคพื้นเมือง

โคพื้นเมืองของไทยมีลักษณะรูปร่างกระทัดรัด ลำตัวเล็ก ขาเรียวยาวเล็ก ยาว เพศผู้มีหนอกขนาดเล็ก มีเหนียงคอ แต่ไม่หย่อนยานมาก หูเล็ก หนักได้ท้องเรียบ มีสีไม่แน่นอน เช่น สีแดงอ่อน เหลืองอ่อน ดำ ขาวนวล น้ำตาลอ่อน และอาจมีสีประรวมอยู่ด้วย เพศผู้โตเต็มที่มีน้ำหนักประมาณ 300-350 กิโลกรัม เพศเมีย มีน้ำหนักประมาณ 200-250 กิโลกรัม

ข้อดี

1) เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกอาหารเพราะผ่านการคัดเลือกแบบธรรมชาติในการเลี้ยง แบบไล่ด่อนโดยเกษตรกร และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเลี้ยงโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

2) ให้ลูกดก ส่วนใหญ่ให้ลูกปีละ 1 ตัว เพราะเกษตรกรคัดแม่โคที่ไม่ให้ลูกออกอยู่เสมอ

3) ทนทานต่อโรค และแมลงและสภาพอากาศในประเทศไทยได้ดี

4) ใช้แรงงานได้ดี

5) แม่โคพื้นเมืองเหมาะที่จะนำมาผสมพันธุ์กับพ่อพันธุ์อื่นหรือผสมเทียมกับพันธุ์อื่น เช่น โคพันธุ์ บราห์มัน โคพันธุ์ดาก โคพันธุ์กำแพงแสน หรือ โคพันธุ์กบินทร์บุรี

6) มีเนื้อแน่น เหมาะกับการประกอบอาหารแบบไทย

ข้อเสีย

- 1) เป็นโคขนาดเล็ก เพราะถูกคัดเลือกมาในสภาพการเลี้ยงที่มีอาหารจำกัด
- 2) ไม่เหมาะที่จะนำมาเลี้ยงขุน เพราะมีขนาดเล็กไม่สามารถทำน้ำหนักรีดได้ตามที่ตลาดโคขุนต้องการ คือ ที่น้ำหนักมีชีวิต 450 กิโลกรัม และเนื้อไม่มีไขมันแทรก
- 3) เนื่องจากแม่โคมีขนาดเล็กจึงไม่เหมาะสมที่จะผสมกับโคพันธุ์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น โคพันธุ์ชาร์โรเลต์ และซิมเมนทัล เพราะอาจมีปัญหาการคลอดยาก

ภาพที่ 2.1 โคพื้นเมือง

ที่มา: กรมปศุสัตว์. (2564).

2.1.1 โคพันธุ์บราห์มัน

มีต้นกำเนิดในประเทศอินเดีย แต่ถูกปรับปรุงพันธุ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โคพันธุ์นี้ที่เลี้ยงในประเทศไทยส่วนใหญ่นำเข้ามาจากสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย แล้วนำมาคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์โดยกรมปศุสัตว์ และฟาร์มของเกษตรกรรายใหญ่ในประเทศไทย เป็นโคที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ลำตัวกว้าง ยาว และลึก ได้สัดส่วน หลังตรง หนอกใหญ่ หูใหญ่ยาว จมูก ริมฝีปาก ขนตา กีบเท้า และหนังเป็นสีดำ เหนียงที่คอและหนังใต้ท้องหย่อนยาน โคนหางใหญ่ พู่หางสีดำ สีจะมีสีขาวเทา และแดง ที่นิยมเลี้ยงกันมากคือสีขาว เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ 800-1,200 กิโลกรัม เพศเมีย น้ำหนักประมาณ 500-700 กิโลกรัม

ข้อดี

- 1) ปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนของเมืองไทยได้ดี โตเร็ว
- 2) ทนทานต่อโรคและแมลง

3) เหมาะสำหรับเป็น โคพื้นฐานเพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพดีและโคนม เช่น ผสมกับพันธุ์ชาร์โรเลส์เพื่อผลิตโคขุน ผสมกับพันธุ์โฮสสไตน์ฟรีเชียน (ขาวดำ) เพื่อผลิตโคนม และผสมกับพันธุ์ซิมเมนทัล เพื่อผลิตโคกึ่งเนื้อกึ่งนม

ข้อเสีย

- 1) เป็น โคพันธุ์ที่มีอัตราการผสมติดค่อนข้างต่ำ ให้ลูกตัวแรกช้า และให้ลูกค่อนข้างห่าง
- 2) มีนิสัยเลือกกินหญ้า กินเฉพาะหญ้าที่มีคุณภาพดี ชอบเดินตระเวนไปทั่วแปลงหญ้าก่อนแล้วจึงค่อยเลือกกินหญ้า

ภาพที่ 2.2 โคพันธุ์บราห์มัน

ที่มา: กรมปศุสัตว์. (2564).

2.1.2 โคพันธุ์ชาร์โรเลส์

มีถิ่นกำเนิดในประเทศฝรั่งเศส มีสีขาวครีมตลอดตัว รูปร่างมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขาสั้น ลำตัวกว้างยาว และลึก มีกล้ามเนื้อตลอดทั้งตัว นิสัยเชิง เป็นโคที่มีขนาดใหญ่มาก เพศผู้เมื่อโตเต็มที่หนักประมาณ 1,100 กิโลกรัม เพศเมียหนักประมาณ 700-800 กิโลกรัม

ข้อดี

- 1) มีการเติบโตเร็ว ซากมีขนาดใหญ่ เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก (marbling) เป็นที่ต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี
- 2) เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคบราห์มันหรือลูกผสมบราห์มันเพื่อนำลูกมาเลี้ยงเป็นโคขุน

ข้อเสีย

- 1) ถ้าเลี้ยงเป็นพันธุ์แท้หรือมีสายเลือดสูงๆ จะไม่ทนต่อสภาพอากาศในประเทศไทย
- 2) ไม่เหมาะที่จะใช้ผสมกับแม่โคขนาดเล็ก เพราะอาจทำให้คลอดยาก

ภาพที่ 2.3 โคพันธุ์ซาร์โรเลส์

ที่มา: กรมปศุสัตว์. (2564).

2.1.3 โคพันธุ์อินดูบราซิล

โคพันธุ์อินดูบราซิล (Hindu-Brazil) เป็นโคเนื้อในตระกูลโคอินเดีย (*Bos indicus*) เช่นเดียวกับโคบราห์มัน แต่ปรับปรุงพันธุ์ที่ประเทศบราซิล สืบตั้งแต่สีขาวจนถึงสีเทาเกือบดำ สีแดง แดงเรื่อๆ หรือแดง จุดขาว หน้าผาก โหนกกว้างค่อนข้างยาว หูมีขนาดกว้างปานกลาง และห้อยยาวมาก ปลายใบหูมักจะบิด เขาแข็งแรงมักจะเอนไปด้านหลัง โหนกมีขนาดใหญ่ ผิวหนังและเหนียงห้อยอนานมาก เป็นโคที่มีขนาดใหญ่และค่อนข้างสูง เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ 900-1,500 กิโลกรัม เพศเมียหนักประมาณ 600-800 กิโลกรัม

ข้อดี

- 1) เป็นโคทนร้อน ปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมภูมิอากาศของประเทศไทย ได้ดี
- 2) ทนต่อโรคและแมลง

ข้อเสีย

ไม่เหมาะที่จะเลี้ยงเป็น โคเนื้อที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นโคขนาดใหญ่ โครงสร้างกระดูกใหญ่ การสร้างกล้ามเนื้อช้า ผู้เลี้ยงโคขุนจึงไม่นิยมนำไปเลี้ยงขุน ในอดีตนิยมเลี้ยงเป็นโคลักษณะสวยงาม เช่น หูยาว หน้าผากโหนกกว้าง การเลี้ยง ต้องเอาใจใส่ดูแลพอสมควร ไม่เหมาะที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงในป่าหรือปล่อยทุ่งโดยไม่ดูแลเอาใจใส่ (สุวิช บุญโปร่ง, 2558)

ภาพที่ 2.4 โคพันธุ์อินดูบราซิล

ที่มา: สุวิช บุญโปร่ง. (2558).

2.2 โคพันธุ์ลูกผสม

2.2.1 โคพันธุ์ตาก

เป็นโคลูกผสมระหว่างพันธุ์ชาร์โรเลส์กับพันธุ์บราห์มัน โดยกรมปศุสัตว์ได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ตาก ทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่ที่โตเร็ว เนื้อนุ่ม เพื่อทดแทนการนำเข้าพันธุ์โคและเนื้อโคคุณภาพดีจากต่างประเทศ

การสร้างพันธุ์ในฝูงปรับปรุงพันธุ์ดำเนินการโดยนำน้ำเชื้อโคพันธุ์ชาร์โรเลส์คุณภาพสูงจากประเทศฝรั่งเศส ผสมกับแม่โคบราห์มันพันธุ์แท้ ได้โคลูกผสมชั่วที่ 1 (เรียกว่าโคพันธุ์ตาก 1) ที่มีเลือด 50% ชาร์โรเลส์ และ 50% บราห์มัน แล้วผสมแม่โคเพศเมียชั่วที่ 1 ดังกล่าวด้วยน้ำเชื้อหรือพ่อบราห์มันพันธุ์แท้ได้ลูกโคชั่วที่ 2 (เรียกโคพันธุ์ตาก 2) ซึ่งมีเลือด 25% ชาร์โรเลส์ และ 75% บราห์มัน จากนั้นผสมแม่โคเพศเมียชั่วที่ 2 ด้วยน้ำเชื้อโคพันธุ์ชาร์โรเลส์คุณภาพสูง ได้ลูกโคชั่วที่ 3 (เรียกว่าโคพันธุ์ตาก) ซึ่งมีเลือด 62.5% ชาร์โรเลส์ และ 37.5% บราห์มัน แล้วนำโคชั่วที่ 3 ผสมกัน คัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่ เรียกว่า โคพันธุ์ตาก

ข้อดี

1) มีการเติบโตเร็ว เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก (marbling) ซากมีขนาดใหญ่ที่สนองความต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี

2) เลี้ยงง่าย หากกินเก่ง ไม่เลือกกินหญ้า ทนทานต่อสภาพอากาศร้อนได้ดีพอสมควร

3) เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคพื้นเมือง โคบราห์มัน และลูกผสมบราห์มันเพื่อนำลูกมาเลี้ยงเป็นโคขุนได้

4) แม่พันธุ์ผสมพันธุ์ได้เร็ว ที่ศูนย์ฯ ตาก ผสมพันธุ์ที่แม่โคอายุ 14 เดือน น้ำหนัก 280 ก.ก.ขึ้นไป

ข้อเสีย

การเลี้ยงต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่พอสมควร ไม่เหมาะที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงในธรรมชาติโดยไม่ดูแลเอาใจใส่ หากเลี้ยงในสภาพปล่อยธรรมชาติหรือปล่อยทุ่ง ควรใช้พันธุ์ตาก 1 หรือ โคพันธุ์ตาก 2

ภาพที่ 2.5 โคพันธุ์ตาก

ที่มา: สุวิช บุญโปร่ง. (2558).

2.2.2 โคพันธุ์ซิมเมนทัล

มีถิ่นกำเนิดในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ นิยมเลี้ยงกันในประเทศยุโรป ในประเทศเยอรมันเรียกว่าพันธุ์เฟลคฟี (Fleckvieh) ได้รับการปรับปรุงพันธุ์เป็นโคกึ่งเนื้อกึ่งนม ในประเทศสหรัฐอเมริกานำไปคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อ ลำตัวมีสีน้ำตาลหรือแดงเข้มไปจนถึงสีฟางหรือเหลืองทองและมีสีขาวกระจายแทรกทั่วไป หน้าขาว ท้องขาว และขาขาว เป็นโคขนาดใหญ่ โครงร่างเป็นสี่เหลี่ยม ลำตัวยาว ลึก บั้นท้ายใหญ่ ช่วงขาสั้นและแข็งแรง เพศผู้โตเต็มที่หนักประมาณ 1,100-1,300 กิโลกรัม เพศเมียน้ำหนักประมาณ 650-800 กิโลกรัม

ข้อดี

- 1) มีการเติบโตเร็ว ซากมีขนาดใหญ่ เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก (marbling) เป็นที่ต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี
- 2) เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคบราห์มันหรือลูกผสมบราห์มันเพื่อนำลูกมาเลี้ยงเป็นโคขุน เพศเมียสามารถใช้รีดนมได้

ข้อเสีย

- 1) ถ้าเลี้ยงเป็นพันธุ์แท้หรือมีสายเลือดสูงๆ จะไม่ทนต่อสภาพอากาศในบ้านเรา
- 2) ไม่เหมาะที่จะใช้ผสมกับแม่โคขนาดเล็ก เพราะอาจทำให้คลอดยาก

3) เนื่องจากเนื้อมีสีแดงเข้มเมื่อเลี้ยงเป็นโคขุนเนื้อไม่น่ากินเท่ากับพันธุ์ชาร์โรเลส์

ภาพที่ 2.6 โคพันธุ์ซิมเมนทัล

ที่มา: สุวิช บุญโปร่ง. (2558).

2.2.3 โคพันธุ์กำแพงแสน

เป็นโคพันธุ์ใหม่ปรับปรุงพันธุ์โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยใช้โคพันธุ์ชาร์โรเลส์ผสมกับโคพันธุ์บราห์มัน คล้ายกับโคพันธุ์ตาก แต่โคพันธุ์กำแพงแสนเริ่มต้นปรับปรุงพันธุ์จากโคพื้นเมือง โคพันธุ์กำแพงแสนมีสายเลือด 25% พื้นเมือง 25% บราห์มัน และ 50% ชาร์โรเลส์ ส่วนลักษณะและคุณสมบัติต่างๆ คล้ายกับโคพันธุ์ตาก

ภาพที่ 2.7 โคพันธุ์กำแพงแสน

ที่มา: สุวิช บุญโปร่ง. (2558).

2.2.4 โคพันธุ์กบิรินทร์บุรี

เป็นโคลูกผสมระหว่างพันธุ์ซิมเมนทัลกับพันธุ์บราห์มัน โดยกรมปศุสัตว์ได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ปราชินบุรี (ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอกบิรินทร์บุรี) ทำการสร้างโคพันธุ์ใหม่ให้เป็นโคกึ่งเนื้อกึ่งนม โดยลูกโคเพศผู้ใช้เป็นโคขุน และแม่โคใช้รีดนมได้ การสร้างพันธุ์ในฝูงปรับปรุงพันธุ์ดำเนินการโดยนำน้ำเชื้อโคพันธุ์ซิมเมนทัลคุณภาพสูงจากประเทศเยอรมันผสมกับแม่โคบราห์มันพันธุ์แท้ ได้ลูกโคชั่วที่ 1 ที่มีเลือด 50% ซิมเมนทัล และ 50% บราห์มัน แล้วผสมโคชั่วที่ 1 เข้าด้วยกัน คัดเลือกปรับปรุงให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่เรียกว่า โคพันธุ์กบิรินทร์บุรี

ข้อดี

- 1) หากเลี้ยงแบบโคเนื้อมีการเติบโตเร็ว ซากมีขนาดใหญ่ที่สนองความต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดีได้
- 2) ทนทานต่อสภาพอากาศร้อนได้ดีพอสมควร
- 3) เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคพื้นเมือง โคบราห์มันและลูกผสมบราห์มันเพื่อนำลูกเพศผู้มาเลี้ยงเป็นโคขุน ลูกเพศเมียใช้รีดนมได้มากพอสมควร

ข้อเสีย

- 1) การเลี้ยงต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่พอสมควร ไม่เหมาะที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงปล่อยทุ่ง
- 2) หากใช้แม่โครีดนม ลูกโคที่เกิดออกมาต้องแยกเลี้ยงแบบลูกโคนม ดังนั้นผู้เลี้ยงต้องมีความรู้ในการเลี้ยงโครีดนม และต้องดูแลเอาใจใส่ให้ดี
- 3) เนื้อมีสีแดงเข้ม อาจเป็นข้อดีของตลาดเนื้อโคคุณภาพดีเมื่อเปรียบเทียบกับโคลูกผสมชาร์โรเลส์ เช่น โคพันธุ์ตาก และโคพันธุ์กำแพงแสน

ภาพที่ 2.8 โคพันธุ์กบิรินทร์บุรี

ที่มา: สุวิช บุญโปร่ง. (2558).

2.2.5 โคพันธุ์แองกัส

โคพันธุ์แองกัส (Angus) เป็นโคพันธุ์ตระกูลยุโรป (*Bos taurus*) มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือในแคว้นสก็อตแลนด์ ประเทศอังกฤษ เป็นโคขนาดเล็กถึงขนาดกลาง โคเพศผู้มีน้ำหนัก ประมาณ 900 กิโลกรัม โคเพศเมียมีน้ำหนักประมาณ 600 กิโลกรัม โคพันธุ์นี้อาจมีสีดำหรือสีแดงตลอดลำตัว ไม่มีเขา

ข้อดี

- 1) โคพันธุ์นี้เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เร็ว แม่โคเลี้ยงลูกเก่ง
- 2) โคพันธุ์นี้มีไขมันแทรกในกล้ามเนื้อสูงกว่าพันธุ์อื่นๆ ทำให้เนื้อมีคุณภาพ

ดีเยี่ยม

ข้อเสีย

- 1) เป็นโคขนาดเล็กมีอัตราการเจริญเติบโตหลังหย่านมไม่คึก
- 2) ปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยในสภาพร้อนชื้นได้ไม่ดี ไม่เหมาะที่จะนำพันธุ์แท้เข้ามาเลี้ยง แต่เหมาะที่จะนำน้ำเชื้อพ่อพันธุ์ดังกล่าวมาผสมกับโคพื้นเมืองไทยที่มีขนาดใหญ่ เช่น โคขาวลำพูน โคลูกผสมบราห์มันหรือแม่โคพันธุ์บราห์มัน ปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างสูงในการใช้ผสมเพื่อผลิตเป็นโคลูกผสมเพื่อขุนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 2.10 โคพันธุ์แองกัส

ที่มา: สุวิช บุญโปร่ง. (2558).

2. รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ

2.1 การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อผลิตลูกและจำหน่ายพันธุ์โคเนื้อ มี 2 รูปแบบหลัก คือ การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อผลิตลูก และจำหน่ายพันธุ์โคเนื้อและเลี้ยงขุน (สมิต ยิ้มมงคล, 2560) แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อย และการเลี้ยงโคเนื้อกึ่งธุรกิจและเชิงธุรกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อย มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยเป็นการเลี้ยงของเกษตรกรรายย่อย (การเลี้ยงแบบออมทรัพย์) เป็นการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นรายได้เสริมจากการทำอาชีพการเกษตร โดยทั่วไปโคที่เลี้ยงกันส่วนใหญ่ยังคงเป็นโคพื้นเมือง และลูกผสมระหว่างโคพื้นเมืองกับโคเนื้อพันธุ์ต่างๆ เช่น พันธุ์บราห์มันเป็นต้น เป็นการเลี้ยงแบบรายย่อยรายละเอียด 4-5 ตัว หรืออาจจะมากกว่านี้เป็น 10-20 ตัว ไปจนกระทั่งเป็นฝูงใหญ่ 100-200 ตัว ก็ยังมี การเลี้ยงดูไม่ได้อาศัยหลักวิชาการมากมาย อาศัยเพียงแต่แรงงานส่วนเหลือในครัวเรือนซึ่งได้แก่คนแก่ หรือเด็กๆ คอยไล่ต้อนไปเลี้ยงตามที่ว่างเปล่า หัวไร่ ปลายนา สองข้างถนน หรือตามที่สาธารณะ การให้อาหารเสริมแทบจะไม่มี ยกเว้นฟางข้าวหรือผลพลอยได้ และเศษเหลือทิ้งจากการเกษตร เช่น ต้นข้าวโพด หรือยอดอ้อย เป็นต้น ในบางช่วงที่พืชอาหารสัตว์มีไม่เพียงพอ โคของเกษตรกรอาจจะซบพอมลงไป แต่ในช่วงฤดูฝนที่หญ้าธรรมชาติมีอย่างมากมายก็จะกลับอ้วนมาที่วันสมบูรณ์ขึ้นอีกครั้ง การเสริมแร่ธาตุอาจจะเสริมแค่เกลือและกระดูกป่นเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่ายังไม่เพียงพอกับความต้องการ อย่างไรก็ตามโคเนื้อที่ผลิตได้จากเกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นระบบต้นน้ำของการผลิตโคเนื้อ และเนื้อโคทั้งระบบ สามารถต่อยอดไปสู่การผลิตในเชิงธุรกิจโดยผู้ผลิตโคเนื้อผู้มีประสบการณ์ และมีความพร้อมในด้านปัจจัยการผลิตอื่น

2.1.2 การเลี้ยงโคเนื้อกึ่งธุรกิจและเชิงธุรกิจ เป็นการเลี้ยงโคเนื้อตามหลักวิชาการ กล่าวคือ มีการลงทุนในเชิงธุรกิจ เพื่อหวังผลกำไรในลักษณะของการทำฟาร์ม มีตั้งแต่ฟาร์มขนาดกลาง ไปจนถึงฟาร์มขนาดใหญ่ เลี้ยงดูตามหลักวิชาการเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพ ส่วนมากจะมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์โค มีการทำแปลงหญ้าและเสริมอาหารในบางช่วงที่ปริมาณของพืชอาหารสัตว์มีไม่เพียงพอ แร่ธาตุต่างๆ มีเสริมให้ตลอดเวลา มีโปรแกรมการจัดการสุขภาพและป้องกันโรคระบาดที่แน่นอน การเลี้ยงโคในรูปแบบนี้แม้ว่าจะมีอยู่ประมาณ 10% ของการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยก็ตาม แต่ก็มีความสำคัญเพราะมีส่วนในการกระจายพันธุกรรมที่ดีของโคเนื้อไปสู่เกษตรกรรายย่อย อีกทั้งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้อาชีพการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยพัฒนาต่อไป การเลี้ยงโคเนื้อในรูปแบบของการทำฟาร์มในเชิงธุรกิจนี้อาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ตามวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงได้ดังนี้

1) การเลี้ยงเพื่อจำหน่าย โคพ่อ-แม่พันธุ์ การทำฟาร์มในลักษณะนี้จะมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์เป็นหลัก อาศัยหลักวิชาการต่างๆ เติมรูปแบบ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการที่จะจำหน่ายผลผลิตของฟาร์มออกไปในรูปของการจำหน่ายพ่อ-แม่พันธุ์โคเนื้อ ถ้าเป็นโคพันธุ์แท้และเป็นที่นิยมของผู้เลี้ยงหรือตลาดคัวแล้วจะได้ราคาที่ดีขึ้นซึ่งส่วนมากจะเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ที่มีมักจะเริ่มต้นการเลี้ยง โดยการสั่งพ่อ-แม่พันธุ์ที่มีคุณภาพมาจากต่างประเทศ ผลผลิตที่ได้ก็จะจำหน่ายออกโดยมีการจัดแบ่งคุณภาพและมาตรฐานตามเกรดของโค ชื่อ-ขายกันตามน้ำหนัก แต่ฟาร์มลักษณะนี้จะมีไม่มากนักเพราะลงทุนค่อนข้างสูง และอาศัยระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะคืนทุนและได้กำไร ส่วนมากฟาร์มลักษณะนี้เจ้าของมักจะมีธุรกิจขนาดใหญ่อย่างอื่นควบคู่ไป ด้วยประกอบกับชอบและรักอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ

2) การเลี้ยงเพื่อผลิตลูกโคที่จะนำไปขุน เป็นการเลี้ยงโคในเชิงธุรกิจรูปแบบใหม่ ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน มีทั้งฟาร์มขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อป้อนโคให้กับผู้ทำธุรกิจการเลี้ยงโคขุนอีกต่อหนึ่ง โคแม่พันธุ์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นลูกผสมบราห์มัน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นโคที่มีลักษณะ โครงร่างดี เหมาะที่จะนำไปผสมข้ามโดยใช้น้ำเชื้อของพ่อโคพันธุ์เนื้อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโคเมืองหนาว เช่น โคพันธุ์ชาร์โรเลส์ โคพันธุ์แองกัส โคพันธุ์บีฟมาสเตอร์ หรือโคพันธุ์วากิว เป็นต้น นอกจากนี้แล้วเนื่องจากในปัจจุบันความต้องการโคที่จะนำไปขุนเพื่อผลิตเนื้อคุณภาพดีได้ขยายกว้างมากขึ้น จนแม่โคพื้นฐานมีไม่เพียงพอับความต้องการ จึงเริ่มมีการใช้แม่โคนมที่อยู่ในช่วงท้ายของการผลิตนม มาทำการผสมด้วยน้ำเชื้อจากพ่อพันธุ์โคเนื้อ เพื่อผลิตลูกโคให้เพียงพอับความต้องการลูกโคที่ได้จะเป็นโคที่มีโครงร่างดี และมีศักยภาพของการเจริญเติบโตที่ดี ประสิทธิภาพการใช้อาหารสูง รวมทั้งให้เนื้อที่มีคุณภาพดีด้วย รายได้หลักของฟาร์มจะได้จากการจำหน่ายลูกโคเพศผู้ อายุ 1 - 1 1/2 ปี โดยจำหน่ายให้กับผู้ที่นำไปผลิตเป็นโคขุนอีกทีหรือจะขุนเองก็ได้ ในขณะที่เดียวกันลูกโคเพศเมียที่เกิดขึ้นก็อาจจะจำหน่ายไปเป็นโคแม่พันธุ์สำหรับนำไปพัฒนาเป็นพันธุ์แท้ต่อไปในอนาคตก็ได้ ถ้าหากสภาวะการเลี้ยงโคขุนไม่ดี ไม่มีตลาดรองรับ ผู้เลี้ยงอาจจะปรับแผนการผสมพันธุ์ของตน โดยใช้โคพันธุ์บราห์มันเป็นหลักเพื่อผลิตโคพ่อ-แม่พันธุ์จำหน่าย เป็นการพยุงธุรกิจโคเนื้อของตนให้พออยู่ได้ไปก่อน เมื่อโคที่สภาพตลาดโคขุนกลับมาเหมือนเดิม ก็จะกลับมาใช้แผนการผลิตลูกโคที่จะนำมาขุน ระบบนี้เป็นระบบที่ได้รับการปกป้องและสนับสนุน จากกลุ่มหรือสหกรณ์ที่ทำธุรกิจโคขุนเพื่อผลิตเนื้อคุณภาพสูง เป็นระบบที่เรียกว่า “ต้นน้ำ” ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาในช่วงที่ธุรกิจการเลี้ยงโคขุนกำลังได้รับความนิยมอย่างสูง เพราะทำกำไรให้กับผู้เลี้ยงอย่างมากจน ทำให้มีแต่ผู้ที่จะคิดจะทำแต่ธุรกิจโคขุนแต่เพียงอย่างเดียว จนปรากฏว่าเกิดภาวะที่หาโคเข้าขุนไม่ได้หรือมีน้อย จนทำให้ราคาโคเข้าขุนมีราคาที่สูงเกินความเป็นจริง และด้วยเหตุนี้เองจึงเกิดการปรับแผนใหม่ เพื่อให้ความสำคัญกลุ่มผู้เลี้ยงแม่โคผลิตลูกทั้งรายย่อย ขนาดกลางและขนาดใหญ่

มีการทำข้อตกลง ทำสัญญาให้เป็นระบบต้นน้ำผลิตลูกโคให้กับกลุ่มผู้ผลิต โดยรับซื้อในราคาที่ตกลงกันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีโคคุณภาพที่สามารถนำเข้ามาได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการรักษาตลาด ควบคุมคุณภาพเนื้อที่ผลิตได้ ตลอดจนนำไปสู่มาตรฐานการผลิตเนื้อในระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) เพื่อความมั่นใจและความปลอดภัยของผู้บริโภค

3) การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อใช้ในการประกวด เป็นการเลี้ยงโคเนื้อในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางทั้งในยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย แต่สำหรับประเทศไทยเพิ่งได้รับความนิยมในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา เป็นการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์แท้เพื่อการผลิตพ่อ-แม่พันธุ์นั่นเอง แต่มีการนำไปประกวดแข่งขันกันในสถานที่ต่างๆ การประกวดก็เป็นการประกวดในระบบสากล โดยเน้นลักษณะของความเป็นพ่อแม่พันธุ์ที่ดี มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความสมบูรณ์พันธุ์ การเจริญเติบโต การให้เนื้อและมีลักษณะ โครงสร้างร่างกายที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อสายพันธุ์แท้พันธุ์ต่างๆ ได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นสมาคมโคเนื้อของแต่ละสายพันธุ์ มีการดำเนินงานจดทะเบียนพันธุ์รับรองพันธุ์ ประชาสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่การขายพ่อ-แม่พันธุ์ที่มีคุณภาพสูงไปสู่ผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งรายเก่าและใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาสายพันธุ์เป็นไปอย่างก้าวกระโดด นอกจากนี้ยังได้จัดกิจกรรม การประกวดโคเนื้อในระบบสากลเพื่อค้นหาพ่อ-แม่พันธุ์คุณภาพดีเลิศ ส่งเสริมให้สมาชิกของสมาคมมีทักษะในการประเมินหรือคัดเลือกลักษณะของโคเนื้อที่ดี และที่สำคัญคือเมื่อมองในแง่ธุรกิจและการพัฒนาพันธุ์กรรม โคเนื้อก็คือ โคที่ชนะเลิศการประกวด (Grand Champion, Reserve Grand Champion และ Champion) จะได้รับการรับรองจากทางสมาคม มีผลทำให้โคพ่อ-แม่พันธุ์จากฟาร์มที่ส่งเข้าประกวดมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงและถ้าจะจำหน่ายก็จะสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ดีกว่าปกติอย่างมาก

2.2 การเลี้ยงโคขุน

การเลี้ยงโคขุน คือ การนำโคที่มีสภาพผอมมาเลี้ยงให้อ้วนเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตเนื้อ โดยอาจจะเป็น โคพ่อ-แม่พันธุ์ที่มีอายุมาก โคปล่อยทุ่งที่มีสภาพผอมหรือ โคเพศผู้ที่ไม่สามารถใช้เป็นพ่อพันธุ์ รวมไปถึงการเลี้ยงโคเพื่อผลิตเนื้อคุณภาพดี โดยการใช้โคเพศผู้รุ่นที่ตอนแล้ว (steer) และเป็นลูกผสมโคพันธุ์เนื้อหรือพันธุ์แท้ อายุประมาณ 1 ถึง 2 ปี หรือน้ำหนักตัว ระหว่าง 200-250 กิโลกรัม นำมาเลี้ยงแบบขังคอกให้กินอาหารหยาบ (roughage) และอาหารข้น (concentrate) อย่างเต็มที่ตามปริมาณและสัดส่วนที่เรากำหนดให้ เพื่อให้โคเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจนได้ขนาด และน้ำหนักที่สามารถส่งตลาดได้ (450-550 กิโลกรัม) เมื่ออายุน้อย (ไม่เกิน 3 ปี) เนื้อโคจึงมีคุณภาพดี มีเนื้อแดงมาก เอ็น (ligament) และพังคืด (tendon) มีน้อยและยังไม่แข็งแรงเนื้อจึงไม่เหนียว ที่สำคัญก็คือมีไขมันแทรกในเนื้อแดง (marbling) ทำให้เนื้อนุ่ม (tenderness) และชุ่มฉ่ำ (juiciness) นอกจากนี้แล้วต้องผ่านการตรวจสอบสุขภาพ รวมทั้งฆ่าและชำแหละจากโรงฆ่าสัตว์ที่ได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัย

2.2.1 ประเภทของการเลี้ยงโคขุน การเลี้ยงโคขุนในประเทศไทยจำแนกเป็น 2 ประเภท ตามประเภทของตลาดที่ส่งขาย คือ ตลาดโคขุนพื้นบ้าน และตลาดเนื้อคุณภาพ (สมิต ยิ้มมงคล, 2560)

1) การเลี้ยงโคขุนเพื่อส่งตลาดท้องถิ่นหรือตลาดพื้นบ้าน ตลาดโคขุนเพื่อส่งตลาดท้องถิ่นหรือตลาดพื้นบ้าน เป็นการเลี้ยงโคขุนเพื่อผลิตเนื้อซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 เกรด คือ โคมันเกรดธรรมดาและโคมันหนุ่มขุน ซึ่งคำว่า “โคมัน” เป็นคำที่ผู้เลี้ยงโคเนื้อหรือโคขุนใช้เรียกโคที่เกิดจากการนำโคที่มีอายุมาก โครงร่างใหญ่และมีสภาพพอมนำมาขุนให้อ้วนในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพื่อให้ได้ปริมาณเนื้อที่มากขึ้นได้ราคาดี และคุ้มค่ากับการลงทุน ส่วนใหญ่เน้นไปที่ตลาดท้องถิ่น

(1) การเลี้ยงโคมันเกรดธรรมดา (โคมันอายุมากหรือตลาดวัวมัน) วิธีการเลี้ยงแบบนี้ใช้โคเต็มวัยเพศผู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโคที่ปลดจากการใช้งานแต่มีสภาพพอม นำมาขุนให้อ้วนในระยะเวลาสั้น (ประมาณ 2-3 เดือน) ในขณะที่บางท้องที่โดยเฉพาะเขตจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ นิยมนำโคที่นำเข้ามาจากประเทศพม่า ซึ่งเป็น โกงาหรือโคเทียมเกวียนที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีสภาพพอมมาขุนให้อ้วนตามที่ตลาดต้องการ แหล่งรับซื้อได้แก่ พ่อค้ารวบรวมโคในท้องถิ่น หรือที่เรียกว่าพ่อค้าสาย ซึ่งเป็นพ่อค้าที่มีโคว้านำโคเข้ามาในโรงฆ่าต่างๆ หรือมีโรงฆ่าของตนเอง หลังจากฆ่าและชำแหละแล้วก็จะจัดส่งให้พ่อค้าเนื้อชำแหละ (พ่อค้าเจียง) ตามตลาดสดในพื้นที่ ในท้องถิ่น หรือตลาดสดในตัวเมืองใหญ่ หรือร้านอาหาร เป็นต้น

(2) การเลี้ยงโคมันหนุ่มขุน (โคมันเกรดสูงหรือโคขุนเกรด 4) เป็นโคขุนเกรดที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนเรียกว่า “โคขุนเกรด 4” ไม่จำกัดพันธุ์หรือสายพันธุ์ ส่วนใหญ่ใช้ลูกผสมบราห์มันหรือโคนมเพศผู้ขุนพอประมาณแต่ต้องมีสภาพอ้วนได้รับการขุนและเลี้ยงดูอย่างดีตลอดระยะเวลา 3-4 เดือน อายุเมื่อส่งโรงฆ่าหรือส่งตลาดต้องไม่เกิน 3 ปี หรือพื้นแท้ (หน้า) ไม่เกิน 2 คู่ น้ำหนักซาก (สด) ประมาณ 180-200 กิโลกรัม หรือน้ำหนักมีชีวิต 340-350 กิโลกรัม ทั้งนี้ไม่จำกัดปริมาณไขมันหุ้มซากหรือปริมาณของไขมันแทรก (marbling) โคขุนเกรด 4 เป็นโคขุนในเกรดที่ 3 ที่เกษตรกรขุนแต่ขุนไม่ขึ้นหรือขุนไม่โต ทั้งนี้จะเป็นเพราะสายพันธุ์ไม่ดี โครงร่างเล็ก อัตราการเจริญเติบโตต่ำหรือขุนไม่อ้วน จึงไม่คุ้มที่จะเลี้ยงขุนในระยะเวลาอันนานเหมือนโคขุนเกรด 3 ซึ่งขุนนานถึง 5-6 เดือน จึงต้องจำหน่ายในราคาที่รองลงมาเป็นโคขุนเกรด 4 แต่เนื่องจากมีอายุน้อยและมีสภาพสมบูรณ์ (แต่ไม่อ้วนมาก) จึงทำให้เนื้อที่ได้มีคุณภาพดีพอสมควร ตลาดส่วนใหญ่ได้แก่ ตลาดสดในกรุงเทพฯ ร้านอาหารต่างๆ หรือเนื้อบางส่วน เช่น สันนอกและสันใน สามารถนำไปจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตได้

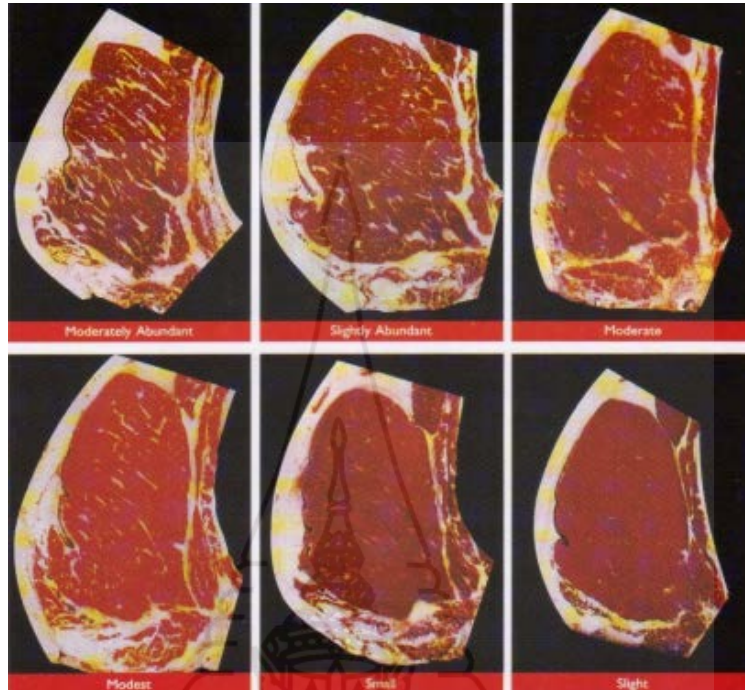
2) การเลี้ยงโคขุนเพื่อส่งตลาดเนื้อคุณภาพ การเลี้ยงโคขุนเพื่อส่งตลาด
คุณภาพแบ่งออกได้เป็น 3 เกรด คือ

(1) โคขุนเกรดธรรมดา (โคหนุ่มขุนหรือโคขุนเกรด 3) ส่วนใหญ่นิยม
ใช้โคลูกผสมบราห์มันหรือโคนมเพศผู้ที่มีโครงร่างดี ได้รับการขุนจนมีสภาพอ้วนหรือมีน้ำหนัก
380-400 กิโลกรัม น้ำหนักซากโดยเฉลี่ยมากกว่า 215 กิโลกรัมขึ้นไป ระดับไขมันแทรกต่ำ ระดับ 1
(Slight) โดยปกติแล้วจะใช้ระยะเวลาในการขุนประมาณ 5-6 เดือน ตลาดส่วนใหญ่ ได้แก่ ร้านอาหาร
หรือได้รับการชำแหละบรรจุถาดส่งจำหน่ายตามซูเปอร์มาร์เก็ตต่าง ๆ

(2) โคขุนเกรด 2 (Choice) ตลาดที่รองรับ ได้แก่ ซูเปอร์มาร์เก็ต
ร้านอาหารต่างๆ โดยเฉพาะร้านที่จำหน่ายสเต็ก โคที่นำมาขุนส่วนใหญ่เป็นโคลูกผสมเมืองหนาว
เช่น ลูกผสมชาร์โรเลส์ โคพันธุ์กำแพงแสน พันธุ์ตาก ลูกผสมแบรังกัสและบีฟมาสเตอร์ ลูกผสม
โคนมเพศผู้ หรือลูกผสมระหว่างโคนมกับโคเนื้อเมืองหนาว เป็นต้น การขุนใช้ระยะเวลาในการขุน
ประมาณ 6-8 เดือน แล้วแต่น้ำหนักและน้ำหนักของโคที่เริ่มขุน (200-250 กิโลกรัม) น้ำหนักสุดท้าย
ของการขุนจะอยู่ที่ 400-450 กิโลกรัม ได้น้ำหนักซากประมาณ 230 กิโลกรัม ระดับไขมันแทรกอยู่ที่
ระดับ 2 (Small) โดยปกติแล้วเป็นโคขุนที่ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ตั้งใจจะขุนเป็นโคขุนเกรด 1 (Prime)
แต่อาจมีปัญหาเนื่องจากโครงร่างเล็กเกินไปทำให้ขุนไม่ขึ้น หรือเมื่อชำแหละแล้วระดับไขมันแทรก
(marbling score) ไม่ตรงตามที่ต้องการในเกรด 1 คือที่ระดับ 3 (Modest) และ 4 (Moderate) หรือ
อาจเป็นเพราะน้ำหนักซากต่ำกว่าที่จะเป็นโคขุนเกรด 1 จึงถูกจำหน่ายเป็นโคขุนเกรด 2 ไป

(3) โคขุนเกรด 1 (Prime) เป็นโคขุนที่คุณภาพเนื้อดีที่สุดเทียบเท่ากับ
เนื้อที่นำเข้าจากต่างประเทศ ตลาดส่วนใหญ่ ได้แก่ โรงแรมและภัตตาคารหรูๆ โคที่นำมาขุนจะต้อง
เป็นโคลูกผสมที่มีเลือดโคยุโรปหรือโคเมืองหนาวอยู่ด้วย ได้แก่ ลูกผสมชาร์โรเลส์ โคพันธุ์กำแพงแสน
พันธุ์ตาก ลูกผสมแกงกัส และบีฟมาสเตอร์ ลูกผสมโคนมเพศผู้หรือลูกผสมระหว่างโคนมกับโคเนื้อ
เมืองหนาว เป็นต้น เพราะเป็นโคที่มีศักยภาพของการเจริญเติบโตที่ดี เนื้อมีคุณภาพดี มัดเนื้อสันมี
ขนาดใหญ่ และที่สำคัญคือมีไขมันแทรกอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เพราะไขมันแทรกในเนื้อเป็นตัวที่
ทำให้เนื้อมีรสชาติดี มีความนุ่ม และชุ่มฉ่ำ เริ่มต้นขุนจากน้ำหนัก 250 กิโลกรัม จะได้น้ำหนัก 500-
550 กิโลกรัม โดยใช้ระยะเวลาในการขุน 8-12 เดือน น้ำหนักซากที่ได้ประมาณ 280-300 กิโลกรัม
โดยมีระดับไขมันแทรกอยู่ที่ระดับ ที่ระดับ 3 (Modest) และ 4 (Moderate) นอกจากนี้แล้วจะต้องผ่าน
การฆ่าและชำแหละจากโรงฆ่าที่ทันสมัยและได้มาตรฐาน ถูกสุขอนามัย มีการตรวจสอบคุณภาพซาก
และที่สำคัญคือต้องผ่านการบ่มไว้ในห้องเย็น 3 องศาเซลเซียส (chill) เป็นเวลา 1-2 สัปดาห์ เพื่อลด
การเกร็งของเส้นใยกล้ามเนื้อ (rigor mortis) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เนื้อเหนียว หลังจากทำการบ่มซาก
จนครบกำหนด 1-2 สัปดาห์ เนื้อจะนุ่มมากยิ่งขึ้น แล้วจึงนำมาซากออกมามาตัดเป็นชิ้นส่วนใหญ่และย่อย

ตามลำดับก่อนที่จะส่งตลาดต่อไป (สมิต ยิ้มมงคล, 2560)

ภาพที่ 2.10 ระดับไขมันแทรกที่ใช้ในการประเมินคุณภาพซากของโคขุน

ที่มา: สมิต ยิ้มมงคล. (2560).

2.2.2 ปัจจัยที่นำมาพิจารณาในการขุนโค

1) พันธุ์โคที่นำมาเลี้ยงขุน โคที่นิยมนำมาเลี้ยงขุนจะต้องเป็นโคที่เจริญเติบโตเร็ว มีโครงสร้างและมีคุณภาพซากดี เมื่อน้ำหนักส่งตลาดถึง 400-450 กิโลกรัม ซึ่งโคที่นิยมนำมาขุนคือ โคพันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน x ซาโลเลส โดยโคที่จะนำมาขุนคือโคที่หย่านมาแล้ว (อายุ 7 เดือน) มีน้ำหนักอยู่ระหว่าง 90-100 กิโลกรัม พบว่าโคพันธุ์พื้นเมืองจะไม่เหมาะที่จะนำมาขุน ทั้งนี้เนื่องจากมีอัตราการเจริญเติบโตต่ำ โคที่เจริญเติบโตเร็วที่ควรจะนำมาเลี้ยงเป็นโคขุน ได้แก่โคที่ได้รับการผสมกับโคพันธุ์เนื้อสายเลือดต่างประเทศ เช่น พันธุ์ผสมพื้นเมือง x โฮลสไตน์ เฟสผู้ พันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน พันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน x ซาโลเร พันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน x เชียฟอร์ด

2) อายุโค ลูกโคที่ได้รับอาหารอย่างดีและเต็มที่มาตั้งแต่แรกคลอดอย่างต่อเนื่อง อัตราการเจริญเติบโตต่อวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจะสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 1 ปี จากนั้นอัตราการเจริญเติบโตต่อวันจะค่อยๆ ลดลงจนถึงอายุโตเต็มวัย (4-5 ปี) ดังนั้นหากจะนำโคที่ฮ้วนแล้วมาขุนควรเลือกลูกโคที่อายุไม่เกิน 1 ปี แต่ถ้าโคที่จะนำมาขุนอยู่ในสภาพพอม (สุขภาพดีไม่

แคะแกระน) โคอายุ 2 ปี จะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโคอายุ 1 ปี และโคอายุ 1 ปี มีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโคหย่านมโค 2 ปี ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงนั้นจะดีกว่าโคหย่านม เพราะโคอายุ 2 ปี จะกินอาหารมากกว่าโคหย่านมในการเปลี่ยนเป็นน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมเท่ากัน (ประสิทธิภาพการใช้อาหารดีกว่าโคหย่านม) ระยะที่ใช้ในการเลี้ยงขุนโคจะขึ้นอยู่กับอายุที่นำโคเข้าขุน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ โคหย่านม ใช้เวลาขุนประมาณ 10 เดือน โค 1 ปี ใช้เวลาขุนประมาณ 8 เดือน โค 1 ปี ใช้เวลาขุนประมาณ 6 เดือน โค 2 ปี ใช้เวลาขุนประมาณ 4 เดือน โคเต็มวัย ใช้เวลาขุนประมาณ 3 เดือน

3) *เพศโคที่นำมาขุน* โดยทั่วไปแล้วโครุ่นเพศผู้ไม่ตอนจะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโครุ่นเพศผู้ตอน ประมาณ 5-10 เปอร์เซ็นต์ และมีประสิทธิภาพการใช้อาหารสูงกว่าประมาณ 3-5 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เนื่องจากฮอร์โมนจากอวัยวะเป็นตัวเร่งการเจริญเติบโต ในขณะที่โครุ่นเพศผู้ตอนจะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโครุ่นเพศเมียประมาณ 10-15 เปอร์เซ็นต์ และมีประสิทธิภาพการใช้อาหารสูงกว่า 5-10 เปอร์เซ็นต์ แต่อย่างไรก็ตาม โครุ่นเพศเมียจะเริ่มสะสมไขมันก่อนโครุ่นเพศผู้ประมาณ 30-40 วัน ซึ่งจะสามารถส่งตลาดได้เร็วกว่า แต่อาจจะไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะมีขนาดซากเล็ก มีคุณภาพซากและเปอร์เซ็นต์ซากต่ำกว่าโคเพศผู้เล็กน้อย อีกทั้งโคเพศเมียมีปัญหาเรื่องการเป็นสัด จึงไม่นิยมนำโคเพศเมียเข้าขุน แต่อย่างไรก็ตามสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยการตอน แต่การตอนโคเพศเมียบ่อยครั้งจะยุ่งยากและมีความเสี่ยงสูงพอสมควร

4) *อาหารโคขุน* การให้อาหารโคขุนนั้นต้องพิจารณาถึงแหล่งของโคที่ซื้อเข้ามาด้วย เนื่องจากในแต่ละสถานที่จะมีการให้อาหารที่แตกต่างกัน นอกจากนี้แล้วยังต้องพิจารณาถึงระยะของโคที่ซื้อมาทำการขุน เพื่อที่จะได้จัดการให้อาหารอย่างถูกวิธี ทั้งนี้เนื่องจากถ้าซื้อโคจากแหล่งที่ให้อาหารหยาบเพียงอย่างเดียว เมื่อนำโคเข้าขุน โดยได้รับอาหารชั้นในสัดส่วนที่สูงอย่างรวดเร็ว จะมีผลทำให้การปรับตัวของ จุลินทรีย์ในกระเพาะรูเมนไม่ดีทำให้เกิดความเป็นพิษเนื่องจากกรดในกระเพาะรูเมน (acidosis) และสัตว์หยุดกินอาหารได้ วิธีการให้อาหารโคขุนสามารถทำได้หลายแบบ ดังนี้

(1) *การให้อาหารหยาบร่วมกับอาหารชั้น (roughage to concentrate ratio)*
การจัดการอาหารลักษณะนี้จะเป็นการให้อาหารแบบแยกส่วนอาหารหยาบและอาหารชั้น หรือให้อาหารแบบผสมครบส่วน (total mixed ration, TMR) ซึ่งการจัดสัดส่วนอาหารชั้นต่ออาหารหยาบสามารถจัดได้ดังนี้

- ก. ระยะแรก ให้สัดส่วนอาหารชั้นต่ออาหารหยาบ 30:70
- ข. ระยะกลาง ให้สัดส่วนอาหารชั้นต่ออาหารหยาบ 50:50
- ค. ระยะสุดท้าย ให้สัดส่วนอาหารชั้นต่ออาหารหยาบ 70:30

(2) การให้อาหารหยาบแบบเต็มที และได้รับอาหารชั้นที่ระดับแตกต่างกัน การจัดการอาหารลักษณะนี้มีการจัดการดังนี้คือ

ก. *ระยะแรก* ให้อาหารหยาบคุณภาพดีแบบเต็มที และให้อาหารชั้น 1.2 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว

ข. *ระยะกลาง* ให้อาหารหยาบคุณภาพดีแบบเต็มที และให้อาหารชั้น 1.7 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว

ค. *ระยะสุดท้าย* ให้อาหารหยาบคุณภาพดีแบบเต็มที และให้อาหารชั้น 2.2 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว

2.2.3 การจัดการขุนโค

1) การจัดการโคก่อนขุนโค เมื่อนำโคเข้าฟาร์มเพื่อเลี้ยงเป็นโคขุนควรแยกขังไว้ในคอกกักโรค โดยจัดให้โคมีน้ำกินตลอดเวลา ส่วนอาหารที่ให้ควรให้อาหารชนิดเดียวกับที่โคเคยกินมาก่อน 1-2 วัน เพื่อให้โคปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ เมื่อโคเริ่มปรับตัวได้แล้วจึงเริ่มฝึกให้โคกินอาหารชั้นโดยค่อยๆ ให้อาหารชั้นทีละน้อยๆ และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนโคกินได้เต็มที่ตามที่กำหนดไว้ ในระยะนี้ผู้เลี้ยงต้องหมั่นสังเกตอาการความผิดปกติหรือการเจ็บป่วยของโค เช่น ท้องอืด ยืนซึม หรือไม่เลียหัวตัวเอง เป็นต้น หากพบควรรักษาโดยปรึกษากับสัตวแพทย์หรือสัตวบาลที่ดูแลโดยเร่งด่วน นอกจากนี้ต้องทำการถ่ายพยาธิภายในและภายนอก ฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดที่สำคัญตามโปรแกรมของฟาร์มหรือคำแนะนำของสัตวแพทย์ ทั้งนี้หากเป็นการนำโคเพศผู้ไม่ตอนจากภายนอกฟาร์มเข้ามาขุน ภายหลังจากการกักโรคแล้ว อาจจะทำการตอนโคด้วยหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของการขุนและความต้องการของตลาด

2) การจัดการขณะขุนโค เมื่อจัดการโคก่อนเข้าขุนและกักโรคจนครบกำหนดแล้ว ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 21 วัน ก็สามารถนำโคเข้าคอกขุนได้ โดยในการจัดการให้อาหารควรให้โคได้รับอาหารชั้นวันละ 2-3 ครั้ง ตามปริมาณที่กำหนดรวมกับการให้อาหารหยาบและน้ำสะอาด ให้โคกินได้อย่างเต็มที่ในระยะนี้ ควรมีการสูบน้ำหนักตัวโคเพื่อวัดอัตราการเจริญเติบโต ซึ่งอาจใช้วิธีการชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งหรือสายวัดน้ำหนักตัวสัตว์ก็ได้ โคในระยะนี้โคควรมีอัตราการเจริญเติบโตประมาณ 0.6-1.2 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ เพศ อายุโค และคุณภาพอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้เลี้ยงต้องหมั่นสังเกตอาการผิดปกติหรือการเจ็บป่วยของโคอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าโคมีอาการผิดปกติควรแยกออกจากคอก และรีบทำการรักษาโดยปรึกษากับสัตวแพทย์หรือสัตวบาลที่ดูแลโดยเร่งด่วน

3) การจัดการโคที่พร้อมส่งตลาด เมื่อครบระยะเวลาการขุนโค ผู้เลี้ยงสามารถประเมินได้จากลักษณะภายนอกตามส่วนต่างๆ ของร่างกายโค โดยพิจารณาที่การสะสมของกล้ามเนื้อบริเวณอกและซอกขาหน้ากล้ามเนื้อบริเวณสองข้างของโคนหางและกล้ามเนื้อไหล่ หากบริเวณดังกล่าวมีกล้ามเนื้อเต็มแล้ว ควรดำเนินการจำหน่ายโคออก โดยไม่ควรทำการขุนต่อไป เพราะหากทำการขุนต่อไปโคจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่ลดลงหรือมีการเจริญเติบโตที่ช้า ถึงแม้จะได้รับอาหารเพิ่มขึ้นก็ตาม ดังนั้นหากเลี้ยงโคขุนต่อไปก็จะทำให้ขาดทุนได้ อีกทั้งหากทำการขุนต่อไปร่างกายของโคก็ จะไม่มีการสะสมของกล้ามเนื้อและไขมันแทรกในกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น แต่จะมีการสร้างไขมันหุ้มซาก และไขมันในช่องท้องแทนซึ่งไขมันดังกล่าวไม่เป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค ทั้งนี้ก่อนการจำหน่ายโคออกจากฟาร์ม ผู้เลี้ยงต้องทำการหยุดยักกำจัดและควบคุมพยาธิภายในอย่างน้อย 28 วัน ก่อนจับและหากทราบว่า จะทำการขนส่งโคไปยังโรงแปรรูปสภาพเมื่อใด ก็ควรจัดการกำหนดระยะเวลา ในการงดให้อาหาร ประมาณ 12-36 ชั่วโมงก่อนถึงเวลาแปรรูปด้วย (วรินทร์ มณีรัตน์, 2564)

3. การจัดการในการเลี้ยงโคขุน

3.1 ด้านพันธุ์โคขุน

โคที่นิยมนำมาเลี้ยงขุนจะต้องเป็นโคที่เจริญเติบโตเร็ว มีโครงสร้างและมีคุณภาพซากดี เมื่อน้ำหนักส่งตลาดถึง 400-450 กิโลกรัม ซึ่งโคที่นิยมนำมาขุนคือโคพันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน x ชาร์โรเลส์ โดยโคที่จะนำมาขุนคือโคที่หย่านมแล้ว (อายุ 7 เดือน) มีน้ำหนักอยู่ระหว่าง 90-100 กิโลกรัม พบว่าโคพันธุ์พื้นเมืองจะไม่เหมาะที่จะนำมาขุนทั้งนี้เนื่องจากมีอัตราการเจริญเติบโตต่ำ โคที่เจริญเติบโตเร็วที่ควรจะนำมาเลี้ยงเป็นโคขุน ได้แก่ โคที่ได้รับการผสมกับโคพันธุ์เนื้อสายเลือดต่างประเทศ เช่น

พันธุ์ผสมพื้นเมือง x โฮลสไตน์ เฟคส์

พันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน

พันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน x ชาร์โรเลส์

พันธุ์ผสมพื้นเมือง x อเมริกันบราห์มัน x เฮียฟอร์ด

การจัดการโคมาขุน โคขุนที่ดีควรมีคุณสมบัติดังนี้

1) หาซื้อได้ง่ายและราคาถูก

2) เลี้ยงดูง่าย ทนโรค ทนเห็บ ทนร้อน

3) เติบโตเร็ว

4) ประสิทธิภาพการใช้อาหารสูงคือ สามารถเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้ดี

5) คุณภาพซากคือมีเนื้อมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อที่มีราคาแพง คือ เนื้อสันและเนื้อสะโพก

6) เป็นที่ต้องการของตลาดและได้ราคาสูง

3.2 ด้านอาหารโคขุน

3.2.1 อาหารที่โคกินเข้าไปจะใช้เพื่อการดำรงชีพเป็นสิ่งแรก ถ้ามีเหลือจะใช้เพื่อสร้างกระดูกสร้างกล้ามเนื้อ และถ้ายังมีเหลือจะสร้างไขมัน ตามลำดับ ในทางกลับกันถ้าโคที่อ้วนอยู่แล้วต่อมาได้รับอาหารไม่เพียงพอ ร่างกายจะสลายไขมันมาใช้เป็นลำดับแรก ถ้ายังไม่พอก็สลายกล้ามเนื้อ ขณะที่กระดูกแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเลย โคขุนกลุ่มที่ได้รับอาหารขั้นเต็มที่มาตลอดจะให้ไขมันแทรกสูงสุด ส่วนโคกลุ่มที่ได้รับอาหารขั้นปานกลางมาตลอดจะมีไขมันแทรกต่ำสุด ในขณะที่โคกลุ่มที่ได้รับอาหารขั้นระดับปานกลางมาระยะหนึ่ง แล้วเพิ่มอาหารขั้นให้เต็มที่ในระยะปลายจะมีไขมันแทรกในกล้ามเนื้อมากกว่ากลุ่มที่ 2 แต่น้อยกว่ากลุ่มแรก

3.2.2 การประหยัดอาหารในการเลี้ยงโคขุนอาจจะนำมาซึ่งการขาดทุน เพราะอาหารที่โคได้รับส่วนหนึ่งจะใช้เพื่อการดำรงชีพ ที่เหลือจะใช้เพื่อการเจริญเติบโต ถ้าประหยัดอาหารจะทำให้โคมีการเจริญเติบโตช้าลง ทำให้ระยะเวลาขุนยาวนานขึ้น ซึ่งจะทำให้ต้องสูญเสียอาหารที่ต้องใช้เพื่อการดำรงชีพในช่วงเวลาที่ยืดออกไป สมมติว่าจะขุน โคน้ำหนัก 200 กิโลกรัม ให้ได้น้ำหนักส่งตลาด 400 กิโลกรัม ถ้ากินอาหารตามคำแนะนำโคจะโตวันละ 1.0 กิโลกรัม ต้องใช้เวลาขุน 200 วัน แต่ถ้าประหยัดอาหารทำให้โคโตวันละ 0.5 กิโลกรัม ต้องใช้เวลาขุน 400 วัน ทำให้ต้องสูญเสียอาหารเพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น โดยเปล่าประโยชน์อีก 200 วัน นอกจากนั้นแล้วยังต้องเสียเวลา ค่าแรงงานเพิ่มขึ้น และจำนวนโคที่ขุนได้ต่อปีน้อยลงด้วย

3.2.3 เมื่อนำโคเข้าขุนในวันแรกๆ ควรให้โคได้รับอาหารเหมือนเดิมกับก่อนหน้านี้แล้วจึงค่อยๆ เปลี่ยนเป็นอาหารขั้นที่ต้องการมากขึ้น เช่น จากเดิมโคที่เพิ่งซื้อเข้ามาเพื่อขุนไม่เคยกินอาหารขั้น ผู้เลี้ยงต้องค่อยๆ เพิ่มอาหารขั้นขึ้นวันละน้อย เพื่อเป็นการปรับสภาพกระเพาะหมักและเป็นการค่อยๆ เปลี่ยนแปลงชนิดและจำนวนของจุลินทรีย์ภายในรูเมน จากพวกที่ย่อยอาหารเยื่อใยมาเป็นพวกที่ย่อยแป้งมากขึ้น

3.3 ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน

3.3.1 มีน้ำสะอาดให้โคกินตลอดเวลา

3.3.2 ให้โคกินอาหารชนิดเดียวกับที่โคเคยกินเป็นเวลา 1-2 วัน เช่น ถ้าก่อนซื้อโคเคยกินฟาง ก็ควรให้โคกินฟางหรือหญ้าแห้ง ไม่ควรให้กินหญ้าสดทันทีทันใด

3.3.3 เมื่อโคเริ่มหายเครียดเริ่มคุ้นเคยกับคอก คือประมาณวันที่ 2-3 จึงเริ่มฝึกให้กินอาหารขั้นโดยให้จำนวนน้อยๆ ก่อน หมั่นสังเกตว่าโคมีอาการผิดปกติหรือไม่ เช่น ท้องอืด ยืนซึม

ไม่เคี้ยวเอื้อง เป็นต้น ถ้าโคปกติก็เพิ่มอาหารขึ้นให้อีกในวันที่ 5-6 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงปริมาณที่ต้องการในวันที่ 14- 15

3.3.4 ให้ยาถ่ายพยาธิตัวกลมและพยาธิใบไม้ ยาถ่ายพยาธิมีขายในท้องตลาดหลายชนิดควรขอคำแนะนำจากปศุสัตว์อำเภอ

3.3.5 นิดวัคซีนป้องกันโรคระบาด ซึ่งในแต่ละท้องที่อาจจะไม่เหมือนกัน แต่โรคที่สำคัญๆ คือ โรคปากและเท้าเปื่อย 3 ชนิด กับโรคเฮโมรายิกเซฟติกซีเมีย (โรคคอบวม) รายละเอียดควรปรึกษาปศุสัตว์ อำเภอ

3.3.6 ถ้าโคมีเห็บมากควรใช้ยาฆ่าเห็บพ่นบนตัวโคเพียงครั้งเดียว เช่น อาซูนโทน หรือเซฟวิน รายละเอียดอ่านได้จากสลากยา

3.3.7 ถ้าจำเป็นต้องตอนโค (เพราะความต้องการของตลาด) ก็ควรตอนในระยะเริ่มขุนนี้การตอนควร ใช้คีมตอน (เบอร์ดีไซโซ)

3.3.8 เริ่มให้อาหาร โคนุนในคอกขุน โดยพิจารณาให้ได้กินอาหารคิดเป็นน้ำหนักแห้งประมาณ 2.5 % ของน้ำหนักตัว

3.3.9 หญ้าสดเป็นอาหาร โคนุนที่ดีที่สุด เกี่ยวเกี่ยวหญ้าสดให้โคนุนกินอย่างเต็มที่แล้วเสริมด้วยอาหารข้น คิดตามน้ำหนักของโคเป็นสำคัญ

3.3.10 อาหารข้นที่ใช้เลี้ยงโคนุนควรเริ่มให้ทีละน้อยๆ ใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ในการเพิ่มอาหาร

3.3.11 ควรมีแร่ธาตุก้อนแขวนไว้ให้โคเลียกินตลอดเวลา

3.4 ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคนุน

การเลี้ยงสัตว์ทุกชนิดถ้าหากผู้เลี้ยงมีระบบการป้องกัน โรคที่ดีแล้วก็มั่นใจได้เลยว่า สัตว์เลี้ยงไม่เกิดโรค หรือถ้าเกิดก็จะเกิดในจำนวนที่น้อยมาก การป้องกันโรคที่ดีจะช่วยป้องกันการเกิดโรคในโคเนื้อหรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ ได้ระบบการป้องกันโรคในโคเนื้อหรือสัตว์เลี้ยงอื่นนั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

3.4.1 ฟาร์มหรือที่เลี้ยงสัตว์ ต้องมีรั้วกั้นโดยรอบป้องกันสัตว์อื่นเข้ามาใกล้ฟาร์ม

3.4.2 มีบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าฟาร์ม ทั้งรถทั้งคนที่จะผ่านเข้าฟาร์มต้องผ่านบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าฟาร์มต้องมีบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าโรงเรือนทุกหลัง ผู้ปฏิบัติงานฟาร์มทุกคนจะต้องเดินผ่านบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อหน้าโรงเรือน และเข้าไปอาบน้ำก่อนปฏิบัติงานในโรงเรือนทุกครั้ง

3.4.3 ควรห้ามบุคคลภายนอกเข้าออกโดยไม่จำเป็น มีระบบป้องกันสัตว์ที่เป็นพาหะ เช่น สุนัข นก หนู แมลงวัน ทำความสะอาดคอกสัตว์และตัวสัตว์ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

3.4.4 มีโปรแกรมทำวัคซีนและถ่ายพยาธิให้กับสัตว์อย่างถูกต้องและเหมาะสมทำการตรวจสุขภาพสัตว์อย่างสม่ำเสมอ ทำการคัดสัตว์ที่ป่วย อ่อนแอ หรือพิการออกจากฝูง สัตว์ที่ป่วยต้องแยกออกจากสัตว์ปกติและทำการรักษาให้หาย

3.4.5 ก่อนนำสัตว์ตัวใหม่เข้าฝูงต้องกักสัตว์เพื่อดูอาการอย่างน้อย 30 วัน เฝ้าระวังโรคระบาดประจำถิ่น เมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์มต้องแจ้งสัตวแพทย์หรือผู้รับผิดชอบในท้องถิ่นโดยด่วน

3.4.6 ใช้ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยี ด้านการคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ พัฒนาพันธุ์การเลี้ยงโคเนื้อ การป้องกันการระบาดของโรค ที่เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมการเลี้ยงและพัฒนาโคเนื้อ ทั้งจากกรมปศุสัตว์ อาจารย์มหาวิทยาลัยต่างๆ ในท้องถิ่น ที่จะช่วยให้การดำเนินงานฟาร์มได้ตามระบบมาตรฐานฟาร์มที่ทางราชการกำหนด

3.5 ด้านการตลาด

แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

3.5.1 **ตลาดทั่วไป** เป็นตลาดโคมีชีวิตของผู้เลี้ยงรายย่อยหรือฟาร์มขนาดเล็ก ผู้ซื้อจะเดินทางไปติดต่อซื้อและตกลงราคากันที่ฟาร์ม ผู้ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้ารายย่อยหรือพ่อค้าชำแหละท้องถิ่น ซึ่งอาจจะรวบรวมซื้อแล้วขายต่อให้ผู้ชำแหละขายในท้องถิ่นหรือพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ลักษณะซื้อขายเป็นแบบต่อรองราคา และทั้งหมดเป็นแบบขายเหมาเป็นตัว และเกือบทั้งหมดเป็นการซื้อขายไปชำแหละ

3.5.2 **ตลาดนัดโค-กระบือ** เป็นตลาดที่จัดตั้งโดยเอกชน ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งที่มีปริมาณโค กระบือเพียงพอ มีวัน-เวลาเปิดที่แน่นอนและเป็นประจำ ผู้ขายต้องนำโคไปยังตลาดนัด ซึ่งมีผู้ซื้อหลายรายการมีตลาดนัด เป็นผลดีต่อทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย กล่าวคือ ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อได้ตามต้องการ ส่วนผู้ขายก็สามารถเสนอขายให้กับผู้ซื้อโคหลายราย แต่จะเป็นผลเสียต่อผู้ขายอย่างมากถ้าผู้ซื้อตกลงร่วมกัน ไม่แย่งกันซื้อ เจ้าของตลาดนัดบางตลาดเก็บค่าบริการจากผู้ขายเฉพาะจำนวนโคที่ขายได้เท่านั้น บางตลาดเก็บค่าบริการจากโคทุกตัวที่นำเข้าตลาดและตัวที่ขายได้ต้องจ่ายมากกว่าอัตราและวิธีการเก็บค่าบริการขึ้นอยู่กับเจ้าของตลาด ซึ่งจะคิดประกาศให้ทราบ การซื้อขายจะเป็นแบบต่อรองราคาและทั้งหมดเป็นแบบเหมาเป็นตัว ผู้ขายอาจเป็นเกษตรกรรายย่อยหรือพ่อค้าท้องถิ่นที่รวบรวมซื้อโคจากเกษตรกรรายย่อยแล้วมาขายในตลาดนัดอีกต่อหนึ่ง ผู้ซื้อจะเป็นพ่อค้าหลายประเภทอาจเป็นพ่อค้าขายปลีกเนื้อโคพ่อค้าขายส่ง ชำแหละหรือพ่อค้าขายส่งโคมีชีวิตหรือเจ้าของโรงงานผลิตภัณฑ์เนื้อโค เป็นส่วนน้อยที่ผู้ซื้อเป็นเกษตรกรที่มาซื้อเพื่อไปเลี้ยงต่อและใช้งาน

3.5.3 **ตลาดเนื้อโคคุณภาพสูง** เป็นตลาดที่ทำการซื้อ-ขายโคขุนลูกผสม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกผสมระหว่างโคพื้นเมืองหรือบาร์หมันกับโคพันธุ์ทางยุโรป ได้แก่ Charolais Simmental Hereford ที่ได้ผ่านการเลี้ยงขุนด้วยอาหารพลังงานสูงเป็นเวลานานมากกว่า 3 เดือน ส่วนใหญ่มี

ตลาดแน่นอน ราคาการซื้อขายขึ้นอยู่กับคุณภาพของเนื้อโคหรือคุณภาพซาก (ภัทรภร ทศพงษ์, 2556)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของ เสกสรรค์ ดวงสิงห์ธรรม อภิญญา รัตน ไชย และภาณุพันธุ์ ประภาติกุล (2565, 668-681) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกับสำนักงานปศุสัตว์ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 100 คน มีอายุเฉลี่ย 50.97 ปี จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ในปีพ.ศ. 2562 เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 1.29 ครั้ง มีต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อต่อตัว 1,331.16 บาท มีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ภาพรวมมีความต้องการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อ มี 7 ปัจจัย แบ่งออกเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในเชิงบวก ($P>0.05$) ได้แก่ 1) ความรู้ในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร 2) การเข้าร่วมกลุ่มโคเนื้อ 3) อาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ 4) การปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนา การเลี้ยงโคเนื้อในเชิงลบ ได้แก่ 1) ระดับการศึกษาของเกษตรกร 2) จำนวนหนี้สินเฉพาะมาเลี้ยงโคเนื้อ และ 3) รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรต้องเริ่มต้นจากการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในหัวข้อต่างๆ เช่น ลักษณะเด่นของโคเนื้อแต่ละสายพันธุ์ การทำแปลงพืชอาหารสัตว์ การสำรองอาหารสัตว์และการถนอมอาหารสัตว์ เป็นต้น ทำให้เกษตรกรได้มีความรู้ที่ถูกต้องตามหลักการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร โดยมีสถาบันการศึกษาในพื้นที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมตามความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร

จากการศึกษาของ บุญชู บุตรฉิว. (2553) เกี่ยวกับการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.34 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 8.47 ปี มีรูปแบบการเลี้ยงแบบปล่อยแทะเล็มในสวนปาล์มน้ำมันและมีอาหารเสริม ส่วนใหญ่เลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองโคพันธุ์ลูกผสมบราห์มันและโคพันธุ์ลูกผสมชาร์โรเลส์ ตามลำดับ การผสมพันธุ์โคเนื้อส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมเทียม มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ถ่ายพยาธิภายในและกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเป็นบางครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายโคให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่น ร้อยละ 70.14 ใช้อาหารสำเร็จรูป

เลี้ยงโค ร้อยละ 42.21 มีการสำรวจพืชอาหารสัตว์ มีเพียงร้อยละ 26.60 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการปล่อยโคแทะเล็มในสวนปาล์ม ไม่มีผลกระทบต่อสวนปาล์มน้ำมัน และมีความคิดเห็นว่าการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันช่วยเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวและลดค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีได้ เกษตรกรใช้ทางปาล์มน้ำมันเลี้ยงโคร้อยละ 32.37 โดยจะนำมาใช้ในรูปแบบของการให้กินสดทั้งทาง มีต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 3,935.78 บาทต่อตัว และมีกำไรเฉลี่ย 5,990.87 บาทต่อตัว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพเสริม ไม่มีปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์ม แต่มีปัญหาขาดแม่โคพันธุ์ดี โคผสมติดยาก ขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ ขาดการสำรวจเสบียงอาหารสัตว์ ขาดการรวมกลุ่ม และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

จากการศึกษาของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒน์ เสถียร โปกุล และ วิชาลักษ์ณ์ จันทรแดง (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนากระบวนการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวน และเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม เกษตรกรเกือบทั้งหมดเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง เลี้ยงเฉลี่ยรายละ 7.6 ตัว สภาพการเลี้ยงเป็นแบบผูกถ้ำหรือปล่อยโคกินหญ้าตามทุ่งหญ้าสาธารณะ โดยไม่มีการเสริมอาหารขึ้น ระบบการผสมพันธุ์เป็นการผสมแบบธรรมชาติ โดยใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ค่าใช้จ่ายหลักในการเลี้ยงโค คือ ค่าพันธุ์โค ค่าอุปกรณ์ ค่ายาและวัคซีน เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายโคมีชีวิตแบบเหมาตัว โดยจำแนกราคาตามขนาดน้ำหนักของโค ราคาโคที่จำหน่ายยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยพบว่าในฤดูแล้งราคาที่จำหน่ายได้จะต่ำกว่าฤดูฝน เนื่องจากการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ ทำให้โคมีขนาดเล็ก จึงถูกกดราคา ปัญหาที่เกษตรกรประสบในปัจจุบัน ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชอาหารสัตว์มีจำนวนลดลง เนื่องจากการขยายการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เป็นนโยบายการส่งเสริมจากรัฐบาล เช่น ปาล์มน้ำมัน ส่งผลให้เกษตรกรมีการเลี้ยงโคลดลงจำนวนมาก นอกจากนี้ทำให้เกิดปัญหาการเริ่มขาดแคลนพันธุ์โคตามมา เนื่องจากเกษตรกรมีการจำหน่ายทั้งแม่พันธุ์โค ดังนั้น แนวทางในการแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การส่งเสริมการปลูกหญ้าอาหารสัตว์ที่ให้ผลผลิตต่อพื้นที่สูง เช่น การปลูกหญ้าพันธุ์เนเปียร์ปากช่อง การส่งเสริมให้เกษตรกรมีการซื้อขายโคแบบชั่งน้ำหนัก เพื่อพัฒนาระบบการตลาดโคเนื้อ เป็นการสร้างความยุติธรรมแก่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การผสมเทียมโดยใช้พ่อโคคุณภาพสูงเพื่อปรับปรุงพันธุ์โคให้มีผลผลิตสูงขึ้น รวมทั้งการรับบริการส่งเสริมอื่นๆ จากหน่วยงานภาครัฐ

จากการศึกษาของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ตลาดโคมีชีวิตและตลาดโคชำแหละ การซื้อขาย

จะซื้อขายกันแบบเหมาตัว โดยการประเมินน้ำหนักด้วยสายตาและมีการต่อรองราคากัน การซื้อขายส่วนใหญ่จะซื้อขายกันในจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการส่งออกต่างจังหวัดก็จะมีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้รวบรวมและส่งไปจำหน่ายในต่างจังหวัด และตลาดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านสุขภาพโคเนื้อ เกษตรกรได้รับคำแนะนำให้ทำการถ่ายพยาธิชนิดต่างๆ เช่น พยาธิใบไม้ในตับและพยาธิตัวกลม ส่วนการทำวัคซีนจะทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในกรณีที่มีการระบาด ถ้าไม่มีการระบาดก็จะไม่ทำเนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเขตปลอดโรค

จากการศึกษาการให้อาหารขั้นร่วมกับการถ่ายพยาธิต่อสมรรถภาพโคเนื้อ 2 กลุ่ม คือ โคพื้นเมืองและโคลูกผสมพันธุ์กำแพงแสน โดยจะพบว่ามีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักเพิ่มไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโคได้รับอาหารเพียงพอและมีคุณภาพดี เกษตรกรรายย่อยให้กินหญ้าเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการเสริมอาหารใดๆ เพราะถ้าเสริมอาหารจะทำให้ต้นทุนการเลี้ยงเพิ่มขึ้น

การศึกษากการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมในจังหวัดนครศรีธรรมราชจากพื้นที่ 23 อำเภอ เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมจำนวน 365 ราย เกษตรกรที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 93.70 เลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมรายละ 3-4 ตัว ร้อยละ 34.52 โคลูกผสมส่วนใหญ่ปรับปรุงพันธุ์มาจากโคพื้นเมืองด้วยวิธีการผสมเทียมร้อยละ 72.60 สายพันธุ์โคเนื้อที่นิยมเลี้ยงคือ โคสายพันธุ์ลูกผสมชาร์โรเลส์ ร้อยละ 56.44 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมาแล้ว 6 ปี ร้อยละ 42.74 เลี้ยงเกิน 10 ปี มีเพียงร้อยละ 13.70 โดยเลี้ยงแบบผูกคอกให้กินหญ้าที่ออกขึ้นเองตามธรรมชาติ ร้อยละ 99.45 ในการฆ่าชำแหละและการใช้ประโยชน์จากเนื้อโคในจังหวัดนครศรีธรรมราช โคที่นำมาฆ่าเพื่อชำแหละเป็นเนื้อโคเพื่อจำหน่ายหรือบริโภคนได้แก่ โคพื้นเมืองในท้องถิ่นที่พ่อค้ารับซื้อจากเกษตรกร โคลูกผสมและโคชนที่ปลดระวางจากการชนแล้ว หรือโคที่ชนแพ้จากสนามชนโคภายในจังหวัด การฆ่าโคส่วนใหญ่ดำเนินการโดยผู้นับถือศาสนาอิสลาม รับจ้างฆ่าโดยได้รับค่าจ้างเป็นรายตัว ค่าใช้จ่ายในการนำโคเข้าฆ่าโรงฆ่าของเทศบาลประมาณ 493 บาทต่อตัว คุณค่าทางโภชนาของเนื้อโคที่ฆ่าชำแหละเพื่อจำหน่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นโคพื้นเมืองและไม่ได้ผ่านการขุน จึงทำให้มีปริมาณคลอเรสเตอรอลค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่าเนื้อโคพื้นเมืองจัดเป็นเนื้อที่มีคลอเรสเตอรอลต่ำ ไม่มีผลเสียต่อผู้บริโภค

การนำลูกโคนมเพศผู้มาใช้ในการผลิตเนื้อโคขุน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทดแทนในกรณีที่ขาดแคลนโคเนื้อที่จะนำเข้ามาขุน เนื่องจากในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการเลี้ยงโคนม จึงทำให้ลูกโคนมเพศผู้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช และสามารถส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อได้พัฒนาขีดความสามารถได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาของ กนกพร ภาคิฉาย ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และ เถลิงศักดิ์ อังกรเสรณี (2557) เกี่ยวกับวิธีการตลาดโคเนื้อในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูล

จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 235 ราย และผู้ค้าในระดับต่างๆ จำนวน 91 ราย พบว่า ลักษณะโครงสร้างตลาดโคเนื้อมีชีวิตในภาคใต้ตอนล่าง (จังหวัดตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) เป็นแบบผู้ซื้อ ผู้ขายมากกว่า สำหรับวิธีการตลาดโคเนื้อในภาคใต้ตอนล่าง พบว่ามีการซื้อขายเพื่อฆ่าและและบริโภคในพื้นที่ใน 2 รูปแบบ คือ 1) พ่อค้าฆ่าและท้องถิ่นทำการติดต่อซื้อโคมีชีวิตจากเกษตรกรโดยตรงเพื่อทำการฆ่าชำแหละ และขายต่อพ่อค้าขายปลีกเนื้อ โคชำแหละหรือทำหน้าที่เป็นพ่อค้าขายปลีกเนื้อโคชำแหละขายสู่ผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่างต่อไป 2) พ่อค้าขายส่งโคมีชีวิต มีบทบาทสำคัญในการรับซื้อโคมีชีวิตจากในและนอกพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง (ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และนครศรีธรรมราช) เพื่อขายต่อพ่อค้าฆ่าและท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ส่วนเหลือมทางการตลาด เท่ากับ 110 บาท/กิโลกรัม เป็นต้นทุนการตลาด 28.30 บาท/กิโลกรัม และผลตอบแทนของพ่อค้าคนกลาง 81.70 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเปิดโอกาสให้โคเนื้อจากนอกเขตภาคใต้ตอนล่างถูกนำมาจำหน่ายในพื้นที่มากขึ้น ผู้เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับงานปศุสัตว์ทุกฝ่ายจึงควรให้ความสำคัญในการเพิ่มจำนวนโคเนื้อในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง แต่พบมีปริมาณพืชอาหารสัตว์ไม่เพียงพอ เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่มจำนวนโคเนื้อในพื้นที่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพิ่มปริมาณพืชอาหารสัตว์เพื่อรองรับความต้องการโคเนื้อของตลาดต่อไป

ทรงศักดิ์ เทพหนู (2552, 257-264) ทำการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุประมาณ 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน อาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรองรับจ้างค้าขาย มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 13.57 ปี มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อเพียง 1 คน เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง ใช้วิธีผสมพันธุ์แบบจูงผสม ส่วนใหญ่ไม่ปลูกพืชอาหารสัตว์ โรงเรือนโคเนื้อเป็นโรงเรือนไม้ โคเนื้อของเกษตรกรไม่เคยเกิดโรค ปัญหาที่พบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง ขาดความรู้ในด้านการผสมพันธุ์อาหารชั้นมีราคาสูง หญ้ามีไม่พอในการเลี้ยง วัสดุที่ใช้ก่อสร้างโรงเรือนมีราคาแพง ขาดความรู้ในเรื่องการควบคุมป้องกันโรค

จากการศึกษาของสมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพูล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติขจร ไชยรัตน์ วิชาวิแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ศึกษาโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อในเขตเทือกเขา หลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอด

นวัตกรรมจากผลงานวิจัยในการพัฒนา และยกระดับการผลิตโคเนื้อและโคขุนให้มีคุณภาพสูง เพิ่มมูลค่าของเนื้อโคขุนด้วยการจัดการซากและแปรรูป เป้าหมายเพื่อลดต้นทุนและให้ผลตอบแทนสูงสุดในการเลี้ยงโคเนื้อโคขุน ส่งเสริมและสร้างเกษตรกรเลี้ยงโค เนื้อต้นแบบของจังหวัดนครศรีธรรมราช (อำเภอถ้ำพรรณรา อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอนาบอน อำเภอทุ่งสง อำเภอ ร่อนพิบูลย์ อำเภอบางขัน อำเภอบางขัน อำเภอฉวาง และอำเภอเชียรใหญ่) ผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เลี้ยงโคแบบอาชีพเสริมการทำสวนยางพารา มีโคเฉลี่ยประมาณ 13 ตัว/ครัวเรือน เป็นโคพันธุ์พื้นเมืองและลูกผสม ผลการดำเนินโครงการเกษตรกรมีความพอใจต่อกิจกรรมที่ถ่ายทอดโดยเฉพาะองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหาร TMR การจัดการฟาร์มโคเนื้อ การฝึกปฏิบัติการผสมเทียม การให้บริการผสมเทียมเพื่อการปรับปรุงพันธุ์ การจัดการมูลโค การแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เนื้อโคขุน ปัญหาสำคัญที่สุดที่เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือเร่งด่วน เช่น พันธุ์โค อาหาร เงินทุน การผสมเทียม โรงฆ่าโคมาตรฐาน และการตลาดโคขุน ส่วนผลที่ได้จากการดำเนินโครงการมีดังนี้ (1) มีเครือข่ายโคเนื้อประกอบด้วยหลายภาคส่วน มีการสร้างเว็บไซต์ให้บริการเครือข่าย และมีการทำงานเชิงบูรณาการ (2) เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อตลอดห่วงโซ่ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การผลิตและใช้อาหาร TMR (3) มีการพัฒนา ผลิตภัณฑ์เนื้อโคขุนเพื่อจำหน่าย (4) มีจุดกระจายสินค้าจากโคขุนเพื่อส่งเสริมการบริโภคเนื้อคุณภาพดีในพื้นที่ (5) มีเกษตรกรตัวอย่างที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อ (6) กรมปศุสัตว์ได้สนับสนุนในการจัดตั้ง ศูนย์การผลิตอาหาร TMR (18 ล้านบาท) และความร่วมมือกับสหกรณ์โคเนื้อศรีวิชัย จำกัด ในการพัฒนาโค พันธุ์ศรีวิชัยโดยใช้งบประมาณจากกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย จากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคทำให้การดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามแผน และไม่สามารถบรรลุตัวชี้วัดบางจุดได้ การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ส่งผลให้คนว่างงานและภาวะเศรษฐกิจถดถอย ผู้บริโภคไม่มีกำลังซื้อเกษตรกรขาดทุน ไม่มีเงินพัฒนาฟาร์ม ราคาโคขุนลดลงหรือขายไม่ได้เพราะส่งออกไม่ได้ จึงไม่สามารถประเมินผลทางเศรษฐกิจได้ด้วย สภาวะการณ์ไม่ปกติ ทุกอย่างจึงถูกชะลอไว้ก่อน อย่างไรก็ตามเกษตรกรสามารถเริ่มต้นได้เร็วหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย เพราะมีองค์ความรู้ เป้าหมายในอนาคตยกระดับการเลี้ยงโคของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการผลิตโคหนุ่มเนื้อนุ่มเพื่อสุขภาพผู้บริโภคภายในจังหวัดภูมิภาคและส่งออกต่างประเทศ (ตลาดมาเลเซีย) โดยภาครัฐหรือทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาเร่งด่วนที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ การพัฒนาพันธุ์โคเนื้อและเพิ่มจำนวนให้เพียงพอ การผลิตอาหาร TMR การผสมพันธุ์ การฆ่าและ (โรงฆ่า) และแปรรูป และตลาดโคขุน เป้าหมายสูงสุดคือการลดต้นทุน เพิ่มรายได้และผลตอบแทนให้เกษตรกร

สุวิช บุญโปร่ง (2558) มีการรายงานเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโคเนื้อ ดังนี้

1. ปัญหาด้านพันธุ์สัตว์ ขาดแคลนพ่อแม่โคเนื้อพันธุ์ดี โคเพศเมียถูกทำลาย ทำให้ขาดแม่โคพื้นฐานในการผลิตโคเนื้อ ขาดแผนการปรับปรุงพันธุ์ที่มีประสิทธิภาพ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การปรับปรุงพันธุ์ยังไม่ปรากฏผลเด่นชัด ทั้งนี้เพราะขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง ทั้งด้านงบประมาณและความรู้ทางวิชาการ

2. ปัญหาด้านอาหารสัตว์ มีการปนปลอมวัตถุดิบอาหารสัตว์ เช่น การใช้แกลบบดผสมในรำอ่อน การใช้กระดูกป่นผสมในปลาป่น การใช้ใบมะขามผสมในใบกระถินป่น เป็นต้น คุณภาพของอาหารชั้นไม่ได้มาตรฐาน อันเป็นผลมาจากใช้วัตถุดิบ อาหารสัตว์ที่คุณภาพต่ำ การใช้พื้นที่การเกษตรยังไม่เหมาะสม ขาดแคลนพื้นที่มีระบบชลประทานสำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ ทำให้ในบางพื้นที่มีพืชอาหารสัตว์ไม่เพียงพอในการเลี้ยงโคเนื้อ ขาดการบริการความรู้ทางวิชาการด้านโภชนศาสตร์ ระดับความต้องการโภชนะของสัตว์ชนิดต่างๆ ในเขตร้อน เป็นต้น

3. ปัญหาด้านการจัดการป้องกันและรักษาโรค การป้องกันโรคระบาดสัตว์ยังไม่ประสบผลสำเร็จสมบูรณ์ ยังปรากฏโรคระบาดสัตว์สำคัญๆ เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย โรคคอบวม โรคแอนแทรกซ์ เป็นต้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดคิดชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน

4. ปัญหาด้านการตลาดภายในและต่างประเทศ ระบบตลาดปศุสัตว์ไทยไม่มีประสิทธิภาพ มีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อราคา ผู้ผลิตจำหน่ายได้ในราคาถูก ขาดอำนาจในการต่อรองราคา ส่วนผู้บริโภคซื้อในราคาแพง การซื้อขายโคและเนื้อโค ยังไม่มีมาตรฐานทั้งในด้านคุณภาพและราคา ยังไม่มีการจัดแบ่งเกรดคุณภาพเนื้อโค เกณฑ์ในการกำหนดราคาไม่เป็นสากล เช่น กำหนดราคาด้วยการประเมินด้วยสายตา การประมูลราคา เป็นต้น ปัญหาการนำเข้าโดยหลีกเลี่ยงค่าอาชญาบัตรหรือการนำเข้าเถื่อน นอกจากจะเป็นการเลี้ยงภายในยังเป็นการนำเข้าโดยไม่ถูกสุขอนามัยด้วย ขาดระบบการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่ได้มาตรฐานและกระทบต่อการส่งออก การแข่งขันจากสินค้าต่างประเทศ การกีดกันการค้าภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization, WTO) หรือข้อตกลงทั่วไปทางภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) ส่งผลให้สินค้าไทย ส่งออกได้น้อยลง นอกจากนี้ปัญหาการนำโค – กระบือมีชีวิต จากประเทศชายแดนที่มีราคาถูกกว่าเข้ามาจำหน่าย ทำให้ราคาสัตว์ของไทยราคาต่ำลง

5. ปัญหาเกี่ยวกับรัฐและการบริการ นโยบายการส่งเสริมการพัฒนาปศุสัตว์ของรัฐยังไม่ชัดเจน และขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็น ด้านการตลาด ราคาปศุสัตว์ แหล่งทุนสนับสนุน เป็นต้น การเลี้ยงโคเนื้อต้องลงทุนสูง ได้ผลตอบแทนในระยะเวลานาน การส่งเสริมเผยแพร่

ความรู้ทางวิชาการเทคโนโลยีที่ทันสมัยของรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา การดำเนินการของรัฐด้านการจัดการด้านข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือข้อตกลงทั่วไปทางภาษีศุลกากรและการค้า ตลอดทั้งระเบียบ ข้อบังคับ ว่าด้วยการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อระบบการตลาด ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับสถานการณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนกับปศุสัตว์ ปี พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย 9 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเกษตรกร 178 ราย ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มประชากร

ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ประชากร (คน)
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเสาเกา	40
วิสาหกิจชุมชนออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคตำบลทุ่งไผ่	24
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคขุนตำบลทุ่งปรัง	27
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคตำบลสี่ซีก	11
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคตำบลเขาน้อย	13
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านทุ่งชันหมาก	12
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงวัวตำบลคลอง	21
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านนาลึก	9
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคบ้านวังบก	21
รวม	178

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ซำ จังหวัด นครศรีธรรมราช กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน (Yamane, Taro. 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ตามสูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อน (ในที่นี้กำหนดที่ระดับ 0.05)

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{178}{1+178(0.05)^2} \\ &= \frac{178}{1+178(0.0025)} \\ &= 123.18 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 123 คน

1.3 การกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละวิสาหกิจชุมชน คำนวณหาจำนวนตัวอย่าง ในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามสัดส่วน โดยใช้สูตร Nagtalon (1983) ดังสูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n_i = จำนวนตัวอย่างในแต่ละวิสาหกิจชุมชนที่ศึกษา

n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษามีค่าเท่ากับ 123 ราย

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละวิสาหกิจชุมชนที่ศึกษา

N = จำนวนประชากรทั้งหมด 178 ราย ในวิสาหกิจชุมชน 9 กลุ่ม อำเภอลี้ซำ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

การคำนวณจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยยกตัวอย่างการคำนวณเฉพาะในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคตำบลเสาเถา ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเสาเถา} &= \frac{123 \times 40}{178} \\ &= 27.64 = 28 \text{ คน} \end{aligned}$$

สำหรับวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ ที่เหลือจะใช้แนวทางการคำนวณดังกล่าวข้างต้น เพื่อหาจำนวนตัวอย่างแบ่งตามวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ ที่ศึกษา ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนตัวอย่างที่ศึกษาในแต่ละวิสาหกิจชุมชน

ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเสาเถา	40	28
วิสาหกิจชุมชนออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคตำบลทุ่งไส	24	17
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคขุนตำบลทุ่งปรัง	27	19
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคตำบลสี่ขีด	11	8
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคตำบลเขาน้อย	13	9
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านทุ่งชันหมาก	12	8
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงวัวตำบลฉลอง	21	14
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านนาลึก	9	6
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคบ้านวังบก	21	14
รวม	178	123

1.4 การสุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่ม มีการดำเนินการดังนี้

การสุ่มตัวอย่างใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากทุกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 9 กลุ่ม ใช้วิธีการจับฉลาก แบบไม่คืนที่ สำหรับรายละเอียดในการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1.4.1 ตรวจสอบบัญชีเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด ทุกกลุ่ม ในเขตพื้นที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 กลุ่ม เขียนชื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด แยกเป็นรายกลุ่มแล้วนำไปใส่กล่องที่จะจับฉลากทีละ 1 กลุ่ม

1.4.2 จับฉลากเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยจับครั้งละ 1 กลุ่ม จนครบ โดยจับฉลากแบบไม่มีการแทนที่/ใส่คืน (Sampling without replacement) ทำการจับฉลาก จนครบ 9 กลุ่ม จนได้ตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบ สัมภาษณ์มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ การวิจัย

2.1.3 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ให้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ (123 ชุด) มีคำถามประเภทกำหนด คำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปลายปิดและคำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น หรือคำถามปลายเปิด เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ ครอบครั้ว ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกครอบครั้วที่ช่วยเลี้ยงโคเนื้อ อาชีพหลัก อาชีพเสริม

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์ ด้านอาหาร ด้านการจัดการการเลี้ยงโค ด้านการควบคุมป้องกัน โรค และ ด้านการตลาด

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้การจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน จำนวน 50 คำถาม ได้แก่ 1) ด้านพันธุ์โคขุน มีจำนวน 10 คำถาม 2) ด้านอาหารโคขุน มีจำนวน 10 คำถาม 3) ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน มีจำนวน 10 คำถาม 4) ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน มีจำนวน 10 คำถาม และ 5) ด้านตลาด มีจำนวน 10 คำถาม ซึ่งได้กำหนดข้อคำถาม ปลายเปิด พร้อมประเมินค่าระดับความรู้การจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

ตอนที่ 4 ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน จำนวน 31 คำถาม ได้แก่ 1) ด้านพันธุ์โคขุน มีจำนวน 6 คำถาม 2) ด้านอาหารโคขุน มีจำนวน 6 คำถาม 3) ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน มีจำนวน 7 คำถาม 4) ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน มีจำนวน 7 คำถาม และ 5) ด้านตลาด มีจำนวน 5 คำถาม ซึ่งได้กำหนดข้อคำถาม ปลายเปิด พร้อมประเมินค่าระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด คะแนนเท่ากับ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะเป็นแบบคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพ เป็นคำถามปลายเปิด ให้เกษตรกรเสนอแนะแนวทางในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพ

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาของการศึกษา โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งฉบับมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา โครงสร้าง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องตามเนื้อหา

2.3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ในแบบสอบถามเป็นไปตามข้อมูลที่กำหนด ส่วนตอนที่ 4 นำมาทดสอบค่าความน่าเชื่อถือ (reliability) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์หาค่า Cronbach's alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .916 ซึ่งในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 123 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 9 กลุ่ม โดยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดแผนการเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลตามแผน

3.2 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ ให้เพียงพอกับการใช้ในแต่ละครั้ง

3.3 เตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย ปากกา ดินสอ รายชื่อของสิ่งที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคคล สถานที่

3.4 ประสานงานผ่านผู้นำชุมชน นัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล

3.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล เป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.5.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นประโยชน์ และความสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้

3.5.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.5.4 ทบทวนความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์เมื่อสิ้นสุด

3.5.5 กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูล หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ ดำเนินการเก็บข้อมูล

3.5.6 รวบรวม ตรวจสอบจำนวน ความถูกต้องครบถ้วน และสรุปจำนวนแบบสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยต้องดำเนินการตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูล

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ของเกษตรกรมาวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าสถิติเชิง พรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum)

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum)

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์ โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้าน การตลาด วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) การจัดอันดับ (ranking)

ตอนที่ 4 ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหาร โคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด วิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย คือ ความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การจัดอันดับ (ranking)

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย คือ ความถี่ (frequencies) การจัดอันดับ (ranking)

การแปลความหมายระดับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิต โคขุนคุณภาพ ของเกษตรกร โดยแบ่งคะแนนของระดับปัญหาออกเป็น 5 ระดับ และใช้เกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น จากการคำนวณอัตราค่าชั้น โดยใช้สูตรเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น (แปลผล) จากการคำนวณอัตราค่าชั้น โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

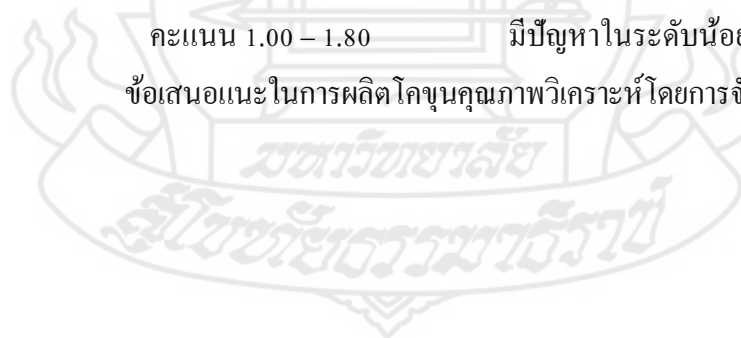
$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ได้เกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น (แปลผล) 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระดับความคิดเห็น	การแปลผล
คะแนน 4.21 – 5.00	มีปัญหาในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.41 – 4.20	มีปัญหาในระดับมาก
คะแนน 2.61 – 3.40	มีปัญหาในระดับปานกลาง
คะแนน 1.81 – 2.60	มีปัญหาในระดับน้อย
คะแนน 1.00 – 1.80	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด (ไม่มีปัญหา)

ข้อเสนอแนะในการผลิตโคขุนคุณภาพวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มและสรุปเนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ จังหวัดนครศรีธรรมราช นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับ จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาในการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ อาชีพหลัก และ อาชีพเสริม แสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

n = 123		
รายละเอียด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	104	84.60
หญิง	19	15.40

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

			n = 123
สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
2. อายุ (ปี)			
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 – 30	8	6.50	
31 – 40	8	6.50	
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	107	86.99	
ค่าต่ำสุด = 24 ปี ค่าสูงสุด = 73 ปี ค่าเฉลี่ย = 49.33 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13.18		
3. สถานภาพครอบครัว			
แต่งงาน	118	95.90	
โสด	5	4.10	
4. ระดับการศึกษา			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	42	34.10	
ประถมศึกษา	40	32.50	
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	17.90	
ปริญญาตรี	10	8.10	
อนุปริญญา/ปวส.	6	4.90	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	2.40	
5. จำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ (คน)			
1	20	16.30	
2	68	55.30	
3	21	17.10	
4	9	7.30	
5	5	4.10	
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 5 คน ค่าเฉลี่ย = 2.28 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.96		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 123		
สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
6. อาชีพหลัก		
ทำสวน/ทำไร่	97	78.90
รับจ้างทั่วไป	12	9.80
ค้าขาย	6	4.90
ทำนา	3	2.40
รับราชการ	3	2.40
เลี้ยงสัตว์	2	1.60
7. อาชีพเสริม		
เลี้ยงสัตว์	121	98.40
ไม่มีอาชีพเสริม	2	1.60

จากตาราง 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ
วิสาหกิจชุมชน อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 84.60 เป็นเพศชาย และร้อยละ 15.40 เป็นเพศหญิง

1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 86.99 มีช่วงอายุ มากกว่า 41 ปี ขึ้นไป และ ร้อยละ 6.50 มีช่วงอายุระหว่าง 15-30 ปี และมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 24 ปี สูงสุด 73 ปี และอายุเฉลี่ย 49.33 ปี

1.3 สถานภาพครอบครัว พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 95.90 มีสถานภาพแต่งงาน และร้อยละ 4.10 สถานภาพโสด

1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 34.10 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ร้อยละ 32.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 17.90 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 8.10 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 4.90 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และร้อยละ 2.40 ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยไม่มีเกษตรกรที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท

1.5 จำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 55.30 มีจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ 2 คน ร้อยละ 17.10 มีจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ 3 คน ร้อยละ 16.30 มีจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ 1 คน ร้อยละ 7.30 มีจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ 4 คน และ ร้อยละ 4.10 มีจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ 5 คน โดยเกษตรกรมีแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ เฉลี่ย 2.28 คน โดยแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดเป็นแรงงานในครัวเรือน

1.6 อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 78.90 ประกอบอาชีพหลักทำสวน/ทำไร่ ร้อยละ 9.80 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 4.90 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 2.40 ประกอบอาชีพรับราชการและทำนาและร้อยละ 1.60 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์

1.7 อาชีพเสริม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 98.40 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 1.60 ไม่มีอาชีพเสริม

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน

สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด แสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 123		
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การจัดการด้านพันธุ์		
1.1 เพศโคที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โคเนื้อ เพศผู้	98	79.67
โคเนื้อ เพศเมีย	121	98.37

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123		
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อายุโคที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ลูกโคแรกเกิด-1 ปี	65	52.85
โครุ่น 1 ปี-2 ปี	82	66.67
โคอายุ 2 ปีขึ้นไป	117	95.12
1.2 พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โคเนื้อพันธุ์แท้ (พื้นเมือง)	57	46.30
โคเนื้อลูกผสม	123	100.00
โคพันธุ์บราห์มัน	64	52.00
โคพันธุ์ชาโรเลส์	114	92.70
โคพันธุ์เองกัส	6	4.90
โคพันธุ์ตาก	19	15.40
1.3 ชนิดของโคเนื้อที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ่อพันธุ์	2	1.60
แม่พันธุ์	116	94.31
ลูก/รุ่น	97	78.86
ขุน	31	25.20
1.4 แหล่งที่มาของโคเนื้อในฟาร์ม		
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ	45	36.60
ผลิตเองภายในฟาร์ม	64	52.00
ซื้อจากกลุ่มที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	13	10.60
ซื้อจากหน่วยงานราชการ	1	0.80

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123		
การจัดการเลี้ยงโคนเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1.5 วิธีการคัดเลือกโคนเนื้อเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พิจารณาจากประวัติ พ่อ-แม่ พันธุ์	96	78.0
พิจารณาจากลักษณะภายนอก รูปร่าง ขนาดตัว	103	83.70
พิจารณาจากอายุ	65	52.80
พิจารณาจากน้ำหนัก	46	37.40
พิจารณาจากสายพันธุ์	117	95.12
1.6 ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนเนื้อ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	48	32.52
11-20	78	63.41
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	5	4.06
ค่าต่ำสุด = 2 ปี ค่าสูงสุด = 30 ปี ค่าเฉลี่ย = 15.06 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.54		
2. การจัดการด้านอาหาร		
2.1 ชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงโคนเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อาหารหยาบ	45	36.60
อาหารหยาบ เสริมด้วยอาหารข้น	78	63.40
อาหาร TMR	6	4.90
2.2 แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคนเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	107	87.00
พืชอาหารหมัก	38	30.90
ฟางข้าว	99	80.49
ปลูกหญ้าเอง	87	70.70

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

		n = 123	
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2.3 พื้นที่ปลูกหญ้า (ไร่)			
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5		65	52.84
6-10		17	13.82
มากกว่าหรือเท่ากับ 11		5	4.06
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่ ค่าสูงสุด = 15 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 2.89 ไร่		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.347	
2.4 ชนิดพืชอาหารสัตว์ที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
หญ้าเนเปีย		82	66.70
หญ้าแพงโกล่า		18	14.60
หญ้ารูซี่		34	27.60
ถั่วตาดุ้ม		9	7.30
2.5 วิธีการให้อาหารหยาบแก่โคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ปล่อยแกะเล็มในแปลงหญ้า		120	97.60
นำอาหารหยาบมาให้ที่คอก/โรงเรือน		87	70.70
2.6 แหล่งที่มาของอาหารชั้น เฉพาะเกษตรกรที่ใช้อาหารชั้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ซื้อจากร้านค้า		78	63.40
ผสมเอง		6	4.90
2.7 วิธีการให้อาหารชั้น เฉพาะเกษตรกรที่ใช้อาหารชั้น			
ให้อาหารชั้นสลับกับอาหารหยาบ		53	43.10
การให้อาหารชั้น วันละ 2 ครั้ง		25	20.30

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123		
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2.8 การให้อาหารโคเนื้อพิจารณาจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อายุของโคเนื้อ	46	37.40
น้ำหนักของโคเนื้อ	123	100.00
ลักษณะรูปร่างของโคเนื้อ	112	91.10
2.9 การเสริมแร่ธาตุแก่โคเนื้อ		
แบบก้อน	123	100.00
2.10 การให้น้ำโคเนื้อ		
มีน้ำใส่ภาชนะให้โคกิน	123	100.00
2.11 แหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
น้ำบาดาล หรือบ่อน้ำ	113	91.90
การประปา หรือประปาในหมู่บ้าน	49	39.80
แม่น้ำลำคลองหรือลำธาร	14	11.40
3. การจัดการด้านการจัดการการเลี้ยง		
3.1 รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในฟาร์ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เลี้ยงแบบปล่อยแกะเล็มหญ้าตามพื้นที่สาธารณะ หรือทุ่งนา	105	85.40
เลี้ยงแบบปล่อยในแปลงหญ้า	80	65.00
เลี้ยงแบบขังเดี่ยว	65	52.80
เลี้ยงแบบขังรวม	58	47.20
3.2 ลักษณะโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์ม		
โรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบเปิดโล่ง	103	83.70
ไม่มีโรงเรือน ผูกเลี้ยงตามต้นไม้	20	16.30

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123		
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3.3 ลักษณะพื้นโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์ม		
พื้นดิน	72	58.50
พื้นดินและพื้นคอนกรีต	50	40.70
พื้นคอนกรีต	1	0.80
3.4 การลดความร้อนภายในโรงเรือน		
ไม่มี	85	69.10
ปลูกต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณโรงเรือน	38	30.90
3.5 มีการจดบันทึกข้อมูลโคเนื้อในฟาร์ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อายุโค	104	84.60
การผสมพันธุ์	101	82.10
เพศโค	85	69.10
การเป็นสัตว์	76	61.80
ประวัติการป่วย/การทำวัคซีน	64	52.00
พันธุ์ประวัติสายเลือด	55	44.70
อาหาร	28	28.80
น้ำหนัก	16	13.00
ความสมบูรณ์ของร่างกาย	4	3.30
4. การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโค		
4.1 การจัดการกักโรคโคใหม่ก่อนที่จะนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม		
ไม่มีการจัดการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม	62	50.40
มีการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม	61	49.60
ใช้ระยะเวลากักโรค		
กักโรค 7 วัน	22	17.90
กักโรค 14 วัน	39	31.70

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123		
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4.2 การพักโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค		
ไม่มีทำความสะอาด	122	99.20
มีการทำความสะอาดฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อและพักโรงเรือน (7 วัน)	1	0.80
4.3 การทำวัคซีนป้องกันโรค		
วัคซีนเฮโมรายิกเซฟติซิเมีย (โรคคอบวม)		
ไม่เคยทำเลย	123	100.00
วัคซีนแบคคิล (โรคไข้ขา)		
ไม่เคยทำเลย	123	100.00
วัคซีนปากและเท้าเปื่อย (FMD)		
ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกๆ ละ 2 ครั้ง	123	100.00
วัคซีนบรูเซลโลซิส (โรคแท้งติดต่อ)		
ไม่เคยทำเลย	123	100.00
อื่นๆ (โรคล้มปี สกิน : LSDV)		
ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปี ปีละ 1 ครั้ง	123	100.00
4.4 การถ่ายพยาธิภายนอกและภายใน		
ทำทุก 6 เดือน	123	100.00
4.5 การตรวจโรค เช่น โรค瘟โรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ		
มีการตรวจโรคประจำทุกปี ปีละครั้ง	123	100.00
4.6 การทำวัคซีนและรักษาโคเมื่อมีอาการป่วย(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	118	95.90
อาสาปศุสัตว์	108	87.80
สัตวแพทย์ในพื้นที่	58	47.20
ทำวัคซีนและรักษาเอง เมื่อโคมีอาการป่วย	43	35.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123		
การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4.7 การจัดการมูลโค (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นำไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	123	100.00
นำไปตากแห้งเพื่อจำหน่าย	13	10.60
5. การจัดการด้านการตลาด		
5.1 ประเภทโคเนื้อที่จำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จำหน่าย โครุ่น เพศผู้และเพศเมีย	88	71.50
จำหน่ายลูกโคหลังหย่านม	64	52.00
จำหน่าย โคเนื้อ	55	44.70
5.2 สถานที่จำหน่ายโคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีพ่อค้ามารับซื้อที่ฟาร์ม	123	100.00
จำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยงขุนต่อ	123	100.00
จำหน่ายให้สหกรณ์หรือกลุ่มที่เป็นสมาชิก	6	4.90
5.3 การกำหนดราคาจำหน่ายโคเนื้อ		
กรณีการจำหน่ายลูกโคหลังหย่านมกำหนดราคาจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ลักษณะรูปร่างภายนอก	121	98.40
อายุ	102	82.90
น้ำหนัก	92	74.80
สายพันธุ์โคประวัติ พ่อ-แม่พันธุ์	49	39.80
กรณีจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิกหรือสหกรณ์ กำหนดราคาจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ลักษณะรูปร่างภายนอก	115	93.50
อายุ	113	91.90
น้ำหนัก	106	86.20
สายพันธุ์โคประวัติ พ่อ-แม่พันธุ์	72	58.50

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 123

การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
5.4 วิธีการจำหน่ายโคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จำหน่ายเป็นรายตัวโดยการประเมินราคา	112	91.10
จำหน่ายโดยการชั่งน้ำหนัก	108	87.80

จากตารางที่ 4.2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การจัดการด้านพันธุ์

2.1.1 จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพศเมีย ร้อยละ 98.37 เลี้ยงโคเนื้อเพศผู้ ร้อยละ 79.67 โดยแยกประเภทเป็นโคอายุ 2 ปีขึ้นไป ร้อยละ 95.12 โครุ่น 1 ปี-2 ปี ร้อยละ 66.67 และลูกโคแรกเกิด-1 ปี ร้อยละ 52.85

2.1.2 พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยง พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์แท้ (พื้นเมือง) ร้อยละ 46.30 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ร้อยละ 100.00 ซึ่งแบ่งเป็นโคพันธุ์ชาโรเลต์ ร้อยละ 92.70 โคพันธุ์บราห์มัน ร้อยละ 52.00 โคพันธุ์แองกัส ร้อยละ 4.90 และโคพันธุ์ดาก ร้อยละ 15.40

2.1.3 ชนิดของโคเนื้อที่เลี้ยง พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคแม่พันธุ์ ร้อยละ 94.31 โคลูก/รุ่น ร้อยละ 78.86 โคขุน ร้อยละ 25.20 และโคพ่อพันธุ์ ร้อยละ 1.60

2.1.4 แหล่งที่มาของโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรได้ผลิตโคเนื้อเองภายในฟาร์ม ร้อยละ 52.00 ได้มาจากการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 36.60 ได้มาจากการซื้อจากกลุ่มที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน) ร้อยละ 10.60 และได้มาจากการซื้อจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 0.80

2.1.5 วิธีการคัดเลือกโคเนื้อเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการคัดเลือกโคเนื้อพิจารณาจากสายพันธุ์ ร้อยละ 95.12 ได้พิจารณาจากลักษณะภายนอก รูปร่าง ขนาดตัว ร้อยละ 83.70 ได้พิจารณาจากประวัติ พ่อ-แม่ พันธุ์ ร้อยละ 78.00 ได้พิจารณาจากอายุ ร้อยละ 52.80 และได้พิจารณาจากน้ำหนัก ร้อยละ 37.40

2.1.6 ประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อมีประสิทธิภาพในการเลี้ยง โคนเนื้อ 11-20 ปี ร้อยละ 63.41 มีประสิทธิภาพในการเลี้ยง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 32.52 และมีประสิทธิภาพในการเลี้ยง มากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี

2.2 การจัดการด้านอาหารและน้ำ

2.2.1 ชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงโคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อด้วยอาหารหยาบเสริมด้วยอาหารข้น ร้อยละ 63.40 เลี้ยง โคนเนื้อด้วยอาหารหยาบ ร้อยละ 36.60 และ เลี้ยง โคนเนื้อด้วยอาหาร TMR ร้อยละ 4.90

2.2.2 อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคนเนื้อ

1) แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยง โคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อด้วยอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยง โคนเนื้อมาจากทุ่งหญ้าธรรมชาติ ร้อยละ 87.00 อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยง โคนเนื้อมาจากฟางข้าว ร้อยละ 80.49 พืชอาหารหมัก ร้อยละ 30.90 และปลูกหญ้าเอง ร้อยละ 70.70 แบ่งพื้นที่ปลูกหญ้าได้ดังนี้ พื้นที่ปลูกหญ้าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 52.84 มีพื้นที่ปลูกหญ้า 6-10 ไร่ ร้อยละ 13.82 และมีพื้นที่ปลูกหญ้ามากกว่าหรือเท่ากับ 11 ไร่ ร้อยละ 4.60 โดยแบ่งชนิดพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 66.70 ปลูกหญ้ารูซี่ ร้อยละ 27.60 ปลูกหญ้าแพงโกล่า ร้อยละ 14.60 และปลูกถั่วตาต้ม ร้อยละ 7.30

2) วิธีการให้อาหารหยาบแก่ โคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อมีการปล่อยแพะเล็มในแปลงหญ้า ร้อยละ 97.60 และมีการนำอาหารหยาบมาให้ที่คอก/โรงเรือน ร้อยละ 70.70

2.3 อาหารขุ่นที่ใช้เลี้ยงโคนเนื้อ

2.3.1 แหล่งที่มาของอาหารขุ่นที่ใช้เลี้ยงโคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อซื้ออาหารขุ่นจากร้านค้ามาใช้เลี้ยง โคนเนื้อ ร้อยละ 63.40 ผสมอาหารขุ่นเอง ร้อยละ 4.90 ผสมอาหารตามสูตรของกรมปศุสัตว์ และไม่ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพอาหารก่อนที่จะนำมาเลี้ยง โคนเนื้อ ร้อยละ 4.90

2.3.2 วิธีการให้อาหารขุ่น พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อให้อาหารขุ่นสลับกับอาหารหยาบ ร้อยละ 43.10 และให้อาหารขุ่น วันละ 2 ครั้ง ร้อยละ 20.30

2.4 การจัดการให้อาหารโคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อให้อาหารตามน้ำหนักของ โคนเนื้อ ร้อยละ 100.00 ให้อาหารตามลักษณะรูปร่างของ โคนเนื้อ ร้อยละ 91.10 และให้อาหารตามอายุของ โคนเนื้อ ร้อยละ 37.40

2.5 การเสริมแร่ธาตุแก่ โคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนเนื้อเสริมแร่ธาตุแก่ โคนเนื้อแบบก้อน ร้อยละ 100.00

2.6 น้ำสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ

2.6.1 การให้น้ำโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีน้ำใส่ภาชนะให้โคกิน ร้อยละ 100.00 และไม่พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีระบบให้น้ำอัตโนมัติ

2.6.2 แหล่งน้ำใช้สำหรับเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อใช้น้ำจากน้ำบาดาล หรือบ่อน้ำในการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 91.90 ใช้น้ำจากการประปา หรือประปาในหมู่บ้านในการเลี้ยงโคเนื้อร้อยละ 39.80 และใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลองหรือลำธารในการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 11.40

2.3 การจัดการด้านการจัดการการเลี้ยง

2.3.1 รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เลี้ยงโคแบบปล่อยแพะเล็มหญ้าตามพื้นที่สาธารณะหรือทุ่งนา ร้อยละ 85.40 เลี้ยงโคแบบปล่อยในแปลงหญ้า ร้อยละ 65.0 เลี้ยงโคแบบขังเดี่ยว ร้อยละ 52.80 และเลี้ยงโคแบบขังรวม ร้อยละ 47.20

2.3.2 ลักษณะโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีลักษณะโรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบเปิดโล่ง ร้อยละ 83.70 ไม่มีโรงเรือน ผูกเลี้ยงตามต้นไม้ ร้อยละ 16.30 และไม่พบลักษณะโรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบปิด

2.3.3 ลักษณะพื้นโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีลักษณะโรงเรือนเป็นพื้นดิน ร้อยละ 58.50 มีลักษณะโรงเรือนเป็นพื้นดินและคอนกรีต ร้อยละ 40.70 และมีลักษณะโรงเรือนเป็นพื้นคอนกรีต ร้อยละ 0.8

2.3.4 การลดความร้อนภายในโรงเรือน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อไม่มีการลดความร้อนภายในโรงเรือน ร้อยละ 69.10 มีปลุกต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณโรงเรือน ร้อยละ 30.90 ไม่พบการใช้พัดลม และมีการรดน้ำหลังคาเพื่อลดความร้อนภายในโรงเรือน

2.3.5 มีการจดบันทึกข้อมูลโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการจดบันทึกข้อมูลด้านอายุโค ร้อยละ 84.60 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านการผสมพันธุ์ ร้อยละ 82.10 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านเพศโค ร้อยละ 69.10 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านการเป็นสัตว์ ร้อยละ 61.80 มีการจดบันทึกข้อมูลประวัติการป่วย/การทำวัคซีน ร้อยละ 52.00 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านพันธุ์ประวัติสายเลือด ร้อยละ 44.70 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านน้ำหนัก ร้อยละ 13.00 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านอาหาร ร้อยละ 28.80 มีการจดบันทึกข้อมูลด้านความสมบูรณ์ของร่างกาย ร้อยละ 3.30 และไม่พบการจดบันทึกข้อมูลด้านความสูงความ และ ขาวลำตัว

2.4 การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโค

2.4.1 การกักโรคโคใหม่ก่อนที่จะนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อไม่มีการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม ร้อยละ 50.40 มีการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม

ร้อยละ 49.60 เกษตรกรใช้ระยะเวลาพักโรค 14 วัน ร้อยละ 31.70 และเกษตรกรใช้ระยะเวลาพักโรค 7 วัน ร้อยละ 17.90

2.4.2 การพักโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ไม่มีพักโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค ร้อยละ 99.20 และมีการทำความสะอาดฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อและพักโรงเรือน ร้อยละ 0.8 ใช้ระยะเวลาพักโรงเรือน 7 วัน

2.4.3 การทำวัคซีนป้องกันโรค

1) วัคซีนเฮโมรายิกเซฟติซิเมีย (โรคคอบวม) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ทุกราย ร้อยละ 100 ไม่เคยทำวัคซีนเฮโมรายิกเซฟติซิเมีย (โรคคอบวม) ให้กับโคเนื้อ

2) วัคซีนแบลคเลก (โรคไข้ขา) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกราย (ร้อยละ 100) ไม่เคยทำวัคซีนแบลคเลก (โรคไข้ขา) ให้กับโคเนื้อ

3) วัคซีนปากและเท้าเปื่อย (FMD) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกราย (ร้อยละ 100) ทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคเนื้อประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง

4) วัคซีนบรูเซลโลซิส (โรคแท้งติดต่อ) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกราย (ร้อยละ 100) ไม่เคยทำวัคซีนบรูเซลโลซิส (โรคแท้งติดต่อ) ให้กับโคเนื้อ

5) อื่นๆ (วัคซีนล้มปี สกิน : LSDV) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกราย (ร้อยละ 100) ทำวัคซีนป้องกันโรคล้มปี สกิน ประจำทุกปีๆ ปีละ 1 ครั้ง

2.4.4 การถ่ายพยาธิภายนอกและภายใน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกราย (ร้อยละ 100) การถ่ายพยาธิภายนอกและภายในให้กับโคเนื้อ ทุก 6 เดือน

2.4.5 การตรวจโรค เช่น โรควัณโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ (ร้อยละ 100) มีการตรวจโรควัณโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ ประจำทุกปีๆ ละครั้ง

2.4.6 การทำวัคซีนและรักษาโคเมื่อมีอาการป่วย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 95.90 แจ้งอาสาปศุสัตว์ ร้อยละ 87.80 แจ้งสัตวแพทย์ในพื้นที่ ร้อยละ 47.20 และทำวัคซีนและรักษาเอง เมื่อโคมีอาการป่วย ร้อยละ 35.00

2.4.7 การจัดการมูลโค พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อนำมูลโคไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง และนำมูลโคไปตากแห้งเพื่อจำหน่าย ทุกราย (ร้อยละ 100)

2.5 การจัดการด้านการตลาด

2.5.1 ประเภทโคเนื้อที่จำหน่าย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำหน่ายโครุ่นเพศผู้ และเพศเมีย ร้อยละ 71.50 จำหน่ายลูกโคหลังหย่านม ร้อยละ 52.0 จำหน่ายโคขุน ร้อยละ 44.70 โดยไม่พบการจำหน่ายในลักษณะโคขุนคุณภาพ

2.5.2 การจำหน่ายโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีพ่อค้ามารับซื้อโคเนื้อที่ฟาร์มจะเป็นโคเนื้อที่มีน้ำหนักสามารถเข้าโรงเชือด ทุกรายจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยงขุนต่อจะเป็นลูกโคหย่านมและโคเนื้อทุกรายจำหน่ายให้สหกรณ์หรือกลุ่มที่เป็นสมาชิก เป็นโคหย่านมและโคเนื้อร้อยละ 4.9

2.5.3 การกำหนดราคาจำหน่ายโคเนื้อ

1) กรณีการจำหน่ายลูกโคหลังหย่านม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก ร้อยละ 98.40 กำหนดราคาจากอายุ ร้อยละ 82.90 กำหนดราคาจากน้ำหนัก ร้อยละ 74.80 และกำหนดราคาจากสายพันธุ์โคประวัติน้ำนม-แม่พันธุ์ ร้อยละ 39.80

2) กรณีจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิกหรือสหกรณ์ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก ร้อยละ 93.50 กำหนดราคาจากอายุ ร้อยละ 91.90 กำหนดราคาจากน้ำหนัก ร้อยละ 86.20 และกำหนดราคาจากสายพันธุ์โคประวัติน้ำนม-แม่พันธุ์ ร้อยละ 58.50

3) วิธีการจำหน่ายโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำหน่ายเป็นรายตัว โดยการประเมินราคา ร้อยละ 91.10 และจำหน่ายโดยการชั่งน้ำหนัก ร้อยละ 87.80

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

วิสาหกิจชุมชน

การศึกษา การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน แสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน

n=123

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก จำนวน (คน) (ร้อยละ)	ผิด จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
1. ด้านอาหารโคขุน	2	10	7.44	1.47			1
1) การให้อาหารหยาบเพียงอย่างเดียวส่งผลให้การเลี้ยงโคขุนมี คุณภาพ					34 (27.60)	89 (72.40)	
2) การเลี้ยงโคขุนให้ได้ประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นต้องเน้นเลือก อาหารที่ถูกต้องลักษณะและมีคุณค่าทางโภชนา					37 (30.10)	86 (69.90)	
3) การเลี้ยงโคขุนควรให้อาหารหยาบ เช่น หญ้าแห้ง เท่านั้น					13 (10.60)	110 (89.40)	
4) การเลือกอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคขุน คือ อาหารจำพวกหญ้าสด และวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร					106 (86.20)	17 (13.80)	
5) การเลี้ยงโคเนื้อควรให้อาหารหยาบเป็นหลัก และให้อาหารข้น เฉพาะเมื่อจำเป็นเท่านั้น					75 (61.00)	48 (39.00)	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
6) การเลี้ยงโคขุนในระยะเริ่มขุนต้องให้อาหารหยาบ:อาหารข้น = 70:30					111 (90.20)	12 (9.80)	
7) การเลี้ยงโคขุนในระยะกลางขุนต้องให้อาหารหยาบ:อาหาร ข้น = 30:70					117 (95.10)	6 (4.90)	
8) การเลี้ยงโคขุนในระยะปลายของการขุนต้องให้อาหารหยาบ: ข้น = 15:85					112 (91.10)	11 (8.90)	
9) การให้อาหารหยาบในการเลี้ยงโคขุนส่งผลต่อระบบการย่อย อาหารที่ดีกว่าการกินอาหารข้นในระยะเริ่มขุน					93 (75.60)	30 (24.40)	
10) การให้อาหารข้นในการเลี้ยงโคขุนส่งผลต่อการเจริญเติบโต พอๆ กับการให้โคกินอาหารหยาบอย่างเดียว					80 (65.00)	43 (35.00)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
2. ด้านพันธุ์โคขุน	4	9	7.24	1.21			2
1) การพิจารณาเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาเลี้ยงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดโคขุน					9 (7.30)	114 (92.70)	
2) การเลือกโคมาขุนไม่จำเป็นต้องเป็นโคลูกผสมที่มีสายเลือดยุโรป					31 (25.20)	92 (74.80)	
3) การเลือกพันธุ์โคที่รูปร่างใหญ่ส่งต่ออัตราการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหารที่ดีกว่าโครูปร่างเล็ก					109 (88.60)	14 (11.40)	
4) การเจริญเติบโตของโคขุนที่ไม่สมบูรณ์แสดงถึงขนาดของซากโคมีคุณภาพต่ำ					110 (89.40)	13 (10.60)	
5) การเลือกโคเต็มวัยก่อนเข้าขุนจำเป็นต้องอ้วน สมบูรณ์					24 (19.50)	99 (80.50)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
6) การผสมพันธุ์พ่อโคกับลูกโคเพศเมียหรือแม่โคที่เป็นพี่น้องกันจะไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเลี้ยงโคขุน					69 (56.10)	54 (43.90)	
7) การหาซื้อพันธุ์โคบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 75% เพราะหาซื้อได้ง่ายและมีจำนวนมาก					110 (89.40)	13 (10.60)	
8) การเลือกพันธุ์โคยุโรปพันธุ์แท้หรือโคที่มีสายเลือดพันธุ์ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75 มักจะทนอากาศร้อน แดด และ โรคได้ดี					109 (88.60)	14 (11.40)	
9) การเลือกพันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุน คือ โคลูกผสมบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 25% x พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50%					116 (94.30)	7 (5.70)	
10) การเลือกโคพันธุ์บราห์มันที่นำมาขุนเพราะซื้อได้ง่าย ราคาไม่แพง โตเร็ว เลี้ยงง่าย					73 (59.30)	50 (40.70)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
3. ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน	2	10	7.18	1.39			3
1) การเลือกที่เก็บอาหารที่เหมาะสม สามารถป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหารได้					116 (94.30)	7 (5.70)	
2) การขุนโคเต็มวัยใช้เวลาขุนประมาณ 3 เดือน					106 (86.20)	17 (13.80)	
3) การขุนโคอายุน้อยต้องใช้เวลาพอกันกับการขุนโคใหญ่					33 (26.80)	90 (73.20)	
4) การเลือกโคหย่านมที่เอามาขุนไม่ต้องมีสภาพที่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ซึ่งใช้เวลาขุนประมาณ 10 เดือน					44 (35.80)	79 (64.20)	
5) การมีน้ำสะอาดให้โคกินตลอดเวลาและอาหารอย่างเพียงพอ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงที่ดี					46 (37.40)	77 (62.60)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
6) การเลือกสถานที่ในการเลี้ยงโคขุนไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดอนหรือระบายน้ำได้ดี					10 (8.10)	113 (91.90)	
7) การถ่ายพยาธิตัวกลม พยาธิใบไม้ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคคอบวม ควรทำช่วงเวลาที่สะดวกตอนไหนก็ได้					23 (18.70)	100 (81.30)	
8) การจดบันทึกข้อมูลการเลี้ยงโค จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคมากยิ่งขึ้น					109 (88.60)	14 (11.40)	
9) การให้โคกินอาหารข้นวันละ 2-3 ครั้ง ในเวลาใดก็ได้แต่ต้องให้เหมือนกันทุกวันอย่างสม่ำเสมอ					106 (86.20)	17 (13.80)	
10) การเลี้ยงโคขุนในช่วงอากาศร้อนมากไม่ควรฉีดน้ำหรืออาบน้ำให้โค					105 (85.40)	18 (14.60)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
4. ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน	3	10	7.03	1.23			4
1) การเลือกโคขุนไม่จำเป็นต้องมีสุขภาพลักษณะดี และปลอดโรคต่างๆ ก็ได้					65 (52.80)	58 (47.20)	
2) การเลี้ยงโคขุนควรมีบริเวณสำหรับกักแยกสัตว์ป่วยจากสัตว์ปกติ เพื่อสังเกตอาการ และทำการรักษา					112 (91.10)	11 (8.90)	
3) การเกิดโรคระบาดจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรคเพื่อให้มีการป้องกันควบคุม และแก้ไข การเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที					120 (97.60)	3 (2.40)	
4) การป้องกันการเกิดอาการท้องอืด ท้องขึ้น ไม่ควรให้โคกินหญ้าสดที่อวบน้ำมากเกินไป					105 (85.40)	18 (14.60)	
5) การทำวัคซีนแต่ละชนิดสามารถควบคุมโรคได้ 100% เมื่อมีอาการของโรคเกิดขึ้นจะต้องมีการเฝ้าระวัง					29 (23.60)	94 (76.40)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
6) การทำความสะอาดโรงเรือน และบริเวณโดยรอบให้สะอาดจะ ส่งผลต่อการควบคุมโรคได้					114 (92.70)	9 (7.30)	
7) การเลี้ยงโคขุนโรคส่วนใหญ่ที่พบ คือ โรคท้องเสีย โรคปอดบวม โรคท้องอืด ดาอักเสบ และกิบเป็นแผลได้					115 (93.50)	8 (6.50)	
8) การนำเข้าโคตัวใหม่ที่ซื้อมาไม่จำเป็นต้องแยกจากฝูง เพื่อ ป้องกันการติดต่อของโรค					100 (81.30)	23 (18.70)	
9) การจับบันทึกเพื่อทำทะเบียนสุขภาพของโคไม่จำเป็นต้องทำ ทุกตัวก็ได้					30 (24.40)	93 (75.60)	
10) การสังเกตสุขภาพของโคทำให้สามารถแก้ไขความผิดปกติ ของโคได้ทันที					118 (95.90)	5 (4.10)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
5. ด้านการตลาด	2	9	5.20	1.37			5
1) การขายโคขุนให้กับตลาดวัวมันจะไม่จำกัดพันธุ์และอายุไม่สนใจเรื่องไขมันแทรกแต่ต้องการไขมัน หุ้มซากหนาๆ					53 (43.10)	70 (56.90)	
2) การขายโคขุนให้กับตลาดวัวลูกชิ้นไม่จำกัดพันธุ์และอายุไม่สนใจเรื่องไขมันแทรกและไขมันหุ้มซาก					89 (72.40)	34 (27.60)	
3) การเกิดอุบัติเหตุทำให้โคขาหัก ขุนไม่ขึ้น หรือโคท้องอืดตายอย่างกระทันหันสามารถนำไปขายกับ ตลาดไหนก็ได้					61 (49.60)	62 (50.40)	
4) การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงโคขุนไม่ส่งผลให้มีอำนาจต่อรองในการจำหน่ายโคขุนได้ราคาสูง					48 (39.00)	75 (61.00)	
5) การขายโคขุนให้กับตลาดเนื้อคุณภาพสูงจะต้องเป็นเนื้อที่มีไขมันแทรกและอายุโตต้องมากกว่า 3 ปี					101 (82.10)	22 (17.90)	

n=123

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	คะแนน เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน		ลำดับ
					ถูก	ผิด	
					จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
6) การเลี้ยงโคอายุไม่เกิน 3 ปี มีไขมันแทรก และน้ำหนักมีชีวิต ไม่ต่ำกว่า 400 กิโลกรัม สามารถขายให้กับตลาดเนื้อ คุณภาพสูงได้					107 (87.00)	16 (13.00)	
7) การเลี้ยงโคขุนไม่ต้องติดต่อตลาดให้เป็นที่เรียบร้อยก่อนลง มือขุน					64 (52.00)	59 (48.00)	
8) การขุนโคเต็มวัยจะเป็นที่ต้องการของตลาดสดหรือตลาดเนื้อ เชิง (ตลาดวัวมัน) มากกว่าโคขุนอายุน้อย					45 (36.60)	78 (63.40)	
9) การเลือกพันธุ์โคที่เลี้ยงไม่ต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ ก็ สามารถขายได้ในราคาที่สูงได้					32 (26.00)	91 (74.00)	
10) การเลี้ยงโคขุนควรติดต่อพ่อค้ารับซื้อก่อนกำหนดที่จะขายทำ ให้ไม่เสียเวลาและเพิ่มต้นทุนในการเลี้ยงด้วย					37 (30.10)	86 (69.9)	

n=123

จากตารางที่ 4.3 เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านอาหารโคขุน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านอาหารโคขุนมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.44 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุด 2 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 95.12 ตอบถูกมากที่สุด ในประเด็นการเลี้ยงโคขุนในระยะกลางขุนต้องให้อาหารหยาบ:อาหารข้น = 30:70 และเกษตรกรร้อยละ 89.43 ตอบผิดมากที่สุด ในประเด็นการเลี้ยงโคขุนควรให้อาหารหยาบ เช่น หญ้าแห้ง เท่านั้น เพราะจริงๆ แล้วการเลี้ยงโคขุนคุณภาพจะต้องให้ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบในปริมาณตามสูตร

3.2 ด้านพันธุ์โคขุน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านพันธุ์โคขุน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.24 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุด 4 คะแนน สูงสุด 9 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 94.31 ตอบถูกมากที่สุด ในประเด็น การเลือกพันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุน คือ โคลูกผสมบราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 25% × พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50% และเกษตรกรร้อยละ 92.68 ตอบผิดมากที่สุด ในประเด็นการพิจารณาเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาเลี้ยงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดโคขุน ซึ่งตามความจริงแล้วในการเลี้ยงโคขุนคุณภาพจะต้องคำนึงถึงตลาดที่จะรองรับโคขุนเมื่อทำงานเลี้ยงได้ครบตามระยะเวลาของการขุน ซึ่งขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ที่นำมาเลี้ยง

3.3 ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีความรู้เกี่ยวกับด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.18 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุด 2 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 94.31 ตอบถูกมากที่สุด ในประเด็นการเลือกที่เก็บอาหารที่เหมาะสมสามารถป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหารได้ และเกษตรกรร้อยละ 91.87 ตอบผิดมากที่สุด ในประเด็นการเลือกสถานที่ในการเลี้ยงโคขุนไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดอนหรือระบายน้ำได้ดี ซึ่งความจริงแล้วการจัดตั้งโรงเรือนเลี้ยงโคขุนต้องตั้งให้พ้นจากระดับน้ำ เพราะจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของโคขุน ทำให้โคเกิดเป็น โรคและส่งผลต่อการจัดการด้านอื่นๆ ตามมาด้วย

3.4 ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีความรู้เกี่ยวกับด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.03 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุด 3 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 97.56 ตอบถูกมากที่สุด ในประเด็นการเกิดโรคระบาดจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรค เพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข การเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที และเกษตรกรร้อยละ 76.42 ตอบผิดมากที่สุด ในประเด็นการทำวัคซีนแต่ละชนิดสามารถควบคุมโรคได้ 100% เมื่อมีอาการของโรคเกิดขึ้นจะต้องมีการเฝ้าระวัง ซึ่งจริงๆ แล้วการทำวัคซีนป้องกันโรคได้ในระดับหนึ่งแต่จะไม่ส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตในสัตว์ที่ได้รับการทำวัคซีน

3.5 ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีความรู้เกี่ยวกับด้านการตลาดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.20 โดยมีค่าคะแนนต่ำสุด 2 คะแนน สูงสุด 9 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 86.99 ตอบถูกมากที่สุด ในประเด็นการเลี้ยงโคอายุไม่เกิน 3 ปี มีไขมันแทรก และน้ำหนักมีชีวิตไม่ต่ำกว่า 400 กิโลกรัม สามารถขายให้กับตลาดเนื้อคุณภาพสูงได้ และเกษตรกรร้อยละ 73.98 ตอบผิดมากที่สุด ในประเด็นการเลือกพันธุ์โคที่เลี้ยง ไม่ต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ ก็สามารถขายได้ในราคาที่สูงได้ เพราะจริงๆ แล้วการเลือกพันธุ์โคที่เลี้ยงต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ เลี้ยงง่าย โตเร็ว ก็สามารถขายได้ในราคาที่สูงได้

ตอนที่ 4 ปัญหาในการจัดการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน

การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด ดังนี้

4.1 ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน

n=123

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
1. ด้านพันธุ์โคขุน									
1) การเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาขุน	1 (0.8)	20 (16.3)	100 (81.3)	1 (0.8)	1 (0.8)	3.15	0.462	ปานกลาง	5
2) การเลือกพันธุ์โคลูกผสมเพื่อนำมา ขุน	1 (0.8)	18 (14.6)	100 (81.3)	3 (2.4)	1 (0.8)	3.12	0.472	ปานกลาง	6
3) การเลือกพันธุ์โคพันธุ์บราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 75% มาขุน		43 (35.0)	77 (62.6)	3 (2.4)		3.33	0.520	ปานกลาง	4
4) การเลือกพันธุ์โคที่มีสายเลือดพันธุ์ ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75 % มาขุน		45 (36.6)	75 (61.0)	3 (2.4)		3.34	0.525	ปานกลาง	3
5) การเลือกพันธุ์โคลูกผสมบราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 25% × พันธุ์ ชาร์โรเลส์ 50% มาขุน		47 (38.2)	74 (60.2)	2 (1.6)		3.37	0.516	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=123

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
6) การเลือกโคพันธุ์ร่ำร่ามันมาขุน		62 (50.4)	49 (39.8)	12 (9.8)		3.41	0.663	มาก	1
2. ด้านการตลาดโคขุน									
1) การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัว มัน	1 (0.8)	41 (33.3)	66 (53.7)	14 (11.4)	1 (0.8)	3.22	0.684	ปานกลาง	5
2) การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัว ลูกชิ้น	1 (0.8)	48 (39.0)	66 (53.7)	7 (5.7)	1 (0.8)	3.33	0.636	ปานกลาง	2
3) การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดเนื้อ คุณภาพสูง	1 (0.8)	33 (26.8)	88 (71.5)	1 (0.8)		3.28	0.484	ปานกลาง	3
4) การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงโคขุนเพื่อมี อำนาจต่อรองในการจำหน่ายโคขุน ได้ราคาสูง	2 (1.6)	30 (24.4)	88 (71.5)	2 (1.6)	1 (0.8)	3.24	0.548	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=123

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
5) การติดต่อพ่อค้ารับซื้อโคขุนก่อนถึง กำหนดที่จะขาย	1 (0.8)	45 (36.6)	74 (60.2)	3 (2.4)		3.36	0.545	ปานกลาง	1
3. ด้านอาหารโคขุน									
1) การใช้อาหารข้น และ อาหารหยาบ ในการขุนโค		9 (16.3)	78 (63.4)	35 (28.5)	1 (0.8)	2.77	0.584	ปานกลาง	2
2) การเลือกอาหารที่มีคุณค่าทาง โภชนาการสำหรับการขุนโค		6 (4.9)	75 (61.0)	42 (34.1)		2.71	0.554	ปานกลาง	5
3) การให้อาหารหยาบโดยเฉพาะหญ้า แห้งเป็นส่วนใหญ่		6 (4.9)	77 (62.6)	39 (31.7)	1 (0.8)	2.72	0.566	ปานกลาง	4
4) การให้อาหารหยาบ จำพวกหญ้าสด และวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร		6 (4.9)	83 (67.5)	29 (23.6)	5 (4.1)	2.73	0.615	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=123

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
5) การให้อาหารหยาบเป็นหลัก และให้อาหารข้นเสริมบางช่วงเวลา	11 (8.9)	87 (70.7)	24 (19.5)	1 (0.8)	2.88	0.552	ปานกลาง	1	
6) การให้อาหารข้นจำพวกอาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยงโคขุน	11 (8.9)	40 (32.5)	72 (58.5)		2.50	0.658	น้อย	6	
4. ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน									
1) การจัดสถานที่เก็บอาหาร เพื่อป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหาร	6 (4.9)	40 (32.5)	76 (61.8)	1 (0.8)	2.41	0.600	น้อย	7	
2) การใช้ระยะเวลาในการขุน โคเต็มวัย ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน	21 (17.1)	84 (68.3)	18 (14.6)		3.02	0.565	ปานกลาง	1	
3) การเลือกโคหย่านมที่ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์มาขุน โดยใช้เวลานาน 10 เดือน	11 (8.9)	94 (76.4)	18 (14.6)		2.94	0.484	ปานกลาง	2	

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=123

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
4) การจัดเตรียมน้ำสะอาดให้กิน ตลอดเวลา และอาหารอย่างเพียงพอ ในการเลี้ยง	1 (0.8)	8 (6.5)	81 (65.9)	29 (23.6)	4 (3.3)	2.78	0.647	ปานกลาง	3
5) การเลือกที่ตั้งโรงเรือนในการเลี้ยง โคขุน	1 (0.8)	4 (3.3)	66 (53.7)	49 (39.8)	3 (2.4)	2.60	0.637	น้อย	4
6) การจัดทำโปรแกรมการถ่ายพยาธิ และวัคซีนป้องกันโรคในโคขุน		6 (4.9)	62 (50.4)	54 (43.9)	1 (0.8)	2.59	0.598	น้อย	6
7) การจดบันทึกข้อมูลการขุนโค		2 (1.6)	72 (58.5)	47 (38.2)	2 (1.6)	2.60	0.554	น้อย	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
5. ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน									
1) การคัดเลือกโคที่มีสุขภาพ ลักษณะดี และปลอดโรคต่างๆ		7 (5.7)	48 (39.0)	67 (54.5)	1 (0.8)	2.50	0.619	น้อย	5
2) การแยกสัตว์ป่วยจากสัตว์ปกติ เพื่อ สังเกตอาการ และทำการรักษา		6 (4.9)	43 (35.0)	73 (59.3)	1 (0.8)	2.44	0.603	น้อย	6
3) การแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่ เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของ โรคเพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และ แก้ไขการเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที		5 (4.1)	38 (30.9)	79 (64.2)	1 (0.8)	2.38	0.580	น้อย	7
4) การทำวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดที่ เกิดขึ้นภายในฟาร์ม		7 (5.7)	52 (42.3)	62 (50.4)	2 (1.6)	2.52	0.632	น้อย	3
5) การทำความสะอาดโรงเรือน และ บริเวณโดยรอบให้สะอาดอยู่เสมอ		7 (5.7)	53 (43.1)	60 (48.8)	3 (2.4)	2.52	0.645	น้อย	3

n=123

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ								ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				
6) การทำทะเบียน บันทึกข้อมูลสุขภาพ ของ โคทุกตัว		14 (11.4)	60 (48.8)	47 (38.2)	2 (1.6)	2.70	0.689	ปานกลาง	2
7) การสังเกตฝ้าดูสุขภาพของ โคเมื่อมี ความผิดปกติ		16 (13.0)	57 (46.3)	48 (39.0)	2 (1.6)	2.71	0.710	ปานกลาง	1

n=123

4.1 ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านการตลาด ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน และด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน ได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาด้านพันธุ์โคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.29 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านพันธุ์โคขุนในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการเลือกโคพันธุ์บราห์มันมาขุน (ค่าเฉลี่ย 3.41) และเกษตรกรมีปัญหาด้านพันธุ์โคขุน ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการเลือกพันธุ์โคลูกผสมบราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 25% × พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50% มาขุน (ค่าเฉลี่ย 3.37) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคที่มีสายเลือดพันธุ์ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75% มาขุน (ค่าเฉลี่ย 3.34) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคพันธุ์บราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 75% มาขุน (ค่าเฉลี่ย 3.33) ปัญหาการเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาขุน (ค่าเฉลี่ย 3.15) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคลูกผสมเพื่อนำมาขุน (ค่าเฉลี่ย 3.12)

4.1.2 ปัญหาด้านการตลาดโคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.29 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดโคขุนในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการติดต่อพ่อค้ารับซื้อโคขุนก่อนถึงกำหนดที่จะขาย (ค่าเฉลี่ย 3.36) ปัญหาการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงโคขุนเพื่อมีอำนาจต่อรองในการจำหน่ายโคขุนได้ราคาสูง (ค่าเฉลี่ย 3.24) ปัญหาการขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดเนื้อคุณภาพสูง (ค่าเฉลี่ย 3.28) ปัญหาการขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวลูกชิ้น (ค่าเฉลี่ย 3.33) และปัญหาการขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวมัน (ค่าเฉลี่ย 3.22)

4.1.3 ปัญหาด้านอาหารโคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.72 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านอาหารโคขุนในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการให้อาหารหยาบเป็นหลัก และให้อาหารข้นเสริมบางช่วงเวลา (ค่าเฉลี่ย 2.88) ปัญหาการใช้อาหารข้น อาหารหยาบ ในการขุนโค (ค่าเฉลี่ย 2.77) ปัญหาการให้อาหารหยาบ จำพวกหญ้าสด และวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.73) ปัญหาการให้อาหารหยาบโดยเฉพาะหญ้าแห้งเป็นส่วนใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.72) ปัญหาการเลือกอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสำหรับการขุนโค (ค่าเฉลี่ย 2.71) และเกษตรกรมีปัญหาด้านอาหารโคขุน ในระดับน้อยสุด 1 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการให้อาหารข้นจำพวกอาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยงโคขุน (ค่าเฉลี่ย 2.50)

4.1.4 ปัญหาด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.71 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุนในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาของระยะเวลาในการขุนโคเต็มวัยใช้เวลาประมาณ 3 เดือน

(ค่าเฉลี่ย 3.02) ปัญหาการเลือกโคหย่านมที่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มาขุน โดยใช้เวลานาน 10 เดือน (ค่าเฉลี่ย 2.94) ปัญหาการจัดเตรียมน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และอาหารอย่างเพียงพอในการเลี้ยง (ค่าเฉลี่ย 2.78) เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุนในระดับน้อยสุด 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการเลือกที่ตั้งโรงเรือนในการเลี้ยงโคขุน (ค่าเฉลี่ย 2.60) ปัญหาการจัดบันทึกข้อมูลการขุนโค (ค่าเฉลี่ย 2.60) ปัญหาการจัดทำโปรแกรมการถ่ายพยาธิและวัคซีนป้องกันโรคในโคขุน (ค่าเฉลี่ย 2.59) และปัญหาการจัดสถานที่เก็บอาหาร เพื่อป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหาร (ค่าเฉลี่ย 2.41)

4.1.5 ปัญหาด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.54 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการสังเกตเฝ้าสุขภาพของโคเมื่อมีความผิดปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.71) ปัญหาการทำทะเบียน บันทึกข้อมูลสุขภาพของโคทุกตัว (ค่าเฉลี่ย 2.70) เกษตรกรมีปัญหาด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการทำความสะอาดโรงเรือน และบริเวณโดยรอบให้สะอาดอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.52) ปัญหาการทำวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม (ค่าเฉลี่ย 2.52) ปัญหาการคัดเลือกเฉพาะโคที่มีสุขภาพ ลักษณะดี และปลอดโรคต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.50) ปัญหาการแยกสัตว์ป่วยจากสัตว์ปกติ เพื่อสังเกตอาการ และทำการรักษา (ค่าเฉลี่ย 2.44) และ ปัญหาการแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรคเพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขการเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที (ค่าเฉลี่ย 2.38)

4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตโคขุนคุณภาพ

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการผลิตโคขุนคุณภาพ คือ ปศุสัตว์ควรจัดอบรมเสริมความรู้ให้เกษตรกรในด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด อยู่ตลอดเวลา และแนะนำวิธีการจัดการเลี้ยงโคเนื้อให้ได้ประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการขายโคเนื้อ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพ

ในการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลี้ จังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

5.1.1 ด้านพันธุ์โคขุน

- 1) เกษตรกรควรผลิตลูกโคขุนภายในฟาร์มให้ได้จำนวนมากๆเพื่อนำไปขุนเป็นโคขุนคุณภาพต่อไป
- 2) เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อจัดหาพันธุ์โคที่เหมาะสมในการนำมาขุนเป็นโคขุนคุณภาพโดยจัดหาซื้อโคมาจากเครือข่ายผู้ผลิตโคเนื้อหรือในกลุ่มของวิสาหกิจที่ผลิตโคหย่านมหรือโคขุนเพื่อนำมาผลิตโคขุนคุณภาพต่อไป
- 3) เกษตรกรควรมีการศึกษาการจัดการด้านพันธุ์โคเนื้อเพื่อนำมาขุนเป็นโคขุนคุณภาพ ทั้งในส่วนการผสมเทียม การคัดเลือกแม่พันธุ์โค และการเลี้ยงดูโคหลังหย่านม

5.1.2 ด้านตลาดโคขุน

- 1) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองด้านราคาตลาด
- 2) เกษตรกรควรวางหลักเกณฑ์การจำหน่าย วิธีการจำหน่าย และ ราคาจำหน่ายแบบเดียวกันทั้งกลุ่มเพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า
- 3) เกษตรกรควรจำหน่ายโคขุนให้เครือข่ายการผลิตหรือเครือข่ายการตลาดของตนเอง เพื่อเป็นการสนับสนุนอาชีพของธุรกิจโคขุนให้คงอยู่ต่อไป

5.1.3 ด้านอาหารโคขุน

- 1) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ในการศึกษาด้านอาหารที่เลี้ยงโคขุนคุณภาพทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ
- 2) เกษตรกรควรมีการติดต่อหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนพันธุ์พืชอาหารสัตว์เพื่อนำมาปลูกในแปลงหญ้าสาธารณะหรือซื้อพันธุ์พืชอาหารสัตว์จากแหล่งที่ขาย

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

5.2.1 ด้านพันธุ์โคขุน

- 1) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ควรจัดหาพันธุ์โคให้กับเกษตรกรที่เหมาะสมและราคาถูกจัดหาน้ำเชื้อโคพันธุ์มาใช้ผสมเทียมเพื่อให้ได้ลูกมาขุนเป็นโคขุนคุณภาพ
- 2) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ควรให้การสนับสนุนการพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อที่ให้เนื้อคุณภาพดี และได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค
- 3) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ควรสนับสนุนหรืออบรมให้เกษตรกรได้มีความรู้ความเข้าใจที่ดีและถูกต้องต่อการพัฒนาการผลิตโคขุนคุณภาพ

4) ปศุสัตว์ควรจับมือกับหน่วยงานเอกชนในภาคเครือข่ายเพื่อสนับสนุนทางด้านสินเชื่อ หรือ ผลิตแม่พันธุ์โคขายให้กับเกษตรกรในรูปแบบเป็นเงินเชื่อเพื่อให้ปริมาณโคเข้าขุนมีเพิ่มขึ้น และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังทราบแหล่งที่มาของโคที่จะนำไปเลี้ยงได้

5.2.2 ด้านตลาดโคขุน

1) ปศุสัตว์ให้การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่นการต่อรองทางด้านราคาโคขุน พัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อที่ให้เนื้อคุณภาพดี และได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

2) ปศุสัตว์ต้องมีแหล่งรับซื้อโคขุนเป็นการสร้างกลุ่มเครือข่ายในการเลี้ยงที่สามารถขายและต่อรองราคากันได้สร้างความยุติธรรมทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย

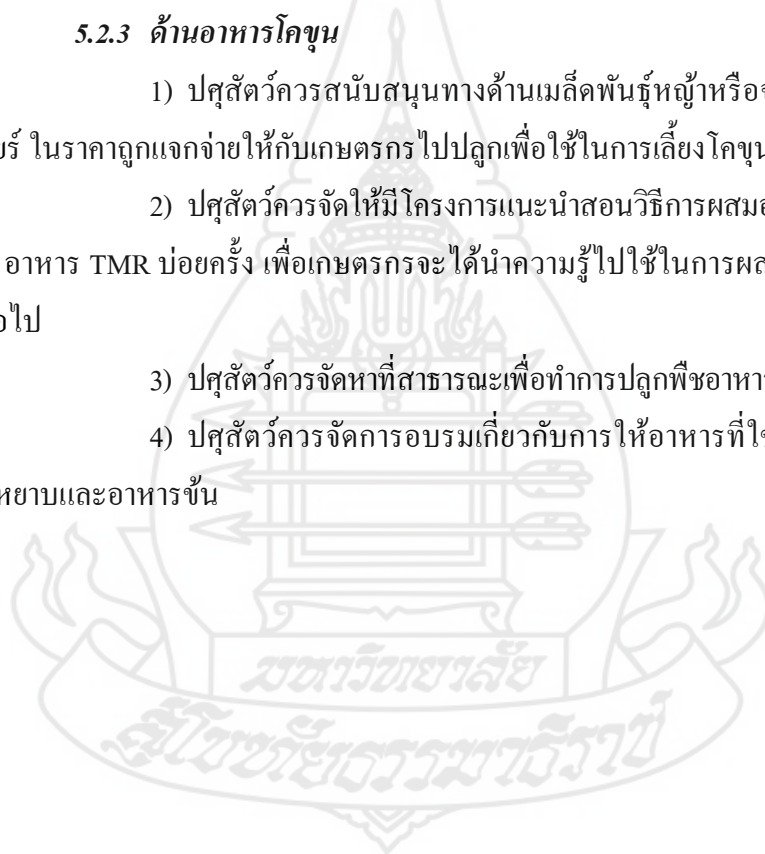
5.2.3 ด้านอาหารโคขุน

1) ปศุสัตว์ควรสนับสนุนทางด้านเมล็ดพันธุ์หญ้าหรือจัดหาเมล็ดพันธุ์ เช่น หญ้าเนเปียร์ ในราคาถูกแจกจ่ายให้กับเกษตรกรไปปลูกเพื่อใช้ในการเลี้ยงโคขุนคุณภาพ

2) ปศุสัตว์ควรจัดให้มีโครงการแนะนำสอนวิธีการผสมอาหารข้นหรืออาหารผสม และ อาหาร TMR บ่อยครั้ง เพื่อเกษตรกรจะได้นำความรู้ไปใช้ในการผสมอาหารเลี้ยงโคขุนคุณภาพต่อไป

3) ปศุสัตว์ควรจัดหาที่สาธารณะเพื่อทำการปลูกพืชอาหารสัตว์ในแต่ละตำบล

4) ปศุสัตว์ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการให้อาหารที่ใช้เลี้ยงโคขุนคุณภาพ ทั้งอาหารหยาบและอาหารข้น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป 2) สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ 3) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 4) ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5) ข้อเสนอแนะในการจัดการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 9 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 178 ราย

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, Taro, 1973) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 123 ราย กำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างในแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สูตร ของ Nagtalon (1983) จากนั้นสุ่มตัวอย่างในแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยการสุ่มอย่างง่าย

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างกำหนดคำถามคำตอบ ให้เลือกโดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรมา ตรวจสอบความถูกต้องจัดหมวดหมู่ เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าเฉลี่ย (mean) การจัดอันดับ (ranking)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 87.80 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย มากกว่า 49.33 ปี ขึ้นไป สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช มีจำนวนแรงงาน เฉลี่ย 2.28 คน โดยเป็นสมาชิกครอบครัวทั้งหมดที่ช่วยเลี้ยงโคเนื้อ อาชีพหลักทำสวน/ทำไร่ อาชีพเสริมเลี้ยงสัตว์

1.3.2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร

1) การจัดการด้านพันธุ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อเพศเมีย โดยเลี้ยงโคอายุ 2 ปีขึ้นไป มากที่สุด ซึ่งเกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม พันธุ์ซาโรเลส์ ชนิดของโคเนื้อที่เลี้ยง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคแม่พันธุ์ และ โคลูก/รุ่น โดยผลิตโคเนื้อเองภายในฟาร์ม รองลงมาคือ ได้มาจากการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่มีการคัดเลือกโคเนื้อพิจารณาจากสายพันธุ์ รองลงมาคือ ได้พิจารณาจากลักษณะภายนอก รูปร่าง ขนาดตัว ประวัติพ่อแม่พันธุ์ อายุ และน้ำหนัก ด้านประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ 11-20 ปี รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการเลี้ยง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี

2) การจัดการด้านอาหารและน้ำ

(1) ชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อด้วยอาหารหยาบเสริมด้วยอาหารข้น รองลงมาคือเลี้ยงเลี้ยงด้วยอาหารหยาบ และมีเกษตรกรบางรายเลี้ยงโคเนื้อด้วยอาหาร TMR

(2) อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ

(3) แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ฟางข้าว พืชอาหารหมัก และ ปลูกหญ้าเอง

(4) วิธีการให้อาหารหยาบแก่โคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการปล่อยแกะแฉะในแปลงหญ้า รองลงมาคือ นำอาหารหยาบมาให้ที่คอก/โรงเรือน

(5) อาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ

แหล่งที่มาของอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ ซื้ออาหารชั้นจากร้านค้า รongลงมา ผสมอาหารชั้นเอง

วิธีการให้อาหารชั้น ได้แก่ ให้อาหารชั้นสลับกับอาหารหยาบ รongลงมาให้อาหารชั้น วันละ 2 ครั้ง

(6) การจัดการให้อาหารโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อให้อาหารตามน้ำหนักของโคเนื้อ รongลงมาให้อาหารตามลักษณะรูปร่างของโคเนื้อ และให้อาหารตามอายุของโคเนื้อ

(7) การเสริมแร่ธาตุแก่โคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเสริมแร่ธาตุก่อนแก่โคเนื้อ

(8) น้ำสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ

การให้น้ำโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีน้ำใส่ภาชนะให้โคกิน โดยใช้น้ำจากน้ำบาดาล หรือบ่อน้ำรongลงมาคือ ใช้น้ำประปา หรือประปา และใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลองหรือลำธารในการเลี้ยงโคเนื้อ

3) การจัดการด้านการจัดการการเลี้ยง

(1) รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงโคเนื้อ แบบปล่อยปะทะเล็มหญ้าตามพื้นที่สาธารณะหรือทุ่งนา รongลงมา เลี้ยงโคแบบปล่อยในแปลงหญ้า เลี้ยงโคแบบขังเดี่ยว และเลี้ยงโคแบบขังรวม

(2) ลักษณะโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า มีลักษณะเป็นโรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบเปิดโล่ง มีลักษณะพื้นโรงเรือนเป็นพื้นดิน รongลงมา มีพื้นโรงเรือนเป็นพื้นดินและคอนกรีต

(3) มีการจดบันทึกข้อมูลโคเนื้อในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการจดบันทึกข้อมูลด้านอายุโค ด้านการผสมพันธุ์ ด้านเพศโค ด้านการเป็นสัตว์ ประวัติการป่วย/การทำวัคซีน ด้านพันธุ์ประวัติสายเลือด ด้านน้ำหนัก ด้านอาหาร และด้านความสมบูรณ์ของร่างกาย

4) การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโค

(1) การกักโรคโคใหม่ก่อนที่จะนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่ไม่มีการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม ไม่มีการพักโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค

(2) การทำวัคซีนป้องกันโรค พบว่ามีการทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคเนื้อประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง และมีการทำวัคซีนป้องกันโรคล้มปี สกิน ประจำทุกปีๆ ละปีละ 1 ครั้ง

(3) การถ่ายพยาธิภายนอกและภายใน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกรายมีการถ่ายพยาธิภายนอกและภายในให้กับโคเนื้อ ทุก 6 เดือน

(4) การตรวจโรค เช่น โรควัณโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีการตรวจโรควัณโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ ประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง

(5) การทำวัคซีนและรักษาโคเมื่อมีอาการป่วย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รongลงมา แจ้งอาสาปศุสัตว์ แจ้งสัตวแพทย์ในพื้นที่ และมีการทำวัคซีนและรักษาเอง เมื่อโคมีอาการป่วย

(6) การจัดการมูลโค พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อนำมูลโคไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง

5) การจัดการด้านการตลาด

(1) ประเภทโคเนื้อที่จำหน่าย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่จำหน่าย โครุ่น เพศผู้และเพศเมีย รongลงมา จำหน่ายลูกโคหลังหย่านม และ จำหน่ายโคขุน โดยไม่พบการจำหน่ายในลักษณะโคขุนคุณภาพ

(2) การจำหน่ายโคเนื้อ พบว่า ส่วนใหญ่จำหน่ายให้พ่อค้าที่มารับซื้อโคเนื้อที่ฟาร์ม และ จำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยงขุนต่อ

(3) การกำหนดราคาจำหน่ายโคเนื้อ

กรณีการจำหน่ายลูกโคหลังหย่านม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก อายุ น้ำหนัก และสายพันธุ์โคประวัตินี้ พ่อ-แม่พันธุ์

กรณีจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิกหรือสหกรณ์ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก อายุ น้ำหนัก สายพันธุ์โคประวัตินี้ พ่อ-แม่พันธุ์

(4) วิธีการจำหน่ายโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่จำหน่ายเป็นรายตัวโดยการประเมินราคา รongลงมาคือ จำหน่ายโดยการชั่งน้ำหนัก

1.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ มากที่สุดโดยมีคะแนนเฉลี่ย 7.44 มีความรู้ด้านอาหารโคขุน รongลงมา มี

คะแนนเฉลี่ย 7.24 ด้านการจัดการด้านพันธุ์โคขุน คะแนนเฉลี่ย 7.18 ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน
คะแนนเฉลี่ย 7.03 ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และ คะแนนเฉลี่ย 5.20 มีความรู้ด้านการตลาด

1.3.4 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตโคขุนคุณภาพ

ปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมปัญหาในการผลิตโคขุน
คุณภาพอยู่ในระดับน้อยโดยเรียงระดับปัญหาดังนี้ ด้านการตลาด ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหาร ด้าน
การจัดการการเลี้ยงโคขุน และ ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน ตามลำดับ

1.3.5 ข้อเสนอแนะในการจัดการเลี้ยงโคเนื้อผู้การผลิตโคขุนคุณภาพ คือ ให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้ในการผลิตโคขุนคุณภาพ เกี่ยวกับการด้านการตลาด ด้าน
พันธุ์โคขุน ด้านอาหาร ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน และ ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการ
จัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน และ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน
มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ ผลการวิจัยพบว่า

2.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 84.60 เป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายเป็น
หัวหน้าครอบครัวและต้องออกไปทำงานด้านการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์
เทพหนู (2552) ที่ทำการศึกษาศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอ
เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ
งานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร โปกุล และวิสาลักษณ์ จันทรแดง
(2553) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับกรวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัด
นครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

2.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 49.33 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยราชศักดิ์
ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร โปกุล และวิสาลักษณ์ จันทรแดง (2553) ที่ทำการศึกษา
เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า
เกษตรกรมีอายุระหว่าง 41-50 ปี และเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ เทพหนู (2552) ที่ทำการศึกษา
การศึกษาศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบว่า เกษตรกรมีอายุระหว่าง 45 ปี เนื่องจากคนรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพอื่น รวมถึงมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อที่มีอายุมากขึ้น

2.1.3 สถานภาพครอบครัว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 95.90 มีสถานภาพสมรส เนื่องจากการแต่งงานเป็นการเพิ่มสมาชิกในครอบครัวเพื่อเพิ่มแรงงานในการเลี้ยงโคเนื้อ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในครัวเรือน สอดคล้องกับ งานวิจัยของสมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจิจร ไชยรัตน์ วิชาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส

2.1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.10 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสรรค์ ดวงสิงห์ธรรม อภิญญา รัตนไชย และภาณุพันธุ์ ประภาติกุล (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. สามารถหางานทำได้ค่อนข้างเยอะ หลากหลายอาชีพที่เปิดโอกาสรองรับเข้าสมัครงาน เช่น พนักงานขาย ผู้ดูแลด้านโรงแรม พนักงานในธุรกิจอุตสาหกรรม งานบัญชี พนักงานธุรการ และประสานงานทั่วไป เป็นต้น ซึ่งต่างจากงานวิจัยบุญชู บุตรฉิว (2553) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่าเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อจบการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร โปกุล และวิสาลักษณ์ จันทร์แดง (2553) ที่ทำการศึกษาคือเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และต่างจากงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจิจร ไชยรัตน์ วิชาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1.5 จำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.30 มีจำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน 2 คน และ ร้อยละ 17.10 มีจำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน 3 คน แตกต่างจากงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ เทพหนู (2552) ที่ทำการศึกษาศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อเพียง 1 คน เนื่องจากการที่มีจำนวนสมาชิกที่ช่วยเลี้ยงโคเนื้อมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงส่วนหนึ่งด้วย แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิกที่ช่วยเลี้ยงโคเนื้อมากจะเป็นการ

กระจายงานให้คนอื่น ๆ ได้ช่วยทำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อเป็นแรงงานในครัวเรือนทั้งหมด

2.1.6 อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 78.90 ประกอบอาชีพหลักทำสวน/ทำไร่ เนื่องจากพื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร สอดคล้องกับการศึกษาของราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร โปกุล และวิสาลักษณ์ จันทรแดง (2553) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับ การวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ เทพหนู (2552) ที่ทำการศึกษาศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรมีอาชีพหลักทำการเกษตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจิตร ไชยรัตน์ วิภาวิแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาชีพหลักของเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวน

2.1.7 อาชีพเสริม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 98.40 ประกอบอาชีพเสริมเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เสริมนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลักของแต่ละครอบครัวเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพนี้ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจิตร ไชยรัตน์ วิภาวิแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาชีพเสริมของเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ และสอดคล้องกับของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร โปกุล และวิสาลักษณ์ จันทรแดง (2553) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับ การวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม แต่แตกต่างจากงานวิจัยของทรงศักดิ์ เทพหนู (2552) ที่ทำการศึกษาศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาชีพรอง คือ รับจ้างค้าขาย

2.2 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ผลการวิจัยพบว่า

2.2.1 การจัดการด้านพันธุ์ พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพศเมีย ร้อยละ 98.37 เป็นโคเนื้อพันธุ์แท้ (พื้นเมือง) ร้อยละ 46.30 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ร้อยละ 100.00 ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ บุญชู บุตรฉวี (2553) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนใน

พื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง โคพันธุ์ลูกผสมบราห์มัน และโคพันธุ์ลูกผสมชาโรเล่ส์ ตามลำดับ โดยแยกเป็นโคแม่พันธุ์ ร้อยละ 94.31 โคลูก/รุ่น ร้อยละ 78.86 โคขุน ร้อยละ 25.20 และโคพ่อพันธุ์ ร้อยละ 1.6 เกษตรกรได้ผลิตโคเนื้อเองภายในฟาร์ม ร้อยละ 52.00 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการคัดเลือกโคเนื้อพิจารณาจากสายพันธุ์ ร้อยละ 95.12 ซึ่งเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ 11-20 ปี และสอดคล้องงานวิจัยของสมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจักร ไชยรัตน์ วิภาวิแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง เป็นโคพื้นเมือง โคพันธุ์ต่างประเทศ (พันธุ์อเมริกันบราห์มัน และ โคพันธุ์ชาโรเล่ส์) โคลูกผสม (โคลูกผสมไทย และโคลูกผสมต่างประเทศ)

2.2.2 การจัดการด้านอาหารและน้ำ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อด้วยอาหารหยาบเสริมด้วยอาหารข้น ร้อยละ 63.40 เลี้ยงโคเนื้อด้วยอาหารหยาบ ร้อยละ 36.60 และ เลี้ยงโคเนื้อด้วยอาหาร TMR ร้อยละ 4.90 แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ มาจากทุ่งหญ้าธรรมชาติ ร้อยละ 87.00 ส่วนใหญ่ใช้ฟางข้าวเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 80.49 มีการปลูกหญ้าเอง ร้อยละ 70.70 แบ่งพื้นที่ปลูกหญ้าได้พื้นที่ปลูกหญ้าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 52.84 โดยหญ้าที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นหญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 66.70 โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการปล่อยแทะเล็มในแปลงหญ้า ร้อยละ 97.60 แหล่งที่มาของอาหารข้นที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อซื้ออาหารข้นจากร้านค้ามาใช้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 63.40 โดยมีวิธีการให้อาหารข้นสลับกับอาหารหยาบ ร้อยละ 43.10 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อให้อาหารตามน้ำหนักของโคเนื้อ ร้อยละ 100.00 โดยมีการเสริมแร่ธาตุแก่โคเนื้อแบบก้อน ร้อยละ 100.00 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีน้ำใส่ภาชนะให้โคกิน ร้อยละ 100.00 โดยใช้น้ำจากน้ำบาดาลหรือบ่อน้ำในการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 91.90 แตกต่างจากงานของบุญชู บุตรฉั่ว (2553) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็มในสวนปาล์มน้ำมัน และการเสริมอาหารสำเร็จรูปเลี้ยงโค ร้อยละ 42.21 และการสำรองพืชอาหารสัตว์ มีเพียง ร้อยละ 26.60 แตกต่างจากงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจักร ไชยรัตน์ วิภาวิแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรจะจำกัดให้โคอยู่ในคอกหรือโรงเรือน การให้อาหารเกษตรกรจะให้ อาหารหยาบ ได้แก่

หญ้าและฟางแห้งในทุกมือ และเสริมอาหารขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารเพื่อให้โค เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งเสริมด้วยก้อนแร่ธาตุ

2.2.3 การจัดการด้านการจัดการการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เลี้ยงโคแบบปล่อยแพะเล็มหญ้าตามพื้นที่สาธารณะหรือทุ่งนา ร้อยละ 85.40 มีลักษณะโรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบเปิดโล่ง ร้อยละ 83.70 เป็นพื้นดิน ร้อยละ 58.50 โดยไม่มีการลดความร้อนภายในโรงเรือน ร้อยละ 69.10 ซึ่งมีการจดบันทึกข้อมูลด้านอายุโค ร้อยละ 84.60 เพื่อช่วยในการทราบถึงช่วงอายุในการจัดการเรื่องต่างๆ เช่น การให้อาหาร การทำวัคซีน การผสมพันธุ์ และการจำหน่าย แยกต่างงานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร โปกุล และวิสาลักษณ์ จันทร์แดง (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพการเลี้ยงเป็นแบบผูกถ่วงหรือปล่อยโคกินหญ้าตามทุ่งหญ้าสาธารณะ โดยไม่มีการเสริมอาหารขึ้น ระบบการผสมพันธุ์เป็นการผสมแบบธรรมชาติ โดยใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโคหลักๆ คือ ค่าพันธุ์โค ค่าอุปกรณ์ ค่ายาและวัคซีน แยกต่างจากงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจิจร ไชยรัตน์ วิภาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงโคเนื้อโดยใช้วิธีผูกถ่วงหรือปล่อยโคกินหญ้าที่ออกจั่นเองตาม ธรรมชาติ โดยพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาหลังเก็บเกี่ยว หรือในสวนผลไม้ สวนปาล์ม น้ำมัน ที่มีอายุ 1-2 ปี สำหรับการเลี้ยงแบบขังคอกและตัดหญ้ามาให้กินยังมีน้อย

2.2.4 การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโค พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ไม่มีการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม ร้อยละ 50.40 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ไม่มีการพ่นโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค ร้อยละ 99.20 การทำวัคซีนป้องกันโรค พบว่า ร้อยละ 100 ไม่เคยทำวัคซีนเฮโมรายิกเซฟติซิเมีย (โรคคอบวม) ให้กับโคเนื้อ (ร้อยละ 100) ไม่เคยทำวัคซีนเบลคเลก (โรคไข้ขา) ให้กับโคเนื้อ (ร้อยละ 100) ทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคเนื้อประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง (ร้อยละ 100) ไม่เคยทำวัคซีนบรูเซล โลซิล (โรคแท้งติดต่อ) ให้กับโคเนื้อ (ร้อยละ 100) ทำวัคซีนป้องกันโรคล้มปี สกิน ประจำทุกปีๆ ละปีละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 100) การถ่ายพยาธิภายนอกและภายในให้กับโคเนื้อ ทุก 6 เดือน (ร้อยละ 100) มีการตรวจโรควัณโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ ประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง โคนมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 95.90 และมีการนำมูลโคไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ร้อยละ 100 ต่างจากงานวิจัยของ บุญชู บุตรฉิว (2553) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์ม น้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า การผสมพันธุ์โคเนื้อ

ส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมเทียม มีการฉีดวัคซีน ป้องกันโรค ถ่ายพยาธิภายในและกำจัดพยาธิภายนอก ให้โคเป็นบางครั้ง

2.2.5 การจัดการด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำหน่าย โครุ่น เพศผู้ และเพศเมีย ร้อยละ 71.50 ให้กับพ่อค้ามารับซื้อโคเนื้อที่ฟาร์มจะเป็นโคเนื้อที่มีน้ำหนักสามารถเข้าโรงเชือด ร้อยละ 100 จำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยงขุนต่อ จะเป็นลูกโคหย่านม และ โคเนื้อ ร้อยละ 100 มีการจำหน่ายลูกโคหลังหย่านม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก ร้อยละ 98.40 จำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิกหรือสหกรณ์ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก ร้อยละ 93.50 โดยการจำหน่ายเป็นรายตัวโดยการประเมินราคา ร้อยละ 91.10 เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายโค ให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่น ร้อยละ 70.14 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒนะ เสถียร ไปกุล และวิศาลักษณ์ จันทร์แดง (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายโคมีชีวิตแบบเหมาตัว โดยจำแนกราคาตามขนาดน้ำหนักของโค ราคาโคที่จำหน่ายยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยพบว่าในฤดูแล้ง ราคาที่จำหน่ายได้จะต่ำกว่าฤดูฝน เนื่องจากการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ ทำให้โคมีขนาดเล็ก จึงถูกกดราคา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพูล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติจักร ไชยรัตน์ วิชาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การซื้อขายโคมีชีวิตในท้องถิ่นทั่วไป ยังไม่มีมาตรฐาน ที่แน่นอน เพียงอาศัยลักษณะภายนอกและอายุของของโคเป็นข้อพิจารณาในการซื้อขาย ซึ่งอาจแบ่งตามอายุ ขนาด น้ำหนักและราคาตลาด

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ผลการวิจัย พบว่า

การศึกษาคำถามเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้านของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตรกรมีความรู้ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.3.1 ด้านอาหารโคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านอาหารมากที่สุด ในเรื่องการให้อาหารสำหรับโคขุนหย่านต่ออาหารข้นในการเลี้ยงโคขุนระยะกลาง ระยะปลาย และระยะเริ่มขุน อัตราส่วน 70:30 30:70 และ 15:85 ซึ่งจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของโคขุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเกษตรกรมีความรู้น้อยในเรื่องการให้อาหารหย่านแก่โคขุนที่คิดว่าทำให้แต่หุ้แห้งก็เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของโคขุน และไม่จำเป็นต้องเน้นอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทางโภชนา เพราะจริงๆ แล้วอาหารข้นและอาหารหย่านล้วนมีความสำคัญลำดับหนึ่งที่

ช่วยให้โคขุนแข็งแรงและเจริญเติบโตได้ดี ได้รับคุณค่าทางอาหารสูง โดยการให้ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบอย่างเต็มที่ ต่างจากงานวิจัยของ บุญชู บุตรถั่ว (2553) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ในด้านพืชอาหารสัตว์ ขาดการสำรองเสบียงอาหารสัตว์ไว้ยามขาดแคลน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติขจร ไชยรัตน์ วิภาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาหารข้นราคาแพง แต่ต้องเสริมอาหารข้นเพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารเพื่อให้โค เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น

2.3.2 ด้านพันธุ์โคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านพันธุ์มากที่สุดในเรื่องการเลือกพันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุน คือ โคลูกผสมบราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 25% × พันธุ์ชาร์โรเลต์ 50% ซึ่งเป็นโคพันธุ์ต้นๆ ที่นำมาขุนเพราะรูปร่างและโครงสร้าง การเจริญเติบโตเหมาะสมที่จะนำมาขุนเป็นอันดับต้นๆ และเกษตรกรมีความรู้น้อยในเรื่องการพิจารณาเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาเลี้ยง โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดโคขุน ซึ่งในส่วนนี้เกษตรกรต้องให้ความสำคัญในด้านความต้องการของตลาดโคขุนที่มีความสำคัญต่อปริมาณการผลิตโคขุน ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรเลือกโคพันธุ์บราห์มันที่นำมาขุนเพราะซื้อได้ง่าย ราคาไม่แพง โตเร็ว เลี้ยงง่าย ต่างจากงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ เทพหนู (2552, 257-264) ที่ทำการศึกษาการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ในด้านการผสมพันธุ์โค เพราะโคส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเป็นโคพื้นเมืองใช้วิธีผสมพันธุ์แบบจูงผสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติขจร ไชยรัตน์ วิภาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พันธุ์โคมีราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับและเกษตรกรไม่สามารถหาซื้อพันธุ์โคและขนาดโคที่ต้องการซื้อได้

2.3.3 ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุนมากที่สุดในเรื่อง การเลือกที่เก็บอาหารที่เหมาะสม สามารถป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหารได้ การจดบันทึกข้อมูลการเลี้ยงโค จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยง โคมากยิ่งขึ้น และเกษตรกรมีความรู้ในเรื่อง การเลือกสถานที่ในการเลี้ยง โคขุนไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดอนหรือระบายน้ำได้ดี ถ้าเกษตรกรไม่เลือกพื้นที่เลี้ยงโคเนื้อตามสภาพอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีฝนตกตลอดปี จะส่งผลต่อการเป็นอยู่ของโคที่เลี้ยงทำให้โคที่เลี้ยงมี

อาการป่วยได้และทำให้ต้องเพิ่มต้นทุนในการผลิตด้านยารักษาโรค แตกต่างจากงานวิจัยของสมคิด ชัยเพชร ฌรงค์ชัย ชูพูล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติขจร ไชยรัตน์ วิภาวีแสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และนายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การแก้ปัญหาการจัดการการเลี้ยง โคระยะยาวเพื่อไม่ให้จำนวนโคลดลงอย่างต่อเนื่อง ควรที่จะแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจนว่า พื้นที่ไหนควรสงวนไว้สำหรับเลี้ยงโคเนื้อ ควรที่จะมีทุ่งหญ้าสาธารณะหรือทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ในแต่ละตำบลเพื่อ แก้ปัญหาดังกล่าว

2.3.4 ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนมากที่สุดในเรื่อง การเกิดโรคระบาดจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรคเพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข การเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที และเกษตรกรมีความรู้่น้อยที่สุดในเรื่อง การทำวัคซีนแต่ละชนิดสามารถควบคุมโรคได้ 100% เมื่อมีอาการของโรคเกิดขึ้นจะต้องมีการเฝ้าระวัง ซึ่งต่างจากงานวิจัยของทรงศักดิ์ เทพหนู (2552, 257-264) ที่ทำการศึกษาศึกษาสภาพการเลี้ยง โคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการควบคุมป้องกันโรค

2.3.5 ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาดมากที่สุดในเรื่อง การเลี้ยงโคอายุไม่เกิน 3 ปี มีไขมันแทรก และน้ำหนักมีชีวิตไม่ต่ำกว่า 400 กิโลกรัมสามารถขายให้กับตลาดเนื้อคุณภาพสูงได้ และเกษตรกรมีความรู้่น้อยที่สุดในเรื่อง การเลือกพันธุ์โคที่เลี้ยงไม่ต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ ก็สามารถขายได้ในราคาที่สูงได้ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของสมคิด ชัยเพชร ฌรงค์ชัย ชูพูล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติขจร ไชยรัตน์ วิภาวีแสงสร้อย นายปิยะเพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว (2563) ที่ศึกษาโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อ ในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อราคาโค โดยส่วนใหญ่ผลต่อราคาของโคยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล และราคาตลาด พบว่าในช่วงฤดูแล้ง มักขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ โคจะพอมส่งผลให้ราคาโคถูกลง เนื่องจากพ่อค้าคนกลางที่รวบรวมซื้อโคจะทำการกดราคา ถ้าหากจำนวนโคมีมาก ดังนั้นเกษตรกรควรมีการจัดการเลี้ยงดูเพื่อไม่ให้โค พอมในหน้าแล้ง โดยต้องมีการเตรียมเสบียงอาหารสัตว์ไว้ให้เพียงพอ เช่น การเก็บฟางข้าวไว้ในช่วงฤดูแล้ง การทำหญ้าหมัก หรือฟางปรุงแต่งไว้ใช้ช่วงขาดแคลน และอาจมีการเสริมอาหารข้นบ้าง จะช่วยทำให้โคมีน้ำหนัก ที่คืออยู่ตลอดเวลา

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้านของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้ออำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตรกรมีความรู้ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.4.1 ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง ได้แก่ การติดต่อพ่อค้ารับซื้อโคขุนก่อนถึงกำหนดที่จะขาย การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดเนื้อคุณภาพสูง การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวลูกชิ้น การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวมัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยช่วงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒน์ เสถียร โปกุล และ วิสาลักษณ์ จันทร์แดง (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการซื้อขายโคแบบชั่งน้ำหนักเพื่อพัฒนาระบบการตลาดโคเนื้อเป็นการสร้างความยุติธรรมแก่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย เพราะคนไทยบางส่วนไม่ค่อยนิยมบริโภคเนื้อโคมากกว่าเนื้อสุกร จึงมีผลทำให้ปริมาณความต้องการของตลาดยังไม่แน่นอน จึงส่งผลกระทบต่อความต้องการของตลาดบริโภคเนื้อโคหลายๆ ระดับ

2.4.2 ด้านพันธุ์โคขุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านพันธุ์โคขุนในระดับมาก ในประเด็นการเลือกโคพันธุ์บราห์มันมาขุน และมีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ การเลือกพันธุ์โคลูกผสมบราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 25% × พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50% มาขุน การเลือกพันธุ์โคที่มีสายเลือดพันธุ์ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75 % มาขุน การเลือกพันธุ์โคพันธุ์บราห์มัน 25% × พันธุ์พื้นเมือง 75% มาขุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยช่วงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒน์ เสถียร โปกุล และ วิสาลักษณ์ จันทร์แดง (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเริ่มขาดแคลนพันธุ์โค เนื่องจากเกษตรกรมีการจำหน่ายทั้งแม่พันธุ์โคที่เลี้ยง เนื่องจากการผลิตโคขุนที่มีคุณภาพต้องมาจากพ่อแม่พันธุ์ที่มีลักษณะดี มีคุณภาพตามที่ตลาดเป้าหมายต้องการ และควรเป็นพันธุ์ที่หาซื้อได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งพันธุ์บราห์มัน เป็น หนึ่งสายพันธุ์ที่ตลาดต้องการ และมีราคาแพง สอดคล้องกับการวิจัยของ ณรงค์ แก้วเฉย กฤษณพร แพกุล ภมรินทร์ โชคสุทินสกุล ประทุม มะลิเครือ คณิต เจียวก๊ก (2553) เกี่ยวกับ พัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า ปัญหาที่เกษตรกรพบส่วนใหญ่ คือการขาดแม่โคพันธุ์ดี และโคผสมติดยาก

2.4.3 ด้านอาหารโคขุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง ในประเด็น ได้แก่ ปัญหาการให้อาหารหยาบเป็นหลัก และให้อาหารข้นเสริมบางช่วงเวลา การให้อาหารข้นอาหารหยาบ ในการขุนโค การให้อาหารหยาบ จำพวกหญ้าสดและวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร การให้อาหารหยาบโดยเฉพาะหญ้าแห้งเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชศักดิ์ ช่วยช่วงศ์

สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒน์ เสถียร โปกุล และ วิสาลักษณ์ จันทร์แดง (2553) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ ทำให้โคมีขนาดเล็ก จึงถูกกดราคา ปัญหาที่เกษตรกรประสบในปัจจุบัน ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชอาหารสัตว์มีจำนวนลดลง เนื่องจากการขยายการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เป็นนโยบายการส่งเสริมจากรัฐบาล เช่น ปาล์มน้ำมัน ส่งผลให้เกษตรกรมีการเลี้ยงโคลดลงจำนวนมาก จึงต้องมีการส่งเสริมการปลูกหญ้าอาหารสัตว์ที่ให้ผลผลิตต่อพื้นที่สูง เช่น การปลูกหญ้าพันธุ์เปียร์ปากช่อง เพราะการเลี้ยงโคขุนจะต้องใช้ทั้งอาหารหยาบและอาหารข้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงต้องให้อาหารตามอัตราส่วนที่ได้จัดตามช่วงอายุไว้แล้ว

2.4.4 ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง ในประเด็น ระยะเวลาในการขุนโคเต็มวัยใช้เวลาประมาณ 3 เดือน การเลือกโคหย่านมที่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มาขุน โดยใช้เวลานาน 10 เดือน การจัดเตรียมน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และอาหารอย่างเพียงพอในการเลี้ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ภาคิฉาย ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และ เถลิงศักดิ์ อังกูรเศรษฐี (2557) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการตลาดโคเนื้อในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย พบว่า ปริมาณพืชอาหารสัตว์ที่ไม่เพียงพอเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่ม จำนวนโคเนื้อในพื้นที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพิ่มปริมาณพืชอาหารสัตว์เพื่อรองรับความต้องการโคเนื้อของตลาดต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ แก้วเฉย กฤษณพร แพกุล ภมรินทร์ โชคสุทินสกุล ประทุม มะลิเครือ และ คณิตเจียวก๊ก (2553) เกี่ยวกับ พัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า แคลนพืชอาหารสัตว์ ขาดการสำรวจเสบียงอาหารสัตว์ขาดการรวมกลุ่ม และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

2.4.5 ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนในระดับน้อย ในประเด็น การสังเกตเฝ้าดูสุขภาพของโคเมื่อมีความผิดปกติ และการทำทะเบียน บันทึกข้อมูลสุขภาพของโคทุกตัว สอดคล้องกับงานวิจัย ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ (2553) ที่ทำการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเลี้ยง โคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านสุขภาพโคเนื้อเกษตรกรได้รับคำแนะนำให้ทำการถ่ายพยาธิชนิดต่าง ๆ เช่น พยาธิใบไม้ในตับและพยาธิตัวกลม ส่วนการทำวัคซีนจะทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในกรณีที่มีการระบาดถ้าไม่มีการระบาดก็จะไม่ทำวัคซีนเนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเขตปลอดโรค

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีประเด็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

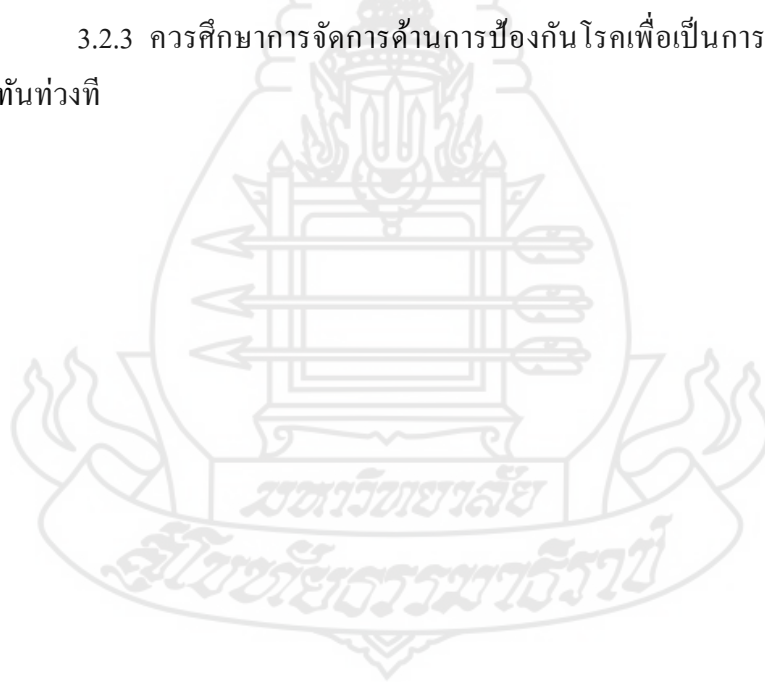
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผลการศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่ทำการศึกษา การนำผลวิจัยไปใช้ในพื้นที่อื่นจึงควรพิจารณาปัจจัยด้านต่างๆร่วมด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษารูปแบบการเลี้ยงโคขุนภาพที่เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่

3.2.2 ควรศึกษาการจัดการด้านอาหารและการให้อาหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร

3.2.3 ควรศึกษาการจัดการด้านการป้องกันโรคเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดโรคระบาดได้ทันทั่วทั้งที่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพร ภาคินาย ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และ เถลิงศักดิ์ อังกูรเศรษฐี. (2557). วิธีการตลาดโคเนื้อในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย. วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม). (35), 312 – 325.
- กรมปศุสัตว์. (2546). การเลี้ยงโคเนื้อเชิงธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2564). คู่มือส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ “โคต้นน้ำ”. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณรงค์ แก้วเฉย กฤษณพร แพกุล ภมรินทร์ โชคสุทินสกุล ประทุม มะลิเครือ คณิต เจียวก๊ก. (2553). พัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:283621.
- ทรงศักดิ์ เทพหนู. (2552). การศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- บุญชู บุตรฉิว. (2553). พัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในสวนปาล์มน้ำมันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน. กรมปศุสัตว์.
- ปศุสัตว์อำเภอสิชล. (2566 17 พฤศจิกายน). รายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและโคเนื้อปี 2566.
- ภัทรภร ทศพงษ์. (2556). เอกสารคำสอน รายวิชา 121113 การผลิตสัตว์เคี้ยวเอื้อง. ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์ สมจิตร ถนอมวงศ์วัฒน์ เสถียร ไปกุล และ วิสาลักษณ์ จันทร์แดง. (2553). การวิจัยและพัฒนาระบบการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, สงขลา.
- ราชศักดิ์ ช่วยชูวงศ์. (2553). การพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, สงขลา.

- วรินทร์ มณีรัตน์. (2564). หน่วยที่ 10 การผลิตโคเนื้อและกระบือ ใน*ประมวลสาระชุดวิชาความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร* หน่วยที่ 9-15 (น. 10-1 - 10-67). นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แควดวงโคมไทย. (2562). 8 พันธุ์โคเนื้อที่นิยมในประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://nbdcthailand.com/tag/%e0%b8%9e%e0%b8%b1%e0%b8%99%e0%b8%98%e0%b8%b8%e0%b9%8c%e0%b8%a7%e0%b8%b1%e0%b8%a7/>
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรมปศุสัตว์. (2564 20 กรกฎาคม). สถิติของศูนย์สารสนเทศ. กรมปศุสัตว์ปี 2564 ปศุสัตว์เขต 8 จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สมคิด ชัยเพชร ณรงค์ชัย ชูพล เสาวนีย์ ชัยเพชร เกียรติขจร ไชยรัตน์ วิภาวี แสงสร้อย นายปิยะ เพชรสงค์ และ นายสาธิต บัวขาว. (2563). ศึกษาโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโคเนื้อในเขตเทือกเขาหลวงฝั่งตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก [file:///C:/Users/Som/Downloads/RyxJgDKr131NP0rk3dG32327479%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Som/Downloads/RyxJgDKr131NP0rk3dG32327479%20(4).pdf)
- สมิต ยี่มมงคล. (2560). หน่วยที่ 5 การวางแผนการผลิตโคเนื้อ ใน*ประมวลสาระชุดวิชาความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร* หน่วยที่ 9-15 (น. 10-1 - 10-67). นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิษ บุญโปร่ง. (2558). คู่มือสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อสำหรับเกษตรกรไทย. สืบค้นจาก https://pvlo-knr.dld.go.th/webosm_61/webfile/bowchow/bowchow1.pdf
- เสกสรรค์ ดวงสิงห์ธรรม อภิญญา รัตน์ไชย และภาณุพันธุ์ ประภาติกุล. (2565). เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. วารสารแก่นเกษตร 50(3), 668-681
- Nagtalon, A.T. (1978). The Agricultural Education Curriculum and the Quality of Graduates of Selectes Agriculral College and Universities in the Philippines. Laguna: Unpublished Ph.D. disertaion, UPLB, College.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อผู้การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ
อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัย การจัดการการเลี้ยงโคเนื้อผู้การผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด
 - ตอนที่ 5 แบบสอบถามข้อเสนอแนะในการผลิตโคขุนคุณภาพ
3. คำตอบของท่านจะเป็นเป็น โชน์ต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อผู้การผลิตโคขุนคุณภาพจึงขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง
4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามฉบับนี้จะเป็นความลับ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบต่อท่านในทางตรงและทางอ้อม

ชื่อ – นามสกุล (เกษตรกร เจ้าของฟาร์ม)

ชื่อฟาร์ม

ที่อยู่

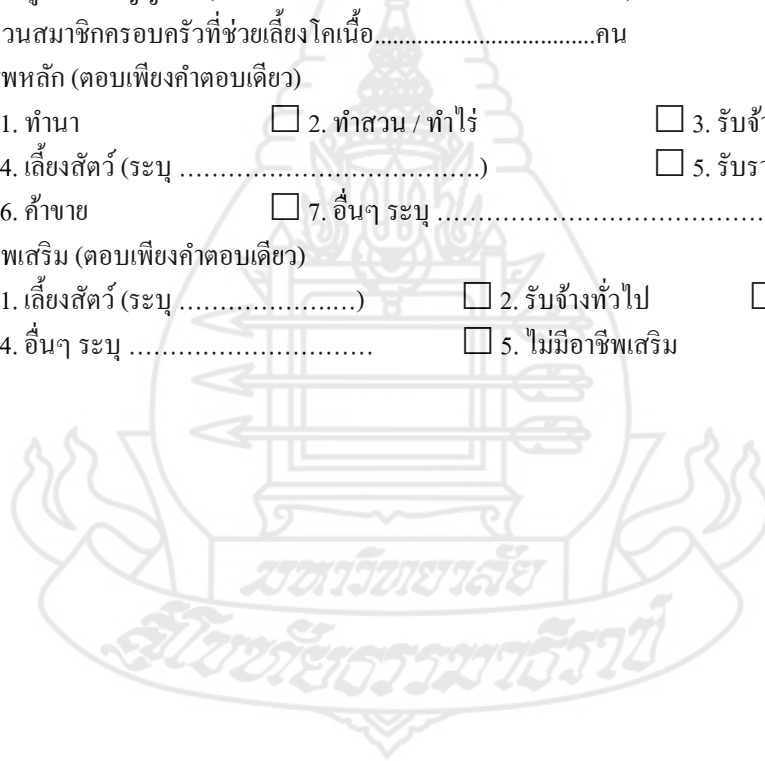
หมายเลขโทรศัพท์

วัน เดือน ปี (ที่ตอบแบบสอบถาม)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสีชล
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ข้อมูลด้านสภาพทางสังคม

- 1) เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- 2) อายุ.....ปี
- 3) ศาสนา 1. ศาสนาพุทธ 2. ศาสนาอิสลาม
 3. ศาสนาคริสต์ 4. อื่นๆ
- 4) สถานภาพครอบครัว 1. โสด 2. แต่งงาน
- 5) ระดับการศึกษา
 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ 2. ประถมศึกษา 3. มัธยมศึกษาตอนต้น
 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 5. อนุปริญญา/ปวส.
 6. ปริญญาตรี (สาขาวิชา.....)
 7. ปริญญาโท (สาขาวิชา.....)
 8. สูงกว่าปริญญาโท (สาขาวิชา.....)
- 6) จำนวนสมาชิกครอบครัวที่ช่วยเลี้ยงโคเนื้อ.....คน
- 7) อาชีพหลัก (ตอบเพียงคำตอบเดียว)
 1. ทำนา 2. ทำสวน / ทำไร่ 3. รับจ้างทั่วไป
 4. เลี้ยงสัตว์ (ระบุ)
 5. รับราชการ
 6. ค้าขาย 7. อื่นๆ ระบุ
- 8) อาชีพเสริม (ตอบเพียงคำตอบเดียว)
 1. เลี้ยงสัตว์ (ระบุ)
 2. รับจ้างทั่วไป 3. ค้าขาย
 4. อื่นๆ ระบุ 5. ไม่มีอาชีพเสริม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล

1. การจัดการด้านพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1.1 จำนวนโคเนื้อที่ท่านเลี้ยง

1. โคเนื้อ เพศผู้ จำนวนตัว
2. โคเนื้อ เพศเมีย จำนวนตัว

แยกประเภทเป็น

1. ลูกโคแรกเกิด-1 ปี จำนวน ตัว
 2. โครุ่น 1 ปี-2 ปี จำนวนตัว
 3. โคอายุ 2 ปีขึ้นไป จำนวนตัว
 4. อื่น (ระบุ)

1.2 พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. โคเนื้อพันธุ์แท้ ระบุสายพันธุ์.....
 2. โคเนื้อลูกผสม ระบุสายพันธุ์.....
 3. อื่นๆ (ระบุสายพันธุ์)

1.3 โคขุนคุณภาพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. โคเนื้อลูกผสม ระบุสายพันธุ์.....
 2. อื่นๆ (ระบุสายพันธุ์)

1.4 ชนิดของโคเนื้อที่เลี้ยง

1.5 การได้มาของโคในฟาร์ม เช่น แม่พันธุ์ โคทดแทน เป็นต้น

1. ซื้อจากบริษัทเอกชน 2. ซื้อจากหน่วยงานราชการ
 3. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ 4. ผลิตเองภายในฟาร์ม
 5. อื่นๆ ระบุ.....

1.6 ท่านมีวิธีการคัดเลือกโคเนื้อเข้ามาเลี้ยงในฟาร์มอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. พิจารณาจากประวัติ พ่อ-แม่ พันธุ์ 2. พิจารณาจากลักษณะภายนอก รูปร่าง ขนาดตัว
 3. พิจารณาจากอายุ 4. พิจารณาจากน้ำหนัก
 5. พิจารณาจากสายพันธุ์ 6. อื่นๆ (ระบุ).....

1.7 ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ ปี

2. การจัดการด้านอาหาร

2.1 แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. พืชหญ้าธรรมชาติ 2. หญ้าหมัก
 3. หญ้าแห้ง 4. ฟางข้าว
 5. ผลพลอยได้ทางการเกษตรในรูปสด เช่น เปลือกข้าวโพด เปลือกสับปะรด
 6. อาหารหยาบหมัก เช่น เปลือกข้าวโพดหมัก ต้นข้าวโพดหมัก เปลือกสับปะรดหมัก
 7. มีพื้นที่ปลูกหญ้า.....ไร่ ชนิดพืชอาหารสัตว์ที่ปลูก (ระบุ).....
 8. อื่นๆ (ระบุ).....

- 2.2 วิธีการให้อาหารหยาบแก่โคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ปล่อยทะแกล้มในแปลงหญ้า 2. นำหญ้ามาให้ที่คอก/โรงเรือน
3. อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.3 แหล่งที่มาของอาหารข้นที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ซื้อจากร้านค้า 2. ซื้อจากสหกรณ์
3. ผสมเอง 4. อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.3.1 กรณีท่านผสมอาหารข้นเองมีวิธีการผสมอาหารอย่างไร
1. ผสมอาหารตามสูตรของกรมปศุสัตว์
2. ผสมอาหารตามสูตรที่คิดเองตามสัดส่วนอย่างง่าย
3. ผสมอาหารโดยสูตรคิดคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
4. อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.3.2 กรณี ท่านผสมอาหารข้นเองมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารข้นที่ผสมเองอย่างไร
1. ไม่ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพอาหาร
2. มีการตรวจสอบคุณภาพอาหาร โดย
- 2.1 ส่งวิเคราะห์ที่หน่วยงานของภาครัฐ โปรตระบุ หน่วยงาน.....
- 2.2 ส่งวิเคราะห์ที่มหาวิทยาลัย โปรตระบุ.....
- 2.3 ส่งวิเคราะห์ที่หน่วยงานเอกชน โปรตระบุ.....
- 2.4 อื่นๆ โปรตระบุ.....
- 2.4 ท่านมีการใช้อาหารที่เอ็มอาร์(TMR หรือ อาหารผสมเสร็จ) หรือไม่
1. ใช่ เพราะ.....
2. ไม่ใช่ เพราะ.....
- 2.5 แหล่งที่มาของอาหารที่เอ็มอาร์(TMR หรือ อาหารผสมเสร็จ)
1. ซื้อจากร้านค้า 2. ซื้อจากสหกรณ์ 3. ผสมเอง
4. อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.6 การจัดการให้อาหารโคเนื้อท่านพิจารณาจากข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. อายุของโคเนื้อ 2. น้ำหนักของโคเนื้อ 3. ลักษณะรูปร่างของโคเนื้อ
4. ประเภทของการขุน เช่น โคมัน (โคโครง) โคขุน และโคขุนคุณภาพ
5. อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.7 ท่านมีการให้แร่ธาตุเสริมแก่โคเนื้อหรือไม่
1. ไม่มีการเสริมแร่ธาตุ เพราะ.....
2. มีการเสริมแร่ธาตุ 1. แบบก้อน 2. แบบผง
- 2.8 การให้น้ำโคเนื้อ
1. มีน้ำใส่ภาชนะให้โคกิน 2. มีระบบให้น้ำอัตโนมัติ
- 2.9 น้ำที่ใช้สำหรับเลี้ยงโคเนื้อมาจากแหล่งใด (ตอบที่มากกว่า 1 ข้อ)
1. แม่น้ำลำคลองหรือลำธาร 2. น้ำบาดาล หรือบ่อน้ำ
3. การประปา หรือประปาในหมู่บ้าน 4. อื่นๆ (ระบุ).....

3. การจัดการด้านการจัดการการเลี้ยง

3.1 รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในฟาร์ม (ตอบที่มากกว่า 1 ข้อ)

1. เลี้ยงแบบขังเดี่ยว 2. เลี้ยงแบบขังรวม
3. เลี้ยงแบบขังรวมเป็นกลุ่มร่วมกับการปล่อยในแปลงหญ้า
4. เลี้ยงแบบปล่อยเพาะเสริมหญ้าตามพื้นที่สาธารณะหรือทุ่งนา
5. อื่นๆ (ระบุ).....

3.2 ลักษณะโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์ม

1. โรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบปิด 2. โรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบเปิดโล่ง
3. ไม่มีโรงเรือน ผูกเลี้ยงตามต้นไม้

3.3 ลักษณะพื้นโรงเรือนโคเนื้อในฟาร์มของท่าน

1. พื้นดิน 2. พื้น
3. พื้นดินและพื้นคอนกรีต 4. อื่นๆ (ระบุ).....

3.4 ท่านมีการลดความร้อนภายในโรงเรือนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ไม่มี 2. ปลูกต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณโรงเรือน
3. ใช้พัดลม และมีการรดน้ำหลังคา 4. อื่นๆ (ระบุ).....

3.5 ท่านมีการจดบันทึกข้อมูลโคเนื้อในฟาร์มหรือไม่

1. ไม่มีการจดบันทึก 2. มีการจดบันทึก

กรณีที่มีการบันทึก ท่านบันทึกข้อมูลอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. อายุโค 2. น้ำหนัก 3. ความสูง
4. ความยาวลำตัว 5. เพศโค 6. พันธุ์ประวัติสายเลือด
7. ความสมบูรณ์ของร่างกาย 8. ประวัติการป่วย 9. การผสมพันธุ์
10. การเป็นสัตว์ 11. ประวัติการทำวัคซีน 12. อื่นๆ (ระบุ).....

4. การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน

4.1 ท่านมีการจัดการกักโรคโคใหม่ก่อนที่จะนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์มหรือไม่

1. ไม่มีการจัดการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม
2. มีการกักโรคก่อนนำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม ใช้ระยะเวลากักโรค.....วัน
3. อื่นๆ (ระบุ).....

4.2 การพักโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคเมื่อเสร็จสิ้นการเลี้ยงแต่ละรุ่น

1. ไม่มีการทำความสะอาด
2. มีการทำความสะอาดฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อและพักโรงเรือน วัน

4.3 ฟาร์มของท่านมีการทำวัคซีนป้องกันโรคใดให้แก่โคเนื้อบ้าง

4.3.1 วัคซีนเฮโมราจิกเซฟติซิเมีย (โรคคอบวม)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง
2. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง
3. ไม่เคยทำเลย

4.3.2 วัคซีนแบคทีเรีย (โรคไขข้อ)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง
 2. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง
 3. ไม่เคยทำเลย

4.3.3 วัคซีนปากและเท้าเปื่อย (FMD)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง
 2. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง
 3. ไม่เคยทำเลย

4.3.4 วัคซีนบรูเซลโลซิส (โรคแท้งติดต่อ)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง
 2. ทำวัคซีนป้องกันโรคประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง
 3. ไม่เคยทำเลย

4.4 การถ่ายพยาธิภายนอกและภายใน

1. ทำทุก 6 เดือน 2. ทำทุกปี 3. ทำเมื่อพบโคมีอาการ
 4. ทำตามโปรแกรมหรือคำแนะนำของสัตวแพทย์ 5. ไม่เคยทำเลย

4.5 การตรวจโรค เช่น โรคควินโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ

1. มีการตรวจโรคประจำทุกปีๆ ละปีละครั้ง 2. ไม่มีการตรวจโรคเลย

4.6 ท่านให้ผู้ใดทำวัคซีนและรักษาโคเมื่อมีอาการป่วย

1. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ 2. ทำวัคซีนและรักษาเอง เมื่อโคมีอาการป่วย
 3. อาสาปศุสัตว์ 4. สัตวแพทย์ในพื้นที่ 5. อื่นๆ (ระบุ).....

4.7 ท่านมีการจัดการมูลโคอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. นำไปตากแห้งเพื่อจำหน่าย 2. นำไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง
 3. อื่นๆ (ระบุ).....

5. การจัดการด้านการตลาด

5.1 ประเภทโคเนื้อที่ท่านจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. จำหน่ายลูกโคหลังหย่านม 2. จำหน่าย โครุ่น เพศผู้และเพศเมีย
 3. จำหน่าย โคเนื้อ 4. จำหน่าย โคขุนคุณภาพ
 5. อื่นๆ (ระบุ).....

5.2 สถานที่จำหน่ายเนื้อโค (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มีพ่อค้ามารับซื้อที่ฟาร์ม 2. นำไปจำหน่ายตลาดนัด โค-กระบือ
 3. จำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยงขุนต่อ 4. จำหน่ายให้สหกรณ์หรือกลุ่มที่เป็นสมาชิก
 5. จำหน่ายให้ผู้รับซื้อโคเนื้อมีชีวิตที่นำไปส่งชำแหละเพื่อจำหน่ายในตลาดพรีเมียม เช่น ห้างสรรพสินค้า
 6. จำหน่ายไปยังตลาดประเทศเพื่อนบ้าน 7. อื่นๆ (ระบุ).....

5.3 การกำหนดราคาจำหน่ายโคเนื้อ

5.3.1 กรณีการจำหน่ายลูกโคหลังหย่านม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. สายพันธุ์โคประวัติ พ่อ-แม่พันธุ์ 2. ลักษณะรูปร่างภายนอก 3. น้ำหนัก
 4. อายุ 5. อื่นๆ (ระบุ).....

5.3.2 กรณีจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิกหรือสหกรณ์(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. สายพันธุ์โคประวัติ พ่อ-แม่พันธุ์ 2. ลักษณะรูปร่างภายนอก
 3. น้ำหนัก 4. อายุ
 5. อื่นๆ (ระบุ).....

5.3.3 กรณีจำหน่ายให้พ่อค้าตลาดนัด โค-กระบือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

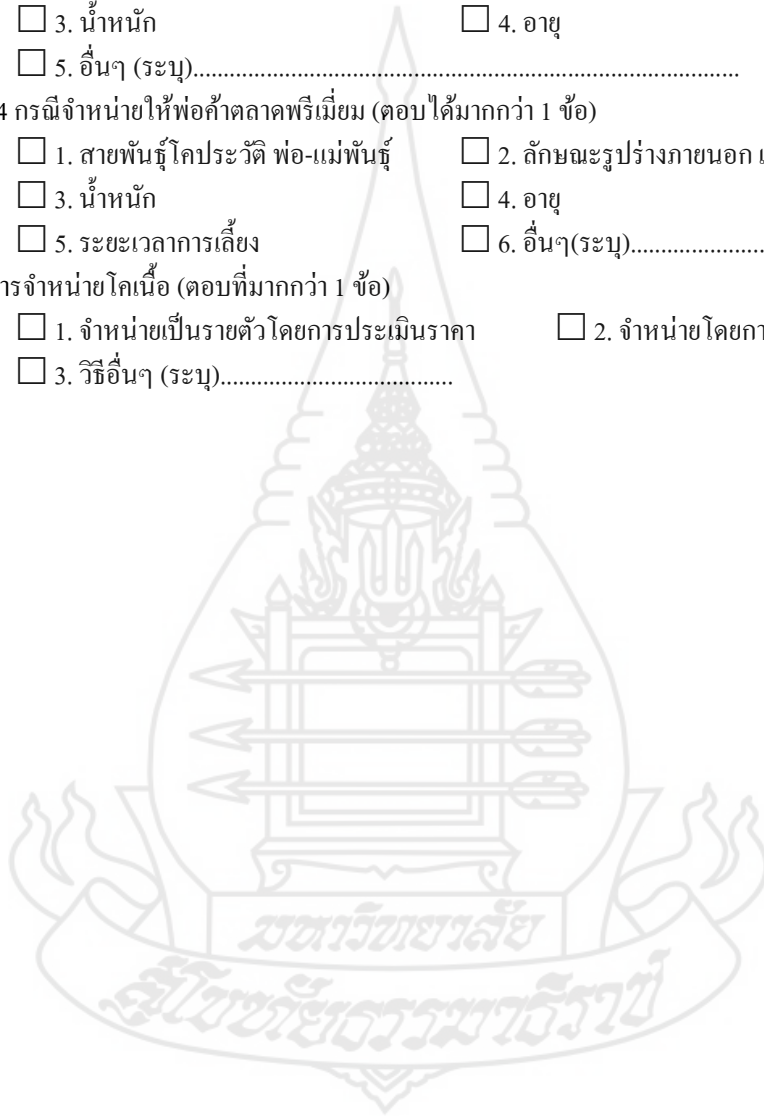
1. สายพันธุ์โคประวัติพ่อ-แม่พันธุ์ 2. ลักษณะรูปร่างภายนอก
 3. น้ำหนัก 4. อายุ
 5. อื่นๆ (ระบุ).....

5.3.4 กรณีจำหน่ายให้พ่อค้าตลาดพรีเมียม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. สายพันธุ์โคประวัติ พ่อ-แม่พันธุ์ 2. ลักษณะรูปร่างภายนอก เช่น หน้าผาก โหนก
 3. น้ำหนัก 4. อายุ
 5. ระยะเวลาการเลี้ยง 6. อื่นๆ(ระบุ).....

5.4 วิธีการจำหน่ายโคเนื้อ (ตอบที่มากกว่า 1 ข้อ)

1. จำหน่ายเป็นรายตัวโดยการประเมินราคา 2. จำหน่ายโดยการชั่งน้ำหนัก
 3. วิธีอื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด

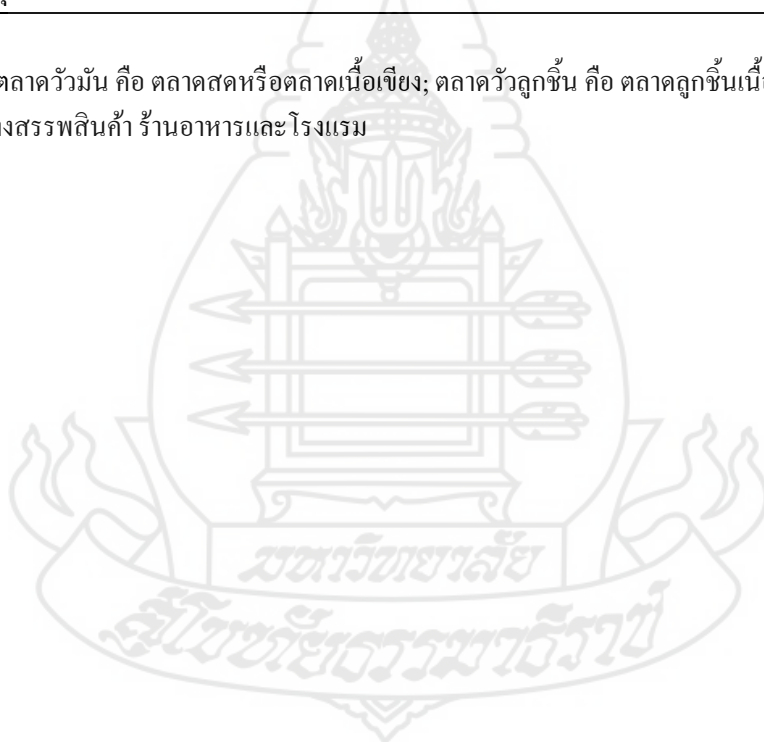
คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ในช่อง ตามความเข้าใจของท่าน

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	ถูก	ผิด
1. ด้านพันธุ์โคขุน		
1) การพิจารณาเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาเลี้ยงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดโคขุน		
2) การเลือกโคมาขุนไม่จำเป็นต้องเป็นโคลูกผสมที่มีสายเลือดยุโรป		
3) การเลือกพันธุ์โคที่รูปร่างใหญ่ส่งต่ออัตราการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหารที่ดีกว่าโครูปร่างเล็ก		
4) การเจริญเติบโตของโคขุนที่ไม่สมบูรณ์แสดงถึงขนาดของซากโคมีคุณภาพต่ำ		
5) การเลือกโคเต็มวัยก่อนเข้าขุนจำเป็นต้องอ้วน สมบูรณ์		
6) การผสมพันธุ์พ่อโคกับลูกโคเพศเมียหรือแม่โคที่เป็นพี่น้องกันจะไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเลี้ยงโคขุน		
7) การหาซื้อพันธุ์โคบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 75% เพราะหาซื้อได้ง่ายและมีจำนวนมาก		
8) เลือกพันธุ์โคยุโรปพันธุ์แท้หรือโคที่มีสายเลือดพันธุ์ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75 มักจะทนอากาศร้อน แดด และ โรคได้ดี		
9) การเลือกพันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุน คือ โคลูกผสมบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 25% x พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50%		
10) การเลือกโคพันธุ์บราห์มันที่นำมาขุนเพราะซื้อได้ง่าย ราคาไม่แพง โตเร็ว เลี้ยงง่าย		
2. ด้านอาหารโคขุน		
1) การให้อาหารหยابเพียงอย่างเดียวส่งผลให้การเลี้ยงโคขุนมีคุณภาพ		
2) การเลี้ยงโคขุนให้ได้ประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นต้องเน้นเลือกอาหารที่ถูกสุขลักษณะและมีคุณค่าทางโภชนา		
3) การเลี้ยงโคขุนควรให้อาหารหยاب เช่น หญ้าแห้ง เท่านั้น		
4) การเลือกอาหารหยابที่ใช้เลี้ยงโคขุน คือ อาหารจำพวกหญ้าสดและวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร		
5) การเลี้ยงโคเนื้อควรให้อาหารหยابเป็นหลัก และให้อาหารข้นเฉพาะเมื่อจำเป็นเท่านั้น		
6) การเลี้ยงโคขุนในระยะเริ่มขุนต้องให้อาหารหยاب:อาหารข้น = 70:30		
7) การเลี้ยงโคขุนในระยะกลางขุนต้องให้อาหารหยاب:อาหารข้น = 30:70		
8) การเลี้ยงโคขุนในระยะปลายของการขุนต้องให้อาหารหยاب:ข้น = 15:85		
9) การให้อาหารหยابในการเลี้ยงโคขุนส่งผลกระทบต่อระบบการย่อยอาหารที่ดีกว่าการกินอาหารข้นในระยะเริ่มขุน		
10) การให้อาหารข้นในการเลี้ยงโคขุนส่งผลต่อการเจริญเติบโตพอๆกับการให้โคกินอาหารหยابอย่างเดียว		

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	ถูก	ผิด
3. ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน		
1) การเลือกที่เก็บอาหารที่เหมาะสม สามารถป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหารได้		
2) การขุนโคเต็มวัยใช้เวลาขุนประมาณ 3 เดือน		
3) การขุนโคอายุน้อยต้องใช้เวลาพอกันกับการขุนโคใหญ่		
4) การเลือกโคหย่านมที่เอามาขุนไม่ต้องมีสภาพที่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ซึ่งใช้เวลาขุนประมาณ 10 เดือน		
5) การมีน้ำสะอาดให้โคกินตลอดเวลาและอาหารอย่างเพียงพอส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงที่ดี		
6) การเลือกสถานที่ในการเลี้ยงโคขุนไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดอนหรือระบายน้ำได้ดี		
7) การถ่ายพยาธิตัวกลม พยาธิใบไม้ การฉีดวัคซีนป้องกัน โรคปากและเท้าเปื่อย และ โรคคอบวม ควรทำช่วงเวลาที่สะดวกตอนไหนก็ได้		
8) การจดบันทึกข้อมูลการเลี้ยงโค จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคมากยิ่งขึ้น		
9) การให้โคกินอาหารขึ้นวันละ 2-3 ครั้ง ในเวลาใดก็ได้แต่ต้องแต่ต้องให้เหมือนกันทุกวันอย่างสม่ำเสมอ		
10)การเลี้ยงโคขุนในช่วงอากาศร้อนมากไม่ควรฉีดน้ำหรืออาบน้ำให้โค		
4. ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน		
1) การเลือกโคขุนไม่จำเป็นต้องมีสุขภาพลักษณะดี และปลอดโรคต่างๆ ก็ได้		
2) การเลี้ยงโคขุนควรมีบริเวณสำหรับกักแยกสัตว์ป่วยจากสัตว์ปกติ เพื่อสังเกตอาการ และทำการรักษา		
3) การเกิดโรคระบาดจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรคเพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข การเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที		
4) การป้องกันการเกิดอาการท้องอืด ท้องขึ้น ไม่ควรให้โคกินหญ้าสดที่อวบน้ำมากเกินไป		
5) การทำวัคซีนแต่ละชนิดสามารถควบคุมโรคได้ 100 % เมื่อมีอาการของโรคเกิดขึ้น จะต้องมีการเฝ้าระวัง		
6) การทำความสะอาดโรงเรือน และบริเวณโดยรอบให้สะอาดจะส่งผลต่อการควบคุมโรคได้		
7) การเลี้ยงโคขุนโรคส่วนใหญ่ที่พบ คือ โรคท้องเสีย โรคคอบวม โรคท้องอืด ตาอักเสบ และกิบเป็นแผลได้		
8) การนำเข้าโคตัวใหม่ที่ซื้อมาไม่จำเป็นต้องแยกจากฝูง เพื่อป้องกันการติดต่อกันของโรค		
9) การจดบันทึกเพื่อทำทะเบียนสุขภาพของโค ไม่จำเป็นต้องทำทุกตัวก็ได้		
10)การสังเกตสุขภาพของโคทำให้สามารถแก้ไขความผิดปกติของโคได้ทันที		
5. ด้านการตลาด		
1) การขายโคขุนให้กับตลาดวัวมันจะไม่จำกัดพันธุ์และอายุไม่สนใจเรื่องไขมันแทรกแต่ต้องการไขมันหุ้มซากหนาๆ		
2) การขายโคขุนให้กับตลาดวัวลูกชิ้นไม่จำกัดพันธุ์และอายุไม่สนใจเรื่องไขมันแทรกและไขมันหุ้มซาก		

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน	ถูก	ผิด
3) การเกิดอุบัติเหตุทำให้โคขาหัก ขุนไม่ขึ้น หรือโคท้องอืดตายอย่างกระทันหันสามารถนำไปขายกับตลาดไหนก็ได้		
4) การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงโคขุนไม่ส่งผลให้มีอำนาจต่อรองในการจำหน่ายโคขุนได้ราคาสูง		
5) การขายโคขุนให้กับตลาดเนื้อคุณภาพสูงจะต้องเป็นเนื้อที่มีไขมันแทรกและอายุโคต้องมากกว่า 3 ปี		
6) การเลี้ยงโคอายุไม่เกิน 3 ปี มีไขมันแทรก และน้ำหนักมีชีวิตไม่ต่ำกว่า 400 กิโลกรัมสามารถขายให้กับตลาดเนื้อคุณภาพสูงได้		
7) การเลี้ยงโคขุนไม่ต้องติดต่อตลาดให้เป็นที่เรียบร้อยก่อนลงมือขุน		
8) การขุนโคเต็มวัยจะเป็นที่ต้องการของตลาดสดหรือตลาดเนื้อแข็ง(ตลาดวัวมัน) มากกว่าโคขุนอายุน้อย		
9) การเลือกพันธุ์โคที่เลี้ยงไม่ต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ ก็สามารถขายได้ในราคาที่สูงได้		
10) การเลี้ยงโคขุนควรติดต่อพ่อค้ารับซื้อก่อนกำหนดที่จะขายทำให้ไม่เสียเวลาและเพิ่มต้นทุนในการเลี้ยงด้วย		

หมายเหตุ: ตลาดวัวมัน คือ ตลาดสดหรือตลาดเนื้อแข็ง; ตลาดวัวลูกชิ้น คือ ตลาดลูกชิ้นเนื้อ; ตลาดเนื้อคุณภาพสูง คือ ตลาดห้างสรรพสินค้า ร้านอาหารและโรงแรม

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด

คำชี้แจง ขอให้ท่านระบุระดับการปฏิบัติการเลี้ยงโคขุน ในการผลิตโคขุนของท่าน โดยการทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับระดับของการปฏิบัติการเลี้ยงโคขุน ของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ประเด็นปัญหา	ปัญหาในการผลิตโคขุน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ปัญหาด้านพันธุ์โคขุน					
1) ปัญหาการเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาขุน					
2) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคลูกผสมเพื่อนำมาขุน					
3) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคพันธุ์บราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 75% มาขุน					
4) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคที่มีสายเลือดพันธุ์ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75 % มาขุน					
5) ปัญหาการเลือกพันธุ์โคลูกผสมบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 25% x พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50% มาขุน					
6) ปัญหาการเลือกโคพันธุ์บราห์มันมาขุน					
2. ปัญหาด้านอาหารโคขุน					
1) ปัญหาการให้อาหารข้น อาหารหยาบ ในการขุนโค					
2) ปัญหาการเลือกอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสำหรับการขุนโค					
3) ปัญหาการให้อาหารหยาบโดยเฉพาะหญ้าแห้งเป็นส่วนใหญ่					
4) ปัญหาการให้อาหารหยาบ จำพวกหญ้าสด และวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร					
5) ปัญหาการให้อาหารหยาบเป็นหลัก และให้อาหารข้นเสริมบางช่วงเวลา					
6) ปัญหาการให้อาหารข้นจำพวกอาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยงโคขุน					
3. ปัญหาด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน					
1) ปัญหาการจัดสถานที่เก็บอาหาร เพื่อป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหาร					
2) ปัญหาของระยะเวลาในการขุนโคเต็มวัยใช้เวลาประมาณ 3 เดือน					

ประเด็นปัญหา	ปัญหาในการผลิตโคขุน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3) ปัญหาการเลือกโคหย่านมที่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มาขุน โดยใช้เวลานาน 10 เดือน					
4) ปัญหาการจัดเตรียมน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และอาหารอย่างเพียงพอในการเลี้ยง					
5) ปัญหาการเลือกที่ตั้งโรงเรือนในการเลี้ยงโคขุน					
6) ปัญหาการจัดทำโปรแกรมการถ่ายพยาธิและวัคซีนป้องกันโรคในโคขุน					
7) ปัญหาการจดบันทึกข้อมูลการขุนโค					
4. ปัญหาการด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน					
1) ปัญหาการคัดเลือกเฉพาะโคที่มีสุขภาพลักษณะดี และปลอดโรคต่างๆ					
2) ปัญหาการแยกสัตว์ป่วยจากสัตว์ปกติ เพื่อสังเกตอาการ และทำการรักษา					
3) ปัญหาการแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรค เพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขการเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที					
4) ปัญหาการทำวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม					
5) ปัญหาการทำความสะอาดโรงเรือน และบริเวณโดยรอบให้สะอาดอยู่เสมอ					
6) ปัญหาการทำทะเบียน บันทึกข้อมูลสุขภาพของโคทุกตัว					
7) ปัญหาการสังเกตเฝ้าดูสุขภาพของโคเมื่อมีความผิดปกติ					
5. ปัญหาด้านการตลาดโคขุน					
1) ปัญหาการขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวมัน					
2) ปัญหาการขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวลูกชิ้น					
3) ปัญหาการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงโคขุนเพื่อมีอำนาจต่อรองในการจำหน่ายโคขุนได้ราคาสูง					
4) ปัญหาการขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดเนื้อคุณภาพสูง					
5) ปัญหาการติดต่อพ่อค้ารับซื้อโคขุนก่อนถึงกำหนดที่จะขาย					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการการเรียนรู้เพื่อการผลิตโคขุนคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*** ขอขอบคุณทุกท่านที่อนุเคราะห์ข้อมูลและตอบคำถามในแบบสอบถาม ***

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุภาววรรณ ชุมพงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	9 พฤษภาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (สัตวศาสตร์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สพ.บ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลสัตว์สีชล อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
ตำแหน่ง	สัตวแพทย์

